

זה הספר

ויצבור יוסף

תוכו רצוף דרנשים ורמזים הנחמדים מזהב וספז רב: מעשה ידי אומן.
צנצנת המן גדול אדוננו ירב: אשר היה גאח דורש עת בעתו. ומרי שכת
בשבתו בהתאסף ראשי עם רב גדולים וקטנים. גערים עם זקנים. באים לשמוע
שמעתתיה דרב: בדמשק עיר מולדתו. וכמצרים סקום שבתו. חולקים כבוד
לרב זכה וזכה את חרבים. וכל מעשיו בספר נכתבים. ספרא דיוסף: נברא
רכא הוא נמר וסכר והבין דבר מתוך הבר. ויהי ה' את יוסף: אף הוא היה
מפרי"ש פו"ה. מתוקים לחיך כצינא ורבשא. ויסצא יוסף: ויאמר אלקט"ה נא
ואספתו. בעומרים. ומה שהנני ה' אשית בין המדרים. וילקט יוסף: ואחר
נגש יוסף ויצבור אותם אמרים מפי סופרים ומפי מפרים הכי קרא שמו
ויצבור יוסף:

נדפס

תוכביא **ירושלם** פעחים

ברפוס הר"ר. שמואל הלוי צומערמאן חי"ו

דרוש א' לבר מצוה

דרוש שסידרתי לכני ירדתי פרי בטני ומחמד
 עיני סגן דוד יהיה בעורו והיה אדירי יהי
דוד בכל דרכי משכיל יהי עמי ואחת
 שאלתי מאת ה' אלהים יחונגהי ויברכהי ויזכהי
 לחורה ילחיפה ילמצית ילמעזם ביראת ה' כל
 היום לאורך ימים ושנות חיים ובנים יבני בנים
 כירא, וזה היה בהגיעו למקד איר ארבעה
 עשר שנת הת"ך וס"ל ליצירה ס' וישלח
 ודרש אותו בעיבי דמשק יע"א בקביצת קהל
 רב, ובאסיפת כל חיר העיר ושויה ינכבדיה
 הע"י :

בוא יבוא ברינה נושא

כי ראיתי אלהים פנים אל פנים יתנצל נפשי ;
 כי ראיתי אלהים פנים אל פנים יתנצל נפשי ;

איתא בילקוט רחובי ס' פרשתנו כשה גלי רויח
 וארבע מאות איש עמו ושלש אחיות של תיבת
 עשי הרי ת"ג ולכן הלך יעקב כנגדו עם התפלן שיש
 בהם ת"ג אחיות עכ"ל :

ישמח האב זיגל הבן עם הזמיר הגיע. יומא
 כהאידנא יומא קנרים
 דאזיל מיניה ילרא בישא אחמחי' גברא ואחמחי קמיע.
 כי ילך לב האדם רע מנעוריו ונחיס חביר וריסיה
 פליע. וכיום הזה בא יבוא ברינה אורח טוב ילרא טבא
 טוב רוחי כאיש נולחמות יע"ר קנאה יריע. חזק ילריח
 באמור לו קום עליה קרח גרש לך ילא מרון דריע וגריע.
 ומדריכי לאדם כדרך ישרה והוא יחל להאשיע. ויטן
 ויאמר הימים הראשונים יפלו כמי שהכרעו דמיון עדיין
 לא הגיע. כי אינו מלווה ושיטה יש לו פח בסלו ולא
 אית עליה איסורא דרביע. ומכאן ולהבא חושבנה טבא
 הוי מלווה ועושה אשר דבר המנך ידה מניע. והנה
 בעת"ה גדול המלווה לפום לערא אנרא בשבח המניע.
 חורה ואלהה בהיטמה מרביחיו חכמי התלמוד מאן ספין
 ומאן רקיע. כה דיבר האיש ארוני האר"ש ר' חנינא
 מומחה וסקיע :

ובטיש כמס' קי' דל"א ע"א ו"ל אמ"ר חנינא גדול
 המלווה ועושה ממי שליט מלווה ועושה וכחבו
 המוס' ז"ל ח"ל נראה דה"ט דמלווה ועושה עדיף לפי
 שדואג ומלטער יותר פן יעבור ממי שליט מלווה ועושה
 שיש לו פח בסלו ואם ירצה יניח עכ"ל :

ועפ"ד החיס' ז"ל הללו נראה מילתא בטעמא כי
 לא דבר רק הוא מנהג ישראל הק' קבעיהו
 חובה יומא כהאידנא נתנכים את הקטנים כמוני היום
 לפני מלכים יתיב מאן הלכי רבנן שומד ודורש במקום
 גדולים רבין דיומא קמא דאחמרי איתגור ילה"ט פס
 ילה"ר יבנו דא הא ודחי לריך כח גברא להכניע ילה"ר
 מעלו עבוד ליה רבנן תקנחא למוד ולדרוש בדת כדי
 להכניע ילה"ר מעלי ובמ"ש כפ"ק דקי' ד"ל אמ"ל
 הקב"ה לישראל בני בראחי ילה"ר ובראחי לו תורה
 חבלין וס' :

וע"ז אפי' לחת טעם למה שנהגו ישראל הק' לעשות
 סעודה ויומא טבא לרבנן ביום הזה וכמי שמליט
 לגדול ארוניו אלה"ה שעה משחה גדול ביום שהגיע
 בנו ילחק לבן י"ג שנה ויום אחד ובמ"ש כמד' ע"פ
 וישם אברהם משחה גדול ביום הגמל מה ילחק ביום
 שנמל מיל"ד יין אמרו בזה הי"ד נס' קב הישר פ'
 כ"א ח"ל בפיות ההדס זוכה להכניס י"ה בנו בחיוב
 המלח דהיי כשיגיע לבן י"ג שנה י"ס היה חביב מאד
 לפני הקב"ה כשרואה ההב שחם שהגיע בני לחיוב המלח
 וע"כ חוב גדול לעשות נשמה ישמחה בהיחי היום כי
 יש נח"ר לפני הקב"ה אמ"ר יוסי מתליסר שנין ילעילא
 חובתא על לדיקיא למעבד הואא יומא חריותא דליבא
 ביומא דסליק לחיפה רשב"י ומין למארי דהיובתא ילמארי
 דמתניתין למיכל כסעודתא רבנא ביומא דריבד בר מלוה
 לבריה ר"א ומפי כל ביתא במאטין דיקר. ותיב לרבנן
 בהאי גיסא ובהאי גיסא והוה קא ברח טובא ע"כ ולגי
 לדעה דע"מ וע"מ תקנה כעדה זו ברם עפ"ה ח"ש
 יבהק' עוד מ"ש כמס' קמא פ' החובל פ"ו אמר רב
 יוסף מריש הוה אחינא מאן דאמר לי הלכה כר' יהודה
 דאמר ביומא פטור מן המזים עידינא יומא טבא לרבנן
 דהא לא משקידנא וקא עידינא השחא דשמעית להא דאמ"ר
 חנינא גדול המלווה ועושה ממי שליט מלייה ועושה
 אדרבה מאן דאמר לי דהין הלכה כר' יהודה עידינא
 יומא טבא לרבנן דכי משקידנא אית לי אנרא טפי ע"כ
 ולכן ה"ג כיון דעד השחא אית מלווה ועושה חבל השחא
 דהו"ל מלווה ועושה וי"כ גדול שכרו מקודם לבן משי"ה
 נהגו לע"ת סעודה ויומא טבא לרבנן כמ"ש רב יוסף :
 יב"ה

ובזה פ' ה' אברהם בנחמה ז"ל מאמרם ז"ל בש"ר
 פ' תשא פ' מ"ח אמר שמואל בר נחמן נאה
 היה לאבותינו לקבל את התורה ולומר כל אשר דבר ה'
 ט"ז שמה נאה היה להם לומר אלה אלהיך ישראל
 אחמהא פ"כ יקשה דודאי הגמור הוא דמ"ט ט"ז נאה
 ויאה ומ"ט אלה אלהיך הוא מקוער ולא קרב זא"ז אבל
 עפ"ה ח"ט ובהק' עור מ"ט ה' לקט"י ז"ל ע' נו"ן
 דעמם ישראל קדושים שהקדומו נעשה לפשעם הוא משום
 שהיו סבורים כדכבר רב יוסף משיקרא גדול מי שאינו
 מלוי ונעשה ולפיכך רעו לעשות בלתי שמיטה כדי שיהיו
 אינם מלואים וששים. ע"ג מ"ט בש"ר פ' מ"ג אמר משם
 רבש"ע כך אמרה בסניי אנכי ה' אלהיך אלהיכם לא
 נאמר אלא אלהיך לי אמרה שמה להם אמרה ואני בטלתי
 את הדבור אחמהא הוי יתל משה את פני ה' אלהיו
 ע"כ נמלה דיש להם פתח ישראל במה שחטאו בעגל
 לומר שהם לא נטעו כי אם משה לבדו אלא דא עקא
 דכיון שהקדומו נעשה לנשמת דאש"ג דלפי האמת קי"ל
 דגדול המלואים ונעשה וכו' אינוו כוו סברי דגדול מי שאינו
 מלואים ונעשה וא"כ לשיעטייהו היה להם לקבל אלהותו ית'
 בלתי לוי ויגדל בכרם דגדול מי שאינו מלואים ונעשה
 ח"ט נאה היה לאבותינו לקבל את הסורס ולומר כל אשר
 דבר פ' ט"ז ואפי' דלפי האמת קי"ל גדול המלואים
 וששם וכו' אינוו לש"ש נמטוט לומר כך אך דא עקא
 שמה היה נאה להם לומר אלה אלהיך ישראל אחמהא
 דלפי שיעתם וסברתם היה להם לקבל אלהותו ית' בלתי
 לויי דבזה היו גדולים יותר מהמלואים ונעשה כדסברי
 אינוו משיקרא לעשות בלי שמיטה ודייק לומר ביהאי
 לישנא שמה היה נאה וכו' בלשון ענמו שגליק משה בערם
 ואמר שמה להם אמרת להכי נקט רשב"ג כל בחר איפכא
 שמה נאה היה להם לומר אלה אלהיך ישראל בטענה זו
 אחמהא דלפי שיעתם אין מנוח בטענה זו ימרע"ה רבה
 ללמד סניערייא על ישראל (יעפ"ו חפ' לפ' לענ"ד אני
 הלעיר דיד הוא הקטן אם ירחה בעיני מו"ר מאמרם ז"ל
 בשעה שהקדומו ישראל נעשה לנשמת אמ"ל הקב"ה למשה
 דבר אל בני ייחתי לי תרומה ע"כ יהיה תמוה דלמה
 עבדו שהקדומו נעשה לנשמת או ליוה ה' על מלאכה
 המתקן אמנם עפ"ה ח"ט דהנה חרז"ל יבא זבב שבמשכן
 ויכפר על מעשה הפגל יכפר כהבטו מברז"ל דמרע"ה
 הלין שוב בעד ישראל לי לוי ולא להם יהם לא נלטוו
 ופטורים אבל כיון שהקדומו נעשה לנשמת וגלו דעחס דס"ל
 דגדול מי שאינו מלואים ונעשה ח"כ היה להם לקבל אלהותו
 ית' חפ"ג בלא נלטיי ילפ"ז עין הפגל לחטא יחשב להם

ולריבם כפרה לכן אז אמ"ל הקב"ה למשה דבר אל בני
 וייחתי לי תרומה ויבא זבב שבמשכן ויכפר על מעשה
 הפגל ע"כ וישמח לבי נס חיו) :

ובזה יוכן מאמרם ז"ל בילקוט תהלים פ"פ רבים
 אומרים לנפשי וכו' רבנן פתרי קרא בלוי"ע
 רבים אלו אלה"ע אומרים לנפשי אלו ישראל אומרים
 אלה"ע לישראל אומה ששמעה מפי אלוהיה בסניי אנכי
 ולא יהיה לך ולסוף מ' יום עשו את הפגל יש להם ישועה
 אין ישועתם לו כאלהים סלה ואחיה פ' מנן בעדי שהגנת
 עליו בזכות אבותיו עכ"ל וי"ל במ"ט אומה ששמעה
 דלמה נקט לכללות האומה בלשון יחיד והול"ל בני אדם
 ששמעו ועוד מאי נ"מ אם שמו בסניי או במקום אחר
 ועפ"ה ח"ט ובהק' עוד מ"ט מהר"ח ז"ל בס' מער"ל
 ח"א דרוש א' למת"ה שהביא משם מ"ז ה' חוזה דוד ז"ל
 שספר טענה זו בטר"ט ודעת והוא בהק' מאי דק"ל דאסור
 ללאת מא"י לחו"ל כי אם ללמוד תורה ולשא אשה וכת
 בקודמין ז"ל דקדקו ללמוד דוקא ולא ללמד דלמוד ידיה
 עדיף מלימוד אחרים אבל ה"ד בלימוד דימוד אבל ללמד
 לרבים עדיף טפי מלימוד ידיה ושרי ללאת וכיון דק"ל
 דאין ללאת מא"י לחו"ל יהא משום דקדושת ח"י חמירא
 דאית בה השרחת שכינה מו"ט דאין ללאת משמי השמים
 לארץ ליה סידראי דקדושת שמים היא גדולה כערך
 מקדושת ח"י שהשמים הם מקום השרחת שכינה נקבע
 ובה נסתרה טענה מרע"ה שאמר לי לוי ולא להם
 שהרי ראית שהקב"ה ירד משמים לה"ם וכו"ל כליאת
 מא"י לחו"ל דאסור כי אם ללמד תורה לרבים ח"כ
 יש לדון מזה דלכל ישראל נאמרה אלא שמרע"ה רצה
 ללמד סניעוריא בעד ישראל כי היכי דלא ליפוש חרון אף
 זה"ד ז"ל יעש"ב מעתה זהו כו" המאמר דאיה"ע באו
 לסחרי נענת מרע"ה שהלין טוב בעד ישראל באומרו
 לי לוי ולא להם ח"ט אומה ששמעה מפי אלוהיה בסניי
 יכו' קיה יוד יא היא ית"ט משמי השמים וירד על
 ה"ט זו ה"ד ללתי ית"י לחו"ל ללמד תורה ליחיד אלא
 דלוי ית"י ית"י בלשון ייחתי לללית האומה נאמרה וא"כ
 לוי ית"י שיעה במה שהשיב משה לי לוי וכו' אין
 ישיעה לי ח"י וישראל אמרו יאחיה ה' מנן בעדי שהגנת
 עליו בזכות אבותיו כמ"ט מרע"ה זכור לאברהם ליתחק
 ולישראל עבדך וכו' עכ"ד :

דעפ"ז חסדר לפ' לענ"ד כיו' הפ' הנאמרים בנחמיה
 ב' י"ח ועל כר סיני ירדת ודבר עמהם משמים
 וחתן להם נשפטים יבדים וחירות אמת וכו' והם
 יאביהו הידו ויקשו את ערפם ולא שמעו אל מלטיך
 וכו'

ובזה נמלא לבטח נאמן לפני ה' ירריך לדעת דמה הלוי זכ"ו :

ועוד יל כמ"ס ותורה טוית להם ביד משה עבדך והם ואבותיו הידו וכו' ולא שמעו אל מותיך דנראה דקא מתמה דכיון שטוית להם התורה ע"י מרע"ה לא היה להם לתאן מלשמע מותו ית' ואדרבא איפכא מסהברא וכדי להבין פסוקים אלו נקדים לבאר מאמרם ז"ל במס' בהרא דע"ו ע"א ויהי היום ויביחי בני הה"הים וכו' ויאמר ה' אל הסטן מאיין תבוא ייען שסטן את ה' ויאמר נושט באלך ומההבלך בה אמר לפניו רבש"ע שטתי בכל השולם ולא מנאחי נאמן כעבדך אברהם שאמרת לו קום התפלך באלך לארכה ולרחבה כי לך אחונס ובשעה שבקש לקצור את שרה לא מלא מקום לקוברת עד שקנה בת' שקל כסף ולא הרהר אחר מדותיך וכו' עוד איחא בס אמר לוי שטן ופעינה לסס שמים נתטונו שטן כיון דמזייה להקב"ה דנטייה דעתייה בתר אייב אמר דילמא ח"ו מינכי ליה לרמימותיה דאברהם וכו' וקשה דאיך עלה על דעתי לומר כן דמטיס דנטי דעתייה בתר אייב מינכי ליה לרמימותיה דאברהם וכי לא סגי בלא"ה הלא אפשר שיהיה דעתי טעה לחיוב וגם ברית אברהם זכור יזכיר ועוד הרי אין שבתה לפני כסא כבודו ית' ימה הל"י זכ"ו דנ"ה מדבריו דכיון דנטי דעתייה בתר אייב בהבחה היא למינכי לרמימותיה דאברהם ויבין בהק' מסר"ל בביטוי ד"ה אמר"ח בר אבא אמר"ר סימאי ג' היו בחותה ענה (דהנה הנהחמה לו) בלעס וחיוב ויהרו בלעס ביען נהרג אייב ששהק נדון ביסורין יתרו שברח זכה מבני בניו וישנו בלשכת הגזית וכו' ולגי לדעת דעל מה הפנה ביעני יתדיו שלא הדבר מפורש היטב ומקרא מלא דיבר הכהוב כי גר יהיה זרעך באלך לא להם ועו"פ אייבס ת"ב א"ב כמה היה מסתפק פרעה עד שהולך ליעול ענה משלכה הלה בני נח :

וכו' אף כי עשו להם עגל מסכה ויאמרו זה אלהיך אבר העלך ממלרים וכו' ואין להאריך בדקדוקים ומתוך הפי' יובנו והוא דבא לומר כיון דבעינינו ראינו שעל הר סיני ירדת ודבר עמם משמים וקשה הלא קו"ל דאסור ללאה מא"י לחו"ל אלא ודאי ז"ל דאף שנאמר שם אכני וכו' לא יסיה לך וכו' בלשון יחיד דאי אפשר לומר דמשה לבדו נלטוס והם לא נלטוו אלא לכל ישראל ביה הטווי ומ"ש בלשון יחיד הוא לכללות האומה וכו' ותתן להם משפטים ישרים ותורות אמת וכו' להם דייקא ר"ל לכל ישראל נאמרה וכיון שכן אסור להם לעע"ו ואינם יכולים לו' דמשה לבדו נלטווה דאי אפשר לומר כן שהרי משה יחיד הוא וללמד תורה ליחיד אסור ללאה מא"י לחו"ל ופיא דיון נמי שלא לירד אשמי השמים אלא ללמד תורה לרבים וכו"ב איך אחר מ' יום עשה את העגל וכו"ש וימאנו לשמוע ואי משום שדיבר עמהם בלשון יחיד הרי הם ג"כ דברו בלשון יחיד וכו"ש אף ר"ל אף גם זאת אינם יכולים לומר כיון שאמר בלשון יחיד הטווי היה למשה שהרי כי עשו להם עגל מסכה ויאמרו זה אלהיך אשר העלך מא"מ בלשון יחיד אף שהם רבים א"כ גם מ"ש להם בלשון יחיד להם הטווי ואיך עשו את העגל ומ"ש משה לי טוית וכו' אינו אלא לומר זכות :

ובא"י אפשר לפ' לעכ"ד המסך הפ' הגאמרים שם וכו"ה אהה הוא ה' האלהים אבר בחרה באברהם ופולאחו מאור כשדים ישמח שמו אברהם ומלאה את לבטו נאמן לפניך וכרות עיזו הכרית לתת את ארץ הכנעני ותקם את דבריך כי לדיק אהה ותרע אה עני אבותינו במלרים ואת ועקתה שמעה על ים סוף וכו' ועל הר סיני ירדת ודבר עמהם משמים ותתן להם משפטים ישרים ותורות אמת וכו' ותורה לויית להם ביד משה עבדך וכו' ואיכא למידק בבו עובא חדא במ"ש ומלאה את לבטו נאמן לפניך וכרות עמו הכרית לתת את ארץ הכנעני דנראה דמה שמואלה אה לבטו נאמן לפניך הוא כמה שכת עמו ברית לתת את ארץ הכנעני וכו' שהי"ל להרהר אחר מדותיו ויבדך בנוה שכת עמו ברית לתת את ארץ הכנעני ויש לדעה דמה היה לו להרהר הרי הבטיחו לתת לזרעו את ארץ הכנעני וקיים את דברו וכמו שאמר אח"כ ותקם את דבריך כי לדיק אהה ועוד לתת סמך לזה יניאח ישראל ממלרים וקרו"ם ומה"ה דנראה שחזיבא ראייה לדבריו שהי"ל להרהר ונמלא לבטו נאמן ולא הרהר ממה שהוליה את ישראל ממלרים יקדע להם את היס ונתן ' ה' את התורה ועכ"ו לא הרהר

וייבן ככל בהק' מ"ס במס' גיטין פ' המגרש דפ"ג ע"ב המגרש את אשתי יחמ"ל הרי את מיתרת כלל חודש אלא לפ' ר"ו מעיר וזכמים איסורים ובנמרא בעה מיניה רבא מר"ג הייב ה"י את אשתי ילמחר את אשתי מהו חיבטי לר"א חיבטי לרבנן נויבטי לר"א עד כאן לא קהנור ר"ה בהס חלח דלמאן דקא שרי קא שרי לגילס אבל הכא לא אור"ד לא שגא חיבטי לרבנן ע"כ לא קאמרי רבנן ההס אלא דלא ספקה מיניה לנמריה אבל שגא כיון דפסקה פסקא וישיש"י ז"ל כיון דפסקה מיניה הייס לנמריי אלא כל אדם פסקה ככל אדם לעינכ יסוב אינה

אינם אחי עד שיקדשנה הילכך אין תנאי זה כלום עד
 בחר דבעינן הדר פשטא מסתברא בין לר"א בין לרבנן
 כיון דפקסה פסקה ע"כ וכחז הר"ן ז"ל בחי' משם פרא"ה
 ז"ל דמהא שמעינן שהנימן הקרקע לחברו גוף ופירות
 יום אחד בזה המקבל בקרקע לשולם דהא אסיקנא כיון
 דפסקה פסקה ע"כ וכ"כ הריטב"א ז"ל בחי' משם רבו
 הרא"ה ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל בפר"ג מה' מכירה הלכה
 ה' פסק בהפך ז"ל שם המוכר גוף הקרקע לזמן קלוב
 ה"ז מכירה ומשמש הלוקח בגוף הקרקע כחפזו ורלוט
 ואוכל הפירות כל זמן המכירה ולבסוף תחזיר לבעליה ע"כ
 וכ"פ הסו"ר ומרן ז"ל בסו"ר רי"ב יע"ש גמלא דמוכר
 שקדי לזמן לדעת הרא"ה והר"ן והריטב"א ז"ל וזה
 המקבל בקרקע לשולם דכיון דפסקה פסקה אבל לדעת
 הרמב"ם יהייר ימרן ז"ל ס"ל שבסוף הזמן תחזור הקרקע
 לבעליה ולא אמרינן כיון דפסקה פסקה :

והנהגה בגלות מלרים גור אומר הקב"ה ועו"ע אחס
 ת"ש ואח"כ ילאו ברכ"ג והרי זה דומה למוכר
 או נטחן קרקע לחברו לזמן ידוע ולהרמב"ם ז"ל ודעימיה
 צביא סוף הזמן יולאים מרשותם לחרות אך לדעת הרא"ה
 ז"ל ודעימיה כיון שזכה המקבל יום אחד בגוף ופירות וזה
 בזה לשולם כדאסיקנא גבי נט דכיון דפסקה פסקה
 ופרעה הרבע היה משפך בזה אי אמרינן להלכתא
 אולא כהרא"ה ודעימיה ז"ל דמוכר לזמן אמרינן כיון
 דפסקה פסקה יח"כ וזה להשטענד בישראל לשולם או"ד
 הלכתא כהרמב"ם ודעימיה ז"ל דס"ל בחירת הקרקע
 לבעליה ולא אמרינן כיון דפסקה פסקה משו"ה נטל
 ענה משלשה אלה בני נח בלעם ואיוב ויחרו ובלעם
 הרבע היתה עלתו שיטענד בישראל לשולם ולכן היתה
 תשובה פרעה למרע"ה וגם את ישראל לא אכלת שכבר
 זכתי בהם ואיוב שחר ובחיקה כהודאה אבל כיון שלא
 יפך קן נפירות גדון ביסורין ויחרי שברה יח' ודבר
 זה שייך ג"כ גבי מחנה הארץ שניתנה לבעננים לזמן
 דתניב ודור רביעי ישובו הנה וכו' בו לזמן וחי הלכתא
 כהרא"ה ודעימיה ז"ל וזו בה הכנענים לשולם יחיו וכל
 הקב"ה ליקח אחס מידם ויתנה לישראל דכיון דפסקה
 פסקה אבל לדעת הרמב"ם ודעימיה בסוף הזמן תחזור
 הקרקע לבעליה שהיא הקב"ה והיא הבטיחו לאברהם
 שמהיה לרשו :

בבזה יובט כיו' הפ' ה' לך לך יתמר אדני פ' כמה
 אדע כי אירכנה ייאמר לאברהם ידוע חדע כי נר
 יהיה ירפך בארץ לא להם ועו"ע אחס ת"ש וכו' ואח"כ
 ילאו ברכ"ג ודור רביעי ישיבו הנה וכו' י"ל דמה עלה

על דעתו של אשע"ה לומר כמה אדע ומכ ססק היה
 לו ועוד מה זו תשובה שהשיב לו הקב"ה ידוע וכו'
 והודיעו על יגלות והבטיחו שיולאו משם ואח"כ חזר
 והבטיחו ודור רביעי ישובו הנה וכו' אכן עפי"ה א"ש
 דהנה אשע"ה חשש פן ואלוי הלכתא כהרא"ה ודעימיה ז"ל
 דס"ל שהמוכר או נטחן לחברו קרקע לזמן וזה בה המקבל
 לשולם דאמרינן כיון דפסקה פסקה וא"כ וכו' בה
 הכנענים לשולם לכן אמר כמה אדע דלית הלכתא כהרא"ה
 ודעימיה ז"ל אלא כהרמב"ם ודעימיה ז"ל דס"ל דבסוף
 הזמן תחזור הקרקע לבעליה ולא אמרינן כיון דפסקה
 פסקה וה"ג הדרא ארעא למארה קמא שהוא הקב"ה והוא
 אירכנה ועל זה השיב לו הקב"ה ידוע חדע וכו' ועו"ע
 אחס ת"ש שנמכרים ביד פרעה מלך מצרים לזמן ידוע
 שהוא ת"ש ולא יזכה בהם פרעה לשולם אלא ואח"כ ילאו
 ברכ"ג א"כ הן מינה ואוקי באמרינן דנס הכא גבי א"י
 לא זכר בה הכנענים לשולם אלא ודור רביעי ישיבו הנה
 ויקחו אחס מידם :

אשר בזה יובט ג"כ כו' רחב האונה במ"ש למרגלים
 אשר שלח יסושו ידעתי כי נתן ה' לכם את
 הארץ וכו' כי שמענו את אשר הייבש ה' את מי ים סוף
 מפניכם בלאחכם ממלרים וכו' י"ל דמה תלוי זכ"ו כיון
 שהולאים ממלרים נתחמת אללס שנתן ה' לכם את הארץ
 אך עפי"ה א"ש דבתחילה הוה ס"ל דזכי הכנענים בארץ
 לשולם דהלכה היא כהרא"ה ודעימיה ז"ל דהמוכר או
 הנותן קרקע לחברו לזמן וזה בה המקבל לשולם כדס
 כיון שבמשו יליאת ישראל מלריים יף שהגלית היה לזמן
 ת"ש נתחמו אללס דהלכה היא כהרמב"ם ודעימיה ז"ל
 דלא אמרינן כיון דפסקה פסקה ותחזור הקרקע לבעליה
 בסוף הזמן א"ה ים א"י חייב לישראל בסוף הזמן וו"ש
 ידעתי כי נתן ה' לכם את הארץ ולא אמרינן דזכי בה
 הכנענים לשולם דכיון דפסקה פסקה יהוא משום כי
 שמענו את אגז הייבש ה' את מי ים מפניכם בלאחכם
 ממלרים יח"כ ויח"כ ה"ה פסקה יף ילאהם משם אחר
 שכבר זכר ג"כ יח"כ ויח"כ ה"ה ויח"כ ה"ה אמרינן הכי
 וא"כ הדי אחס יכנס בא"כ וברי ה"ה שלכס יעס האמור
 יבן ג"כ כיו' הפ' י"ב משה אל ה' ויאמר ה' למה
 הרעיית לים היה וכו' ויח"כ ויח"כ ה"ה אל פרעה לדבר בשמך
 הרע לנט היה יהל לא הללה את שמך ויאמר ה' עשה
 תראה אשר אעשה לפרעה וד"ל עתה אחס רוחה ואין
 אחס ריאה כאלחמת לא' מלריה ינטל עינבו שלא יכנס
 לארץ וי"ל דמה היית כיונת מרע"ה בדברים אלו ועוד
 למה העניבו ה' על דבר זה שלא יכנס לארץ אבל עפי"ה

א"ש דהנה מרע"ה גילה דעתו דס"ל כהר"א ודעמייה ז"ל דאמרינן כיון דפסקה פסקה וכוו בהם המלריים ואינם יכולים ללכת משם לעולם ח"ש למה הרעושה לעם הזה למכור אותם ביד אדוניים קשים כאלו ואף שהמכירה לזמן היחה וכוו בהם לעולם ור"א לזה שהלל לא הלל את עמך א"כ מוז' מוכח דוכו בהם לעולם ואמרינן כיון דפסקה פסקה כהר"א ז"ל ועל זה השיבו ה' לדיך דס"ל הכי דוכה המקבל לעולם א"כ גם הכנענים וכוו בארץ לעולם ואינם יכולים ישראל לביטלה מהם לכן עתה תראה ואין אחה רואה במלחמת ל"א מלכים שאיך נכנס לארץ מטעם זה עלמנו :

ובדבר הזה יוכנו ג"כ פסוקי ירחא לכן אמור לבנ"י אני ה' והולאתי אתכם ממתח סבלות מלרים וכו' והב"הי אתכם אל הארץ וכו' ונחתי אותה לכם מורשה אני ה' וי"ל דלמה הזכיר להם עתה ב"אח הארץ ודי להם שיבשר אותם עתה שזיויחם מן הגלות ועוד למה נקט אני ה' בפי' האחת גבי יליאת מלרים לכן אמיר לבנ"י אני ה' והולאתי אתכם וכו' והאחת גבי מתנת הארץ ונחתי אותה לכם מורשה אני ה' אבל עפ"י ח"ש ובהק' עוד מ"ש בס' אורים גדולים ז"ל לימוד מ"ו ומ"ח שתיקן להרב שכננדו על מה שהקשה על דברי הר"א ז"ל מדין מוכר בדהו בזמן שהיוכל טהג שחוזרת השדה לבעלים הראשונים ותיקן לו הרב דשאי התם דאפקעתא דמלכא היא שכך גזרה חכמתו ית' יע"ש וח"כ ה"ג בגלות מלרים ובמתנת הארץ אף חת"ל דהלכתא כהר"א ודעמייה ז"ל דוכה המקבל לעולם הכא שאני דאפקעתא דמלכא וגזירת מלך היא שילחו ממלרים כדכתיב ודיר רביעי ישובו וכו' ח"ש לכן אמיר לידם כדכתיב ודיר רביעי ישובו וכו' ר"ל דלעולם הלכתא לבנ"י אני ה' והולאתי אתכם וכו' ר"ל דלעולם הלכתא חולא פהרמב"ם ז"ל דס"ל דלא זכה בה המקבל לעולם ח"ש ללא תחזור בסוף הזמן למארח קמח ואח"ל דהלכה כהר"א ז"ל אני ה' גזרתי ואמרתיו והולאתי אתכם מתחת ס"מ ואפקעתא דמלכא היא ובכנ"ד אפי' הר"א ז"ל מודה ובכ"ש ה' אורים גדולים ז"ל ימזה הטעם עלמו והב"הי אתכם אל כהרץ אשר נשאתי את ידי יכו' ונחתי אותה לכם מורשה ולא זכו בה הכנענים לעולם אני ה' גזרתי ואמרתיו ודיר רביעי ישובו כנה ואפקעתא דמלכא היא כננת הייבל כננת כה נכנת הייבל תביב הגדה לאשר קנהו מאתו אף הכא כן :

ובזה יבואר כו' הפ' אל תירא מרדה מלרימה יכו' אנכי ארד עמך מלרימה ואנכי אעלך גם עלה

וי"ל דממה היה מתירא תליד ללמרים וכו' הקב"ה יהבתינו אל תירא אנכי אהיה עמך וכו' יובן כמ"ש החיד"א ז"ל ברא"ד דכל שלא נטרון רשותו של בעל הקרקע ממנה אפי' הר"א ודעמייה ז"ל יודו דלא זכה בה המקבל לעולם ח"ש אל תירא מרדה מלרימה שחא יטענו המלריים דקי"ל כהר"א ז"ל וכוו בהם לעולם דהכא שאני לפי שאנכי ארד עמך מלרימה ולא נטרון רשותו מעל ישראל אפי' שעה אחת ובכנ"ד אפי' הר"א ודעמייה ז"ל יודו דלא אמרינן כיון דפסקה פסקה וכיון שכן ואנכי אעלך גם עלה כלא זכו בהם המלריים לעולם :

במשך לזה יובן מאמרים ז"ל בשעה שאמר פרעה לישראל קימו לאי מחוך עמי חמ"ל משה חין אנו יולאים מכאן עד בת"מ לט הכי אחס בני חורין הכי אחס לעלמכם ע"כ וי"ל דמה עלה על דעתי של מרע"ה שלא ילאי משם עד שיאמר להם כן יובן כמה בעלה ובסחפק ה' כסא שלמה ז"ל דכפי דעת הרמב"ם ודעמייה ז"ל דס"ל דבסניע זמן הקטב חחר הקרקע ליד המוכר אי לריך שיפשה הלוקח להמוכר הקנאה מחדש כיון שכל הזמן שפיה ביד הלוקח הי"ל קנין נמור ולפשות בה כחפלו ירטט אי"ד כיון דשיקר מכירתו היה לזמן קצוב במשלים זמניה ממילא ארעא בחוקת מארח קמח קאי ואין לריך להקטוה דממילא היא שלו יכתב דלרעת הריטב"א בחי' לפ"ק דקידושין לריך הקנאה גמורה כשמחירה לי כשאר הקנאות דעלמא חבל מהריט"ן ז"ל סי' פ"ט כתב שאינו לריך הקנאה דשיקר הקנאות מתחילה לא היחה כי אם לזמן הזה וכי מטה זמניה ממילא הדרא יע"ש נמלא דאיכה פלוגתא בדבר זה לכן הכא מרע"ה אף דהכריע כמו שהסכים הקב"ה דהלכתא כהרמב"ם ודעמייה דס"ל דהדרא ארעא ולא אמרינן כיון דפ"פ עכ"ו חשש פן ואלוי יבטון כל זמן שלא הקנה איתם הקנאה גמורה עדיין הם כרשותו דס"ל כהריטב"א ז"ל דס"ל הכי לכן לנאה די ספק אליבא דר"ע חמ"ל אין אנו יולאים מכאן עד שחאמר לנו הכי אחס ב"ח הכי אחס לעלמכם דזהו נוסף של גע שחרור יבנהקמה זו יתבארו כמה פסיקה הם המדברים בענין יליאת מלרים ונסמך להם ב"אח הארץ דיק והשכח יאחה

הבאר : **ובזה** יבואר ג"כ מאמר הנ"ל אילו לא מת משה יפה אמרת יכו' ובה"ק עוד הידוע דגלית בכל גזר ה' שיפיו בס' ע' שנה ואחר בלית הע' שנה ילאי משם שני בירמיה כ"ט פ' י"ד כי לפי מלאת לכל ע' שנה

שנה אפקד אהבם והקימותי עליכם את דברי הטוב
 להשיב אהבם אל המקום הזה הרי שמכרם לבבל לזמן
 ע"ש והמן הרשע פיה ס"ל כהר"ה ז"ל שהמוכר לזמן
 וזה בה המקבל לשולם גם ה"ג וטו בישראל לשולם
 לעשות בהם כר"טנס והחזיק בעשותו זאת לפי שכבר
 עבדו ע' שנה ולא נאלו לפי חשבונו וחשבון האשורוש
 כמ"ש בפ"ק דמגילה ד"א דאמר אשורוש בלשאר מנה
 וטעם אנה חשיבנה ולא טעינה וכו' אמר ודאי חו לא
 מפרקים נפיק מאחי דבי מקדשא ואשתמש בהו וכו' וחשב
 שנס הקב"ה ס"ל הכא דוכי בהם חוש"ע לשולם ומשו"ה
 לא נאלו אחר מלאת ע' שנה ועמד וקנאם להשמדם
 וכבר כתבנו דמשה לא נכנס לארץ משום שסירב בשליחותו
 ע"מ וס"ל כיון דפסקה פסקה ולא ילאו משם לשולם
 ח"ש בטעה שאמר המן אס על המלך טוב וכו' ילאו
 בק' ואמרה אילו לא מת השם ר"ל במדבר אלא נכנס
 לארץ יפה אמרם אבל טעשו שמת משה במדבר ולא נכנס
 לארץ מוכח דלא אמרי' כיון דפ"פ ובסוף האמן איב
 אחס אל המקום אשר הגליתי אותם משם וא"כ אחי
 קניתי אותם שלא כדון ואין לך זכות בהם לכן וחלו איתו
 ואת בניו על העץ :

מעתה זהו כיו' המאמר אמ"ר ל"י שטן ופנינה לש"ס
 נחטונו שטן דחזיה להקב"ה דנטי בחר איוב
 אמר דילמא ח"י מנשי ליה לרחימותיה דאברהם וכו' והיא
 דבתחילה אמר שטני בכל העולם ולא מלאחי נאמן
 כעבדך אברהם שאמרת לו קום החהלך בארץ וכו'
 וכשנבק לקבור את שרה לא מלא מקום עד שקנה
 בת' ש"כ משום דס"ל לשטן דאע"ג דלעת עתה וכו'
 בה הכנענים כיון דלזמן היתה הלכתא כהרמב"ם ז"ל
 דהדרא ארעא למארא קמא ולא אמרי' כיון דפ"פ ואע"ג
 שנעמ מיחה שרה עדיין לא הגיע האמן כיון דסוף סוף
 לדידיה הייא ארעא היה להם ליתן לו עתה לפחות
 מקום לקבירה שהוא ד' אמות ולפ"ז היה לו מקום
 לאברהם להרהר אחר מדותיו ית' ולא הרהר א"כ תגדל
 אהבתו מאד בעיני המקום ולפ"ז איוב ששחק כשיען
 בלעם לפרעה שיכול להשתעבד בישראל לשולם דאמרי'
 כיון דפ"פ ושתיקה הייא הוידאה ונחתיב ללקות בבו'
 ואס לא היה הקב"ה מביא עליו יסורין היה אפשר
 לומר דאמרי' כיון דפ"פ ומהו אין שבה לאח"כ"ה שלא
 הרהר אחר מדותיו ית' על שלא מלא לו מקום לקבור
 את שרה שהרי וכו' בה הכנענים לשולם ובזמ מנשי ליה
 לרחימותיה דאברהם לכן השטן לש"ס נחטונו ועשה כל
 עלקי להביא יסורין על איוב על ששחק ומיה

יהיה מוכח דלא אמרי' כיון דפ"פ וכו' תגדל
 אהבתו של אברהם בעיני ס' שהיה לו להרהר ולא
 הרהר :

וזהו כו' הס' ומלאה את לבבו נאמן לפניך לפי שכרת
 לו הבדית לתת את ארץ הכנעני וכשנבק לקבור
 את שרה וכו' ולא הרהר וכו' סימא דהלכתא כהר"ה
 חכו בה הכנענים לשולם ולא היה מקום להרהר זה
 אינו שהרי ותר' את עוני אבותיו במלרים וכו' ואת
 זעקתם שמעת על ים סוף וחתן אוחות ומופתים בפרעה
 ובכל עבדיו וכו' והיס בקעת לפניהם וכו' ומה מוכח דלא
 אמרי' כיון דפ"פ וא"כ הי"ל לאברהם להרהר ולא הרהר
 ונמלא שהיה לבבו נאמן עם ס' :

ובזה פי' בני ידירי עבדכם דוד הוא הקטן השומד
 לפניכם במלמא דאחי' מדרשא ית"ר שהיה בכל
 דרכיו משכיל וכו' עמו כו' מאמרס ז"ל כד אחקרע ימא
 אחמסר איוב לשטן ע"כ ור"ל כד אחקרע ימא ומוכח
 דכדון ילאו ולא וכו' בהם המלריים לשולם וא"כ לא יפה
 עשה איוב ששחק לכן אחמסר לשטן להביא עליו יסורין זת"ד
 יל"ז וישמח לבי גם אני :

ובא"י אפשר לפ' המשך פסוקי נחמיה הגו"ל אתה
 הוא ס' האלהים אשר בחרת באברהם והולאחו
 מאור כשדים ומלאה את לבבו נאמן לפניך וכרות עמו
 הבדית לתת את ארץ הכנעני וכו' ותר' את עוני
 אבותיו במלרים וכו' וחתן אוחות ומופתים בפרעה ובכל
 עבדיו כי ידעת כי הידו עליהם וכו' ועל הר סיני ירדת
 ודבר עמהם משמים וחתן להם משפטים ישרים ותורות
 אמת וכו' ואת שבת קדשך הודעת להם ומלות ותוקים ותורה
 טיח להם ביד משה עבדך וכו' וכבר כתבנו שהדקדוקים
 מבוארים ככתוב לעיל ועוד נוסף עליהם והוא
 דלמה פרט מלות שבת יותר משאר מלות הרי הוא בכלל
 כל המלות וכבר אמר וחתן להם משפטים ישרים ותורות
 אמת עי"ל במ"ש ותורה לייח להם ביד משה עבדך וכו'
 וס' ואבותיו הידו וכו' דנראה דקא מהוה דכיון שליוה
 להם התורה ע"י מרע"ה לא היה להם מלשמוע מלותיו
 ית' ואדרבא איפכא מסתברא דאינו דומה המלוה משלו
 של מלך להמלוה מפי המלך עלמי ועבר על דבריו דודתי
 יגדל שגשו יותר ובמאמר הגו"ל שאמר השטן שטני בכל
 העולם ולא מלאחי נאמן כעבדך אברהם שאמרת לו קום
 החהלך בארץ לארכס ולרחבה וכו' יל"ד למה נקט מקרא
 זה ולא אמר פסוק שלפניו כי את כל הארץ אשר
 אתה רואה לך אחתנה וכמו שהקשה מהרש"א ז"ל
 וע"ש :

ויובן הכל בהק' מ"ש בס' המוכר פרות ד"ק תנא
הלך בה לארצה ולרחבה וכחב היפה ז"ל כב"ר
פי' לך לך דרוך קנאה בזה חלפ"ה דהא מאמרו ית'
קום ההלך בארץ לארצה ולרחבה והוא לא הלך אלא
לארצה וכחב הרב ז"ל דאחי"א כמ"ד דוא"ו לחלק וה"ק
לארצה או לרחבה ע"כ ואין קו"ל דהלכתא כמ"ד וא"ו
לחלק וכמ"ש הרשב"א ז"ל בכמה מקומות וכיון שכן
שפיר קנה אברהם את הארץ והיו"א שלו וכיון שכן מן
הדיון וזה בה ויכול ליעלה ובשעה שדקש לקבור את
שרה ולא מלא מקום עד שקנה בה' ש"כ הי"ל להרהר
אחר מדותיו ית' ואפ"ה לא הרהר א"כ בזה תגדל
אהבתו לפני המקום כיון שהי"ל מקום להרהר ולא הרהר
וכי תימא מנא לך הא דהלכתא היא דוא"ו לחלק וזה
בה יש לנו ראיה ברורה מיליאת מזרים קודם הזמן
והוא כהק' עוד מ"ש היפה ז"ל באמרו ז"ל ע"פ כי
הנה הסתיו עבר שאמרו ישראל למשה עדיין לא הגיע
זמנינו ללאת אמ"ל כי הגה הסתיו עבר ופי' הי"פ"מ ז"ל
שסכונה לומר כי ע"י קושי השעבוד הנמשל לספיו
השלים הזמן ע"כ וכחב החסיד מהרי"א ז"ל בשא"י
ס' תבוא דרוך טוכל לומר קושי השעבוד השלים
הזמן והלא כך הייתה גזירת ית' ועו"ע אחס"ת"ש
אמנם נראה דהך מילתא בפלוגתא היא שנויה דפליגי
תנאי ריו"ג ורי"א"ש בקרא דוא"א קלל מ"ס וא"ו מוסף
ואם קלל אחד משניהם פטור ומ"ס וא"ו חילק ואם קלל
אחד משניהם חייב וקו"ל כמ"ד וא"ו לחלק ולפ"ו שולין
דרו"ל כהונן כי הגה הסתיו ענה דקושי השעבוד השלים
הזמן אליבא דהלכתא דקרא דרשין לחלק וליבנא דשטרא
דכתיב ביה ועו"ע אחס"ת יש למדרש הו"ו דועיטו אותם
לחלק ילאה או עבדות או עיני קאמר ולפי שעשו שהיה
יחד נשגם זח"ו ז"ל ויעש"ב וא"כ נוכל לומר דפרעה
הרשע בבאי ספיקא הוה קאי או אמרי' דוא"ו לחלק
ואינם חייבים ישראל עבדות ועיני יחד וא"ו להוסיף
ויכולים המלריים להשתעבד בישראל ולענותה ככל הו"ת
נפשא לכן נטל ענה משלשה אלה ב"ג בלעם ואיוב ייתרי
ובלעם הרשע בגנהו לביבאל הייתה עלתו דוא"ו להוסיף
ויטלים להשתעבד בזה ולענותם כחפשא ורלו"ג ולכן
כתיב ויעבדו מזרים את בני' כפרך וימרו את חייבם
בע"ק למען ענותו בסבלותם הרי תרתי עבדות ועיני
אבל איוב כשמע שהק ושתיקה בהודאה וראוי לעינש ולפי
שלא יען בפירוש אינו חייב בעינש חמור כבלעם ודי לי
ביסורין וכמכרו"ל איוב ששתק נדון ביסורין וספטן בתחילה
אמר שתיי ככל העולם ולא מלאחי נאמן כעבדך אברהם

שאמרת לו קום ההלך בארץ לארצה ולרחבה וקנה
אויבו כשילוך חפ"ג שלא הלך בה אלא לארצה דהי קו"ל
דוא"ו לחלק ומש"ה נקט האי קרא קום ההלך וכו' ולא
נקט קרא דלעיל מיניה כי את כל הארץ אשר אחז רואה לך
אחונה לפי שבהאי פסוקא איש ציב וא"ו וקו"ל לחלק
הוא ולפ"ו גם בגזירת כה"כ דכתיב ביה ועו"ע או או
קאמר וא"כ איוב ששתק כאשר שמע עלת בלעם חייב
לסיות נדון ביסורין וכאשר ראה השמן שבהק"ה נטיה
דעתייה בתריה ולא הביא יסורין עליו נראה דס"ל דוא"ו
להוסיף וממילא מ"ס לאברהם קום ההלך בארץ לארצה
ולרחבה תרתי בעיני והוא שלא הלך כי אם לארצה לא
קנאה ובה מנשייה לרחימותיה דאברהם דלא היה לו
מקום להרהר ולא הרהר שהרי לא קנאה ולא היחה שלו
לכן השמן עשה כל מאמני כמו להביא יסורין על איוב
בשביל ששתק ומינה נפקא דוא"ו לחלק ומ"ס לארצה
ולרחבה בתרא מינייהו בני וקנאה וברי היא שלו והיה
לו מקום להרהר ולא הרהר ובה תגדל אהבתו בעיני
המקום ב"ה עוד נק' מ"ס הש"ך עה"ת וה"ד מהרי"א
ז"ל דטעם השבטים במכירת יוסף הוא בקרא דכתיב כי
ימלא איש נוגב נפש מכרי' והאפתור בו ומכרו וא"ו
להוסיף בעיני ואיטו חייב כי אם עד שיפתור ר"ל
שישתמש בו וימכרו והם לא נשתמשו בו ומש"ה אמרו
לס ומכרתו לישמעלים וידיט אל תהי כי והם לא ידעו
דהלכתא דוא"ו לחלק ובמכר לבד מתחייבים עכ"ד ש"כ
מ"ס ב"ח פ' וישב דגלות מזרים היה בעון מכירת יוסף
וכטבאו למרה קטרנה מזה"ד שהיה להם לסיות בגלות
שבע על חטאתם דיטבו כ"כ שנים לכל חד על שיעורו
שלא ראה פני אביו כ"כ שנה וכ"כ פעמים עברה הם
ר"ך יסר עשרה על שנפטרו השבטים הם במזרים והיו
רד"ו בגלות ומזה"ד קטרנה שחייבים לישב שבע זמנין
רד"י ואמ"ל הקב"ה שימרו בשבת והיא חכפר דשביעאה
הוא לדיקא אחיד בה וכדאי לכפר עש"ב ופיין להחיד"א
ז"ל שפי' בזה כמה יולים ופרחים בספריי הק' נמלא
לפי' דהבנת ניתן לכפר עון מכ"י ואם חייבים במכירתו
יש להם לבמיר השבת לכפר ואם פטורין על מכירתו
פטורין נ"כ מלקיים שמירת השבת :

וזהו סו' הפ' ס' ואחזקן וזכרה כי עבד הי"ת בא"מ
ויוליאך ה"א משם ביד חזקה וכו' ע"כ לך ה"א
לעשות את יום השבת :

והנה חזן מדרכיו יש לפרטי כסננין אחר והכל עולה
בקנה אחד דידוע דמחלוקת השבטים עם יוסף
דשבטים ס"ל דדינם כישראל ומכרסת מזה"ה להם
יוסף

יוסף ס"ל דלא ילאו מכלל ב"ג ומפרכסת אסורה שהיא כאבר מן המי עוד ידוע משו"ל דמה שילאו ישר' ממל' קיס"ו לפי דמשולג יחזק מנין זה אי אפשר כי אם שנאמר דקודם מת"ת דינס כב"ג ולא קנה אכרסה את הארץ בחוקם דגוי אינו קונה בחוקה ושפיר הייא ארץ לא להם וא"כ הלכתא ביוסף דקודם מת"ת דינס כב"ג ושלא כדין מכריהו וחייבים במכירתו לכן חייבים לשמור את השבח לכפר מכירתו ח"ש חכרת כי עבד היית בארץ מזרים ויוליאך ה"א משם ביד חוקה קיס"ו בטענה דמשולג יחזק התחיל הגרות ומה מוכח דקודם מת"ת דינס כב"ג כסברת יוסף ושלא כדין מכריהו ע"כ ט"ך ס"א לטעות את יוסף השבח כדי לכפר עון מכירתו :

וזה ג"כ רמז כו' הפ' פקוד יפקוד אלהים אהכם והעלייתם א"ע מזה אהכם דהנה בעה"ט ז"ל כחז כמנין פק"ד שהיא קן יפקוד ר"ל יחסר מלשון ולא נפקד ממנו איש שלא ישבו כי אם רד"ו ויהיו גנאליס וי"ל איך חלוי בזה והעלייתם את עלמותי וכו' ובהק' עוד מ"ש בסיטה ע"ב ואת עלמות יוסף אשר פעלו בכ"י ממזרים קברו בשכם למה בשכם אלא משכס גנבוהו ולשכס החזירוהו אך יש להם תירוץ על מכירתו אינם חייבים בחזרה ח"ש להם יוסף פק"ד כיון דכמנין פקוד יחסר אלהים מן הגלות בטענה דמשולג יחזק התחיל הגרות מזה מופת שהדין עמו דיש לטו דין ב"ג וגוי אינו קונה בחוקה ושלא כדין מכרסה אותו וחייבים בחזרה לכן והעלייתם את עלמותי זה הוא חזן מדרכינו :

אבל לפי דרכי יתבאר ג"כ היטב ח"ש חכרת כי עבד היית בארץ מזרים ויוליאך ה"א משם ביד חוקה קיס"ו מטעם דקושי השעבוד השלים הזמן דמ"ש ועו"ע או או קאמר דוא"ו לחלק ולפי שטבו בהם שתייהן עבדות וענוי הוליאט ה' קיה"ו וכיון דמה מוכח דקיי"ל דוא"ו לחלקי א"כ מה שנאמר והחעמר בו ומכרו וא"ו לחלק וחייבים אע"ג שלא נשתמשו בו וחטאו השבטים במכירתו ע"כ ט"ך ה"א לטעות את יוסף השבח כדי לכפר עון מכירת יוסף כמ"ש בו"ח :

וזה ג"כ כו' הפ' פקוד יפקוד אלהים אהכם ר"ל כמנין פק"ד יפקוד יחסר ה' מן הגלות מטעם דקושי השעבוד השלים הזמן ומינה דהלכתא דוא"ו לחלק וחייבים במכירתו וא"כ חייבים בחזרה לכן והעלייתם את עלמותי :

מעשה יבואו כו' הכתובים ע"ג והכי קאמר אתה הוא האלהים אשר בחרת באברהם וכו' ומלאת את לבבו נאמן דאף שהיה לו להרהר אחר מדותיך

עכ"ו לא הרהר והוא כמה שכרות עמו ברית לחת את ארץ הכנעני וכו' וכשנבקש לקבור את שרה לא מלא מקום עד שקנה בת' ש"כ וכ"ח כיון שלא הלך בה כי אם לארכה לא קנה אותה דהכי אמינא ליה קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה ושמוא הלכתא כמ"ד וא"ו להוסיף וכיון שכן לא קנאה ולא הי"ל פ"פ להרהר לזה בא להיכיח בראיות ברורות דס"ל דוא"ו לחלק חדרא ותרעא את שניו אבותינו במזרים והולאת אותם קודם הזמן בטענת דקושי השעבוד השלים הזמן וא"כ מזה מוכח דכבירא לך דוא"ו לחלק ומאי דכפיב ועו"ע אותם או או קאמר ולפי שהמלריים עשו בהם חרטי עבדות וענוי משו"ס והולאת אותם משם קידם הזמן ועוד ראיה ברורה דכבירא לך דהלכתא היה כנו"ד דוא"ו לחלק ממה שניית את ישראל לשמור את יוסף השבח לכפר להם עון מכירת יוסף ח"ש ואת שבה קדשך הודעת להם וכו' ואע"ג שהם לא נשתמשו בו וקרא כתיב והחעמר בו ומכרו או או קאמר וחייבים על מכירתו וא"כ גם לגבי מהנה הארץ מה שנאמר קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה או או קאמר ובחדא מנייהו סגי וכיון שהלך בה לארכה קנה אותה והרי היא שלו וא"כ שפיר מלאת את לבבו נאמן לפניך שהיה לו להרהר ולא הרהר וי"ח :

ובא"ו פ' הבן יקיר לי בני זה דוד הדרשן דוד הוא הקטן מגן דוד יהיה בעורו וילך דוד הלך וגדול בעבודתו וס' ויראתו ואלה דברי דוד ככו' שמשך הפ' הגו' וגם כוונת הפאמר הגו'ל בטענה שאמ"ל הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך הרע לו אמ"ל יקב"ה תורה היחה לי ונתתיה לך וכו' והוא בהק' מ"ש החסיד מהרי"א ז"ל בס' שארית יעקב דקל"א משם מ"ו מאדש"א ז"ל טעם שניסם הכתיב לקרות לישראל בכל מקום בשם בניס לה' על עסקי מהנה הארץ לפי דק"ל היחב נכסיו לעבדו ולא לחרוטי שייך קרקע כל שהוא לא קנה דאמרינן כי היכי דשייר איהו קרקע גדידיה נמי שייך והנה הוא ית' הבטיח לישראל לחת להם את א"כ אבל שייך שאר ח"ט"ר ולמ"ד נמי דירושלים לא נתחלקה לשבטים בארץ ישראל גיפ"א שייך ואם כעבדים לא קנו כלום ע"כ גויס קרא לקרוחם בניס לה' כי אלל הבן אפי' שייך בכל גוונא קני נמלא לפ"ו דא"כ ישראל דינס כבנים כדן זכו בה ואם כעבדים לא זכו בה ומה שלקחיה הוא לפניס משוה"ד וידיע דמי שבושה ע"פ הדין דוקא נקרא לדיק אבל מי שבושה לפניס משוה"ד נקרא חסיד. עוד נראה מ"ש הגו' :

אקרון בניס ואתמר עלייה לא הקח האם על הבנים יע"ש :

מערתה זהו טו' הספיקים הפ"ל אחת הוא ה' האלהים אשר בחרת באברהם וט' זכרות עמו הכרית לתת לזרעו את ארץ הכנעני יכו' ואף ששירת לעמלק שאר ארנות ולמ"ד ירושלים לא נתחלקק לשבטים וא"כ גם ירושלים שירתה לעמלק וזו בה כדון ח"ט והקם את דברך כי לדיק אהה ובי חימא מנא לך הא דדינס כבנים וזו בה כדון לז"א ותרה את שני אבוחיני במלרים וט' והקן אוחות ומפסח' בפרעה וט' כי ידעח כי הוידו עליהם ר"ל שהולאתה ממלרים קודם הזמן לפי שהידי עליהם והקבו את טולס וקובי השעבוד השלים הזמן מזה מיכה דיינס כבנים שאם כעבדים קושי השעבוד אינו משלים הזמן ואיך ילאו קודם זמנם וכו' חימא וי היא עליה לריכה רחיה דקושי השעבוד השלים הזמן ובימנם ילחו לז"א ועל הר סיני ירדת וחסן להם משפטים ישרים וחורות אחת להם דייקא ולא למה"ש ולא זכו בה מה"ש מדינא דכ"מ משעם שפס נקראו בניס ולגבי הבן ליכא ליחא דכ"מ ועוד רחיה בחרה ימיפת חוקך דיינס כבנים שהרי יחא שבה קדשך הירעה להם ילאו ק"ל המשתמש בשרביטו ש"מ ח"מ יאך ניה להם את השבת שהיא שרביטו ש"מ הגה יהי דיינס כבנים וכן משתמש בשרביטו של אביי וא"כ כפיר זני צ"חן ישראל כדון עכ"ד יל"י :

והגדה בעת"ה כשאר לנו לבאר מה בהקבני בחמרונה על מ"ש הכתוב שם וחורה ליה להכ ניד משה עבדך והם ואבוחיני הוידו ויקשו את ערפם ולא שמשו אל מלתיך ויחאני לשמוע דנראה דקא מממה קדא כ"ן כלייב לכס ע"י מרע"ה לא היה להם לגייר על הפיריה והמנות ואיך חליו זכ"ו ואדרבא אישכח מסתברא דאינו דומה העיבר על ליי המלך בדבר שנלטייה מפי המלך ענמי דעונמי גדול יותר מהעבד על ליי המלך שנלטייה ע"י בליה :

ואפשר לפ' בהק' מ"ש מרן ו"ל ככ"י חלד"ע ט"ק סי' ס"ו כהוב בחבונת הרשב"א ז"ל סימן הרפ"ע על שם הארץ ככ"א לנרס את אביו יחמרו לי שיפרע לה כחובתה ויאמר שלא הבין כבקרית היין הכתובה ולא הבין התנאים ואלהה את פי הרב מאיר יהשיב דשומעין לו יהוא חומר דאין שימשין לי דחוקה שהעידו העדים בעל פה יעל פיי חתמי בני יחס אחת חומר כן לא הנחה חייב לע"ה ולא על הנשים כטולס יעשע כן ואין אלו חלל דברי חומא אבל מה הנהגה

הנו' ז"ל דמ"ה ע"ד כטעם הכתוב כה חמר ה' בני כטורי ישראל ואומר אליך שלא את בני ויעבדני ככ"א החומר הלו בני בני זה פעמים לפי שהיה פרעה מוטעה כטעמו טורטורוטום הרשע שהיה מדמה לישראל למלך שכעס על עבדו וחבשו ככית האסורים והלך אחד והאכילהו וכשקחו כשישמע המלך הלא ידאי שיכעיס עליו שילך היה מכביד טולו על ישראל שהיה סבור שברשות היה עושא מאחר שהמלך כעס עליהם וחכסם ככית האסורים וכן לא יעלה על דעתו דקושי השעבוד יגמור בעד פת"ש ע"כ תחלה דבר ה' אליו היה לו לאמר כה חמר ה' בני כטורי ישראל להודיעו שישראל הם כחוקת בניס ואעפ"י כעסם עליהם וחכסם כל מי שיכביד טולו עליהם הרי הוא מחייב כנפשי ויעלה מזה דקושי השעבוד משלים הזמן עכ"ד עו"ג מ"ש הרב ז"ל שם דח"ן דמה שטעמו מה"ש כמח"ח הנה הודך על השמים באי כטעמא ש"ס להם זכום כחורה מדינא דבר מלרא ממוס ועשית הירד והטוב וסחר טענחס הרב ז"ל מח"ש מר"ן ז"ל כס"י קע"ח דבקרוב לית דינא דכ"מ וכ"ש לבנו דלית ביה מטוס דכ"מ וכו' קודם וישראל נקראו בניס לה' ממילא ליכא למיחס בהא מטוס ועשית הירד והטוב יע"ש וכבר כחבני לעיל מ"ש כש"ר ע"פ הלא אהרן אחיך הלוי לפי כסירב משה צבליהויה של מוקס ניטלה ממנו הכהונה וניחנה לאהרן והם כדון סירב אינו ראוי לעוטס זה ואפשר לומר דהוה כ"ל למשה דקושי השעבוד אינו משלים הזמן ולפ"ו זהו כיו' המהמר כעשה שאמ"ל הקב"ה למשה ויחמה הקרב אליך את אהרן אחיך וכו' לכהנו לו שיהיה אהרן כהן ולא הוא הרע לו דלניה יענש על כסירב צבליהויה דלפי דעתו כדון סירב דקושי השעבוד אינו משלים הזמן דיינס כעבדים והרי זה דומא למלך שכעס על עבדו אמ"ל הקב"ה חורה היה לי ונחתיה לך לך דיקא ולא למה"ש שלא זכו בה מה"ש מדינא דכ"מ לפי שישראל חוקרו בניס ולגבי כן ליכא דכ"מ ולפ"ו שלא כדון סירב דקושי השעבוד השלים הזמן והרי זה דומא למלך שכעס על בנו לכן חי אפשר שחיה אחת כהן יגיטלה ממך וניחנה לתהרן אחיך :

עוד נק' מ"ש הרב ז"ל שם דט"ל ע"ד ודקנ"ג ע"א משם המס' ז"ל טעם בחמרי בני שבת חייב מימה מפני היית השבת שרביטו ש"מ ויאסור לעבד להשתמש בשרביטו של מלך אבל ישראל הם בניס למקום וכן משתמש בשרביטו של אביו וכן אמרו בתקוני הוורד בכמה דוכתי חי גערין ישראל אחת שבת כחתימה

אעשה שכבר הורה זקן יושב בישיבה חכם עם איש
 שיבה עכ"ל ואינו יודע למה נחבא אל הכלים משום
 דחזא נברא רבא דתיובתא לא חזא ולענין הלכה נראה
 לי בדברי הרשב"א ז"ל משום דאל"כ לא שבקת חיי דכל
 עמי הארץ יטעטו כן עכ"ל מרן ז"ל הרי דמרן ז"ל
 פסק בהרשב"א האמנם מהרד"ח ז"ל בס' יטב לב דג"ו
 פ"א בתר דסקיל ופרי בדברי הרשב"א ז"ל כתב שהרב
 דבר משה ז"ל ח"ב ס' ס"ט הבין בדברי הרשב"א דחזר
 והסכים למהר"מ ז"ל מדכתב בסוף התשו' אבל מה אעשה
 שכבר הורה זקן שקנה חכמה חכם עם איש שיבה ולענין
 דינא אין ספק דהמוחזק מלי למימר ק"ל מהר"מ ז"ל
 ונפטור עכ"ל וכתבו המפ' ז"ל דהשחא לפי זה ניתו אכן
 כיון שהתורה והלכותם הם כתובה ממש א"כ יכולים ישראל
 לטעון ולומר דאעיקרא לא ידעו ולא הביטו מה שכתוב
 בתורה שהיא הכתובה והלכותה ולרעת מהר"מ שומעין
 לו וא"כ יכולים לומר ק"ל וכמ"ס ה' ייטב לב ז"ל ויפטרו
 עלמם מן התורה והמלות בטענה אך כמה חירושים
 נאמרו לביטול טענה זו כאשר נבאר מהם לקמן בס"ד
 וחד מנייהו הליך עתה לעניינינו הוא מ"ס ה' דרש
 אברהם ז"ל ח"ב דק"א ע"א שאם הקריאה של הכתובה
 עפ"י חכם הקהל אף שלא הבין הכתיבה אפ"ה ס"ל
 דאין שומעין לו לפי שסמך דעתו על חכם הקהל להתחייב
 בכל אשר יאמר כי הוא זה וא"כ ה"ג כיון שהיתה הקריאה
 ע"י מרע"ה שהיא חכם הקהל ורבן של כל ישראל
 לכך אינם יכולים לטעון טענה זו ות"ד ז"ל יע"ש וא"כ
 זה שאמר וטורה טיח להם ביד-מצה עבדך שהוא חכם
 הקהל וכיון שכן אינם יכולים לטעון ולומר לא הביטו
 מ"ס בכתובה וכמ"ס הרב ז"ל יא"כ איך ילמה והם
 ואבותיהו הידו ויקאו אח ערפם ילא שמשו אל מליחוד
 וימאנו לשמוע בטענה זו שלא הביטו מה שכתוב בכתובה
 והלא כיון שהיתה קריאת הכתיבה ע"י חכם הקהל טוב אינם
 יכולים לטעון כן:

ובזה יובנו המשך הפ' הנאמרים בפ' ואחזקן ויקרא
 משה אל כל ישראל יאמר אליהם שמע ישראל
 אל החיילים יאל המשפטים אשר דיבר באזניכם היום
 ולמדתם אותם ושמתם לעבותם ה' אלהיני כרת עעני
 ברית בחורב לא את אבותיני כרת ה' את הברית האחת
 כי אחני אחתו אלא פה היום טלנו חיים פנים בפנים
 דבר ה' עמכם בהר מחוך האש אנכי עומד בין ה' ובינכם
 בעת ההיא להגיד לכם את דבר ה' והדקדוקים מביארים
 לעין כל חזא הלא כל ישראל יודעים שהתורה ניתנה
 בה"מ שהיא הר סיני ועוד איך קאמר לא את אבותיני

וכו' כי אחנו אחתו אלא פה טלנו חיים הלא דברים אלו
 בסוף מ' שנה וכבר מחו מכן כ' שנה ימעלה עד כן ס'
 בזוירת המרגלים ועוד בחילום אמר פנים בפנים דבר
 ה' עמכם בהר ואיך חוך כדי דבור סתם דבריו ואמר
 אנכי עומד בין ה' ובינכם בעת ההיא להגיד לכם את
 דבר ה' :

אבל עפ"ה יובנו היטב ובשק' עוד מ"ס ה' דרש
 אברהם הגז"ל שם תי' לחקירה זו עפ"י מ"ס
 מהר"ש הלוי ז"ל דהיכא שנחייב בשבועה אינו יכול
 לטעון טענה זו דכיון שהיתה שם שבועה לא יעלה על
 לב לומר שמחייב עלמו בשבועה ואינו יודע על מה הוא
 מחייב וא"כ ה"ג כיון שנשבעו בחורב לקיים התורה והמלות
 לאו כל כמיניהו לטעון טענה זו :

וזרזו סו' הפנה בכל יום ויום ב"ק יולאח מה"מ ומכרות
 ואומרת או להם לבריות מעלבונה של תורה ר"ל
 מהר חורב שנשבעו שם לקיים התורה ואין להם פ"פ
 לומר לא הבננו לכן מכרות ואומרת וכו' עוד כתב
 ה' דרש אברהם הגז"ל שם ח"ל עוד נראה לחלק ולומר
 דע"כ לא פליגי מהר"מ והרשב"א ז"ל אלא דוקא
 במחייב אדם לחבירו בדבר שבממון ותועלת הוא לו
 בטענה זו לא הבנתי שפוטרו עלמו מן החיובים ונשאר
 הממון בידו ככה"ג פליגי אבל בחיובי התורה והמלות
 שזכות הוא לו ותלוי חיותו בהם וכמ"ס הפנא גדולה
 תירה שהיה טחנת חיים לנשיה וכו' וכתיב כי בי ירבו
 יומך וכו' ועץ חיים הוא למחויקים בה וכו' וכמה פסוקים
 נאמרו בחופלת הנמשך בקיומה משא"כ בביטולה דחובה
 הוא לו שמאביר גופו ונשמתו מן העולם א"כ ככה"ג
 הסברא טחנת דלא טעין איניש לא הבנתי משים שמאבד
 שכלו כפול מן השמים וכמוכן ות"ד :

בצרתה ז"ש ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם
 שמע ישראל אל החיילים יאל המשפטים אשר
 דיבר באזניכם היום ולמדתם אותם ושמתם לעבותם
 ואינכם יכולים לטעון טענה כזוה שלא הבנתם הכתובה
 מכמה טעמי תרילי חזא ה' אלהינו כרת עמנו ברית
 בחורב ושם היתה שבועה ולא יעלה על לב לומר שמחייב
 האדם את עלמו בשבועה ואינו יודע כמה מחייב יעוד
 כיון שע"י החירה זכים לחיים ארוכים בכנו"ד הסברא
 דלא טעון איניש לא הבנתי בדבר שזכות הוא לו ח"ש כי
 אחני אחתו אלא פה היום טלנו חיים וכיון שכן אי אפשר
 לכם לטעון כן ועוד פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר
 מחוך האש ב-חמיהא יו"ק אנו פנים בפנים דבר ה'
 עמכם בהר ולא היה חכם הקהל שקרא שם הכתובה
 הלא

מה שכלב חברו באנו למחלוקת הגו' למד כדאי' ולמד כדאי' אבל לגבי הקב"ה שהוא יודע מחשבות אדם ותחבולותיו והכל גלוי וידוע לפניו ית' יודע אם הבין אם לאו בזה ודאי כ"ע יודו דאין שומעין לו עכ"ד יל"ו (ואנכי יע"ן אביא סמך וסיוע לדבריו ממה שאמרו בילקוט ע"פ יבל העם ריאים את הקולות וז"ל דבר אחר להודיע שדן כל ישראל ששעמו על ה"ם לקבל את התורה היו שומעין הוה הדיבור ומפרשים אותו ש"י יסובכנהו ויבונהו יבן אמרו סס ע"פ וידבר אלהים א"כ הדברים האלה לאמר מלמד שבו אומרים על הן הן ועל לאו לאו ועוד אמרו בש"ר אמרו"ח רואים את הקול לא נאמר אלא את הקולות היה הקול יולא ונחלק לט' קולות לכבשים לשון כדי שישמעו כל האומות וכל אומה ואומה שומעת קול כלשון האומה שלה ויילקוט חגלים שהעוללים מחוץ כריסם של אמותיהן פיו משיבין על כל דבור הן הן ועל לאו לאו יכו' ולפ"ו סיחך יכולים לטעון ילימד לא הכנטו :

וזה רמז כיו' הפ' מפני שיבה תקום והדרת פני יקו' ויראת מאלהיך חיי ה' ;

והנה חזן מדרכיט אפ' לפ' פסוק זה והדרת פני יקו' ויראת מאלהיך חיי ה' והיא כהק' מה שפ' מהרי"ח ז"ל בס' מער"ל ח"ב דר"י ע"ה ע"ה מחמרים ז"ל במס' פסחים דפ"ו אמ"ל הקב"ה להיטע בנך חטאי הי"ל לומר בנך הם בני חטונך הם בני הגרסה יחזק ויעקב נגלל עליהם מדת רחמך לה דיו שלא אמר ק' אלא אמר לפניו רבש"ע כל העולם שלך היא העבדים בחימה אחרת אמר הקב"ה מה אטעה לזקן זה חיי יאמר לו לך קח לך אשה וזהו ומליד לך בני זנונים יחז"כ חומר לו לך ושלחה מעל פניך חס' י"ל לשלחה חק הני אשלי את ישראל ש"י ויאמר ה' אל היטע לך רח לך אשה זניטת יכ' י"לך ירח וכו' ל"ר שגלדי לי ב' בניס ובה אחת אמ"ל הקב"ה להיטע לא היה לך ללמד משה רבך כיוון שדברתי ענוו פירש מן האשה חק הרה גדיל עלמך נמנה אמר לבני יב לי בניס בימנה ילמי ייל לביאיה ילגרסה אמ"ל הקב"ה ומה אהה שאבך ינה ובניך בני זנונים ואי אחת יידע חס' בלך הם חס' כל אחרים הן כך ישראל כזה בני בני בני בני אברהם יחזק ויעקב וכו' ומה אחרת העבדים בחימה אחרת כיון שידע שחטא הפחיל מבקש רחמים על עצמו ר"ל ר"ל ר"ל עד שאתה מבקש רחמים על עמך בקש רחמים לבי י"ל שגורתי עליהם ג' נזירות עמד ובקש רחמים יבטל הנזירות ובבן יכ' וי"ל דאך פלה על הפתי ייטע ליי' הן העבדים

אלא אנכי חכם הקהל הייתי עמוד בין ה' וביניכם לשיגיד לכם את דבר ה' ואנכי הוא שקריתי לכם הכתיבה בפניכם א"כ איניכם יכולים לטעון לא הכנטו אלא חייבים בקיום התורה והמלות :

אשר צוה יובט ג"כ הפס' הגמרים שם ראה למדתי אהכס חוקים ומשפטים כאשר לוי ה' אלהי ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון א"כ החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה וי"ל דאין חייבים לשמור ולעשות מצוה שהעמים אומרים עלינו שאנחנו עם חכם ונבון ויוצן בהק' עוד מ"ה ה' בית דוד ז"ל מח"מ דס"ו ע"ג דלא אמרו דיוכל לטעון כן אלא לגבי עם הארץ אבל אם היה הטוען ח"ה שלא הבין כשקרא החזן הכתובה לא אמר מהר"מ ז"ל עכ"ד וא"כ דין מינה ואוקי בחזרין וכיון דט"פ יעידון יעידון על ישראל עם קדשו בה"ע עם חכם ונבון טוב אינם יכולין לטעון ולומר לא הכנטו ח"ה להם משה לישראל ראה למדתי אהכס חוקים ומשפטים כאשר לוי ה' אלהי וכיון באנו חכם הקהל ולמדתי אהכס טוב אינכם יכולים לטעון לא הכנטו ועוד מעעמא אחרינא מחייבים אחס לשמור ולעשות ח"ה ושמרתם ועשיתם וליה לכו לטעון כן הוא משום כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה והנמדו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה וכיון שכן דין ח"ה יב לכם וא"כ אינכם יכולים לטעון ולומר לא הכנטו וכ"ה ה' בית דוד ז"ל דלגבי ח"ה לא אמר מהר"מ ז"ל דשומעין לו אלא אחס חייבים לשמור ולעשות לקיים התורה ומלותיה :

ועפ"ז יוכל לפ' נ"כ כיו' הפ' בפ' האזינו הלא' תגמלו וזה עם נבל ולא חכם והוא ידוע דשירת האזינו נאמרה להוכיח את ישראל בזמן שהינם נושעים רעוט של מקום ואינם מקיימים התורה והמלות ומקרא מלא דבר הכתיב ויאמר ה' אל משה הקך שוכב עם הצוהך וקם העם הזה וזנה וכו' ועזבתי והפר את בריתו וכו' ועשה כתבו לכם את התורה הזאת וכו' ופירש"י ז"ל האזינו השנויים וכו' עד יכפר הרחמי עמו ע"כ ועל זה בא להוכיח דשלא כדיו הם שברין עה"ת והמלות ולמי לדעת דבחימה טענה היו שוכרים עה"ת ובה מרע"ה לסתור להם טענתם הלא' תגמלו וזהו וכו' ואפשר לומר שבי' ביטעיס לאמר לא הכנטו ובה מרע"ה לסתור להם טענה זו בחומרי סלה' תגמלו וזהו וכו' והיא דהר מיון הרב המ' רב כהנא כמפורס"ר יעקב יוסף הכהן טראב יל"ו חירן לסתור טענה זו דלא נאמרה מחלוקת זו אם שומעין לו אם לאו אלא דוקא לגבי בני האדם דהאדם ירחם לעיניו יאזינו יידע

העבירם באומה אחרת ולא בקש עליהם רחמים. ועוד
 הרי הקב"ה נשבע שאין מעביר את ישראל באומה
 אחרת כמ"ש בניטין דנ"ו גבי אשה ו' בניה אמרו לו
 פלח לפניו אמ"ל כתיב בהירש את ה' האמרת היום
 יה' האמידך היים כבר נשבענו להקב"ה שאין אתי
 מעבירים אתי באל אחר האף הוא נשבע לנו שאין מעביר
 אותנו באומה אחרת א"כ איך אומר הישע להקב"ה
 העבירים באומה אחרת יעבור על שביעתי ע"ל כמ"ש
 הקב"ה היה לו לומר בניך הם בני בחונוך אברהם וכו'
 דהלצה י' דבניך הם נראה מיוחד וכו' כמ"ש מה אפשר
 לזקן זה דלא מליני כינוי זה לנביא בשם זקן כי אם הכא
 וכו' מאי לזקן זה מכלל דאיכא אחר ויובן בהק' מ"ש
 מר"ן ז"ל בב"י חו"ד סי' רל"ה וז"ל כתב ר"י בשם
 המפ' שנים שנשבעו לעשות דבר אחד ועבר אחד מהם
 על השבעה השני פטור ואינו לריך ההרה והבזוי ראייה
 מפ"ק דטייה ואח"כ תשו' הר"ש משנ"ן שהיה מקובל כן
 בענין שדוכי איש ואשה וכו' עד שבא זקן אחד ואמ"ל
 כי שניהם אסורים וכו' ודברי קבלת הר"ש נכונים בטעמם
 יע"ש הרי נתבאר הסכמה ה"ן הב"י ז"ל לדברי הר"י
 ירא"ש משנ"ן ז"ל נגד דעת הרב הוקן דכ' שנשבעו
 ועבר האחד השני פטור וא"כ נראה דמחאן ראייה גדולה
 לדבריהם דכיון דישראל והקב"ה נשבעו ז"ל ועברו ישראל
 שעברו ע"ז והעבירוהו באל אחר אף הקב"ה פטור
 משביעתי ויכול להעבירם באומה אחרת אלא דיקשה עדין
 לרעת הרב הוקן דהשני אסור איך אחר הישע העבירים
 באומה אחרת ונראה דבהא פליגי דהושע סבר כהר"ש
 משנ"ן דהשני פטור אך הקב"ה דעתו דהבא לא שייך זה
 שהרי אמ"ל דבעת קבלת התורה ילאי מכלל עבדים ונכנסו
 בכלל בני ישראל האב עם הבן לא ינחק ע"כ דבר שש
 יכל סקן דמהאבות אי"ו נהנסי כמ"ש יעקב חבל נחלתו
 והרי האבות לא הטיחי ונהנסי גם דסבר דעת הוקן וכמ"ש
 מהרי"מ ע"ז ח"מ סי' ק' דבדברי הוקן יב כהם טעם
 זקנים ו"ש לא די שהיל"ל בניך הם בני אי"ו גלגל רחמוך
 עליהם דבקשה האב עם הבן לא שייך עבר האחד
 פטור הב' גדליק ר"מ בקי' דל"ו דאף כי פלחי לע"ז
 מקרי בני כדכתיב בני משחיתים ו"ש היל"ל בניך
 הם יאף גם זאת בני בחינוך אי"ו והם לא חטאו לא די
 שלא אמר כן אלא אמר העבירים באומה אחרת דסבר
 בפשיטתא דעת ר"י ויר"ש ה"ו דהשני פטור ולזה אמר
 הקב"ה מה חטאת לזקן זה דהאמת כדברי הוקן ויש בו
 טעם זקנים דהשני אסור ומה אפשר לזקן זה שאינו בו
 טעם זקנים עכ"ד. ביערותיה רמז כ"ו הפ' יהודת פני.

זקן ר"ל אחוזקן דס"ל דשניהם אסורים שכן ס"ל להקב"ה
 שגילה דעתו עם הישע וכמ"ש הרב אבל לא מפני זה
 העביר על דברי ה' והיה מוכטח שאין הקב"ה יוכל
 לעבור על השבעה להעבירם באומה אחרת דגילה דעתו
 דס"ל דעת אותו זקן דהשני אסור אלא ויראת מאלהיך
 ודי"ק זה הוא חוץ מדרכיו **אבל** לפי דרכיו בא לרמז
 לתהר"מ ז"ל שאמר דשומעין לו וכחכב עליו הרשב"א ז"ל
 מה אפשר שכבר הורה זקן ואיש שיבה חכם וישוב
 בשיבה אבל ויראת מאלהיך שלא תטעון כן שלא הבנת
 התורה לפרוק מעליך עול התורה והמלצה לפי שאני ה'
 חוקר לב וחוקר כליות וידוע מחשבות אדם וגלוי וידוע
 לפני שהבנתם הכל ומכ"ש לפי האמור שהקול היה מחלק
 לע' לשונות הלא מעשה ז"ש הלה' תגמלו זאת שסתיו
 טוענים כנגדו שלא הבנתם הלא הוא יודע מחשבות
 אדם והוא יודע שפנתם כל דבור ודבר. ועוד עם נבל
 ולא חכם בתמיהא ור"ל וכי אחס עם נבל ולא חכם ח"ו
 ר"ל דבר זה לא נאמר אלא לגבי עם שארץ דס"ל למהר"מ
 ז"ל שאם טען כן שומעין לו אבל לגבי חכם אפי'
 מהר"מ מודה דאין שומעין לו וכלפי ישראל כתיב רק עם
 חכם וכיון הגוי הגדול הזה ולא תועיל טענה זו :

ובא"י אפי' לפ' כל המשך הפסוקים הגו' ונתחול
 מסיפא לרישא והוא בהק' מ"ש הרמב"ם
 ז"ל בפ"א מה' מצירה וה"ד הטור בחו"מ סי' ס'
 דהמחייב עלמו לדבר שאינו קטוב אפי"י שקט מידו לא
 נשחטעבד וכו' וכזה הורו רבותי והראב"ד ז"ל וכמה פוס'
 ז"ל השיגוהו וכתבו הראשונים כמלאכים ז"ל דלפ"ו יש
 לחקור דאיך נחייבו ישראל בשמירת התורה דלכאורה
 כד דיקא שפיר ה"ל כדיו המחייב עלמו בדבר שאינו
 קטוב ומקרא מלא דיבר הכתוב לכל חלה ראיתי קן
 רחבה מליחך מאד וכתיב ארוכש מארץ מדה ורחבה
 מיני ים וחי אפשר לאדם להניע עד תכלית התורה ואפי'
 אם יחייב אלק שנים פעמים וא"כ ה"ל מחייב עלמו
 בדבר שאין לו קבצה ובאנו למחלוקת הפוס' ז"ל הרמב"ם
 ירבותיו ז"ל ישר הפוס' ז"ל דלהרמב"ם אינו חייב ובאדם
 אחריו ס"ל דחייב ומעשה כל אדם יכול לפטור את
 עלמו מחיוב התורה לשיבדה ולשימרה דמימר אמר קי"ל
 כהרמב"ם ורבותיו דס"ל דהמחייב בשאל"ק לא מחייב
 אבל כמה ח' נאמרו לבטל טענה זו ונביא מהם הדרך
 לענינינו בזה אמ"ל כאשר יבאר לקמן בס"ד ושלישה המה
 מטיבי היריבים עתה לביאור הפ' האחרון ועתה הוא
 ראשון הוא מ"ש הכנה"ג ח"מ סי' ס' דאף להרמב"ם
 ורבותיו ז"ל דס"ל דאין אדם מחייב בדשאל"ק אם היה

הגוי הגדול הזה ובהק' עוד מ"ש הכנה"ג ז"ל שם בהגב"י
אות מ"ב דאע"ג לדעת הרמב"ם ורבותיו ז"ל דמהחייב
בדשא"ק לא קנה אפשר שע"י שליח מחייב וכן נראה
מדברי בעל התרומות ז"ל יע"ש :

וְבוֹרָה פי' ה' דברי מרדכי גאלגטי ז"ל בדל"ב טו' הפ'
ברוך ה' אשר נתן מטחה לעמו ישראל ככל
אשר דבר לא נפל דבר אחד מכל דברו הטיב אשר דבר
ביד משה עבדו ר"ל דאע"ג שהבטיח ה' לישראל לחת
להם דשא"ק לא נפל ר"ל לא יחסר אפי' דבר אחד מכל
דברו הטוב והטעם לפי אשר דבר ביד משה עבדו וע"י שליח
מחייב לט"ע יע"ש ח"כ הה"ג בחיוב התורה והמטות
כיון שהיו ע"י שליח שהוא מרע"ה מחייבים ישראל
אליבא דכו"פ ע"ג מ"ש ה' אש הבנים ז"ל הגר"מ ד"ב
ע"ב משם הפוס' ז"ל דהביתפוס מחייבים בדשא"ק יע"ש
וידוע שע"י המשפטים נעשים ישראל שיהפס להקב"ה
וכמש"ל כל דין שדן דין אחת לאחתי נעשה טחף להקב"ה
במע"ב ח"כ מעשה ז"ש ראה למדתי אחכם חוקים
ומשפטים וזוה נעשים שיהפס להקב"ה במע"ב וח"כ
חינכם יבילים לפטור עמיתכם מהתורה ומלמדת לפי
שאין להם קצבה ותאמרו דקים לבי כהרמב"ם ורבותיו
ז"ל דס"ל שאין אדם מחייב בדשא"ק בדשיתק ט"ע
וידו דחייב ושוד כאשר טני ה' אלטי והיו מחייב פ"י
שליח דלכו"פ חייב ושוד ושמרתם ועשייתם כי היא חכמתכם
ובינתכם וכו' יאמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה
יש לכם דין ח"ח וכבר כהבנו מ"ש הכנה"ג שאם היה
המחייב ח"ח חייב לט"ע וח"כ אין לכם מקום פטור
מכל דר :

ה'לא מעשה הטוב נבוא לבאר המשך הפסוק האחרים
שם ייקרא משה אל כל ישראל וכי' וכבר כהבנו
לעיל מהדקדוקים הנראים בהם חדא דלמה עשה קרא
לכל ישראל ושוד למה הולך עתה לנוחם שמע ישראל
וכי' וכי' מי איכא שלא ישמעו ויקבלי עד שהולך עתה
להוירם ושוד למה פרט המשפטים ושוד למה הולך
להדיע שהברית היה בחורב הלל הכל יודעים שהתורה
בהר חורב שהוא הר סיני ניתנה ומאי נ"מ אם היה בחורב
או במקום אחר ותו מ"ש כי אחנו אנתו אלה פה היום
טולנו חיים ושוד בהחילה אחר פנים בפנים דבר ה'
עמכם בהר וכו' יאח"כ סתר דבריו בחימתי אנכי שמד
בין ה' וביניכם בעת ההיא להגיד לכם את דבר ה' וקשיא
סיפא לרישא :

אכן עפ"י"ה יביארו הטיב ובהק' עוד מ"ש ה' נחיה
יעקב ז"ל בדרוש לבנת שקלים שפי' שם כ"י הפ'
יעני

הדבר קטוב לגבי הטחן אף יע"ש וה"כ אף שהתורה
ארוכה מאד מזה עכ"ז כיון דלגבי הקב"ה איח לה קצבה
שאח הטחן מחייבים ישראל לקיים התורה והמטות
ואינם יכולים לפטור עצמם בטענה זו דקים להו כהרמב"ם
ורבותיו דפטרו ואל השני לו' בא עפ"י מ"ש הג"ז ז"ל
שם בהנה"ע אות ל"ג שאם המחייב הוא ח"ח מחייב
אפי' לדעת הרמב"ם ז"ל ועמ"ש בס' אש הבנים הגר"מ
ד"ח ע"ד וה"כ לגבי ישראל כחייב רק עם חכם ונבון
הגוי הגדול הזה וכיון שכן חייבים לכו"ע בעול התורה
והמטות גם את השלישי הוא מ"ש החסיד מהרי"א ז"ל
בשארית יעקב ס' שלח לך דאב לגבי בנו מהחייב
בדשא"ק ונראה מדבריו דהה"כ בן לגבי אביו דינא הכי
כאשר יראה המעין שם בד"ק וישראל יש להם דין בנים
להקב"ה כידוע וכיון שכן מחייבים בקיום התורה והמטות
ואינם יכולים לפטור עצמם בטענה זו דקים להו כהרמב"ם
ורבותיו ז"ל מעשה זהו כו' הפ' הלה' חנמלו זאת וכו'
דבא מרע"ה להוכיחם לישראל שאינם רולים לקיים התורה
ומלמדת בטענה דקים להו כהרמב"ם ורבותיו דס"ל
דהמחייב עלמו בדשא"ק לא חל החיוב עליו וח"ש הלה'
חנמלו זאת והוא דכבר כהבנו מ"ש הכנה"ג שאם הדבר
קטוב להטחן אף הרמב"ם מודה שמחייב וה"כ אף
שהתורה אין לה קצבה כלפי ישראל אבל לגבי הקב"ה
יש לה קצבה וח"ש הלה' שהכל גלוי להניו יהתורה יש
לה קצבה כלפי ידידי חנמלו זאת ישוד עם נבל ולא
מבס בתמיחה ר"ל אבו אחס בני עם קדושי עם נבל
ולא חכם עד שהיו פטורים בטענה זו הלל כל האומות
יעידון יגידון עליכם ועטו ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי
הגדול הזה וכבר כהבנו מ"ש הכנה"ג ז"ל שאם המחייב
הוא ח"ח אפי' לדעת הרמב"ם ז"ל מחייב ;

וְזָרְךָ רמז כו' הפ' את ה' אלהיך תירא אותו תעבוד
והוא ידוע משרו"ל את ה' אלהיך תירא לרבות
ח"ח עוד אז"ל מאן דחיל רבנן איבו גופיה טורבא
מרבנן יז"ש את ה' אלהיך תירא לרבות ח"ח להיות
דחיל רבנן וזוה יזכה דחיה גופיה ט"מ ואז איתו תעבוד
דכיון שהתורה ח"ח איך יטל לפטור עצמך דס"ל כהרמב"ם
ז"ל דהא אפי' הרמב"ם ס"ל שאם המחייב ח"ח הוא חייב
ושוד הלל הוא אביך קניך ואב לבנו וכן לאביו מחייב
בדשא"ק כמ"ש מהרי"א ז"ל :

וְבוֹרָה יתבאר ג"כ פסוקי יאחזקן הגו"ל ראה למדתי
אחכם חוקים ומשפטים כאשר טני ה' אלטי
ושמרתם ועשייתם כי סיא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים
אשר ישמעון את החוקים האלה יאמרו רק עם חכם ונבון

וישני כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' וי'ג דמה
 בא לרמח ב"ש ויעטו כל העם אם היו כל העם או
 מקלמם ופטר לה הרב ז"ל ב"ש ה' לחם רב סוס"י
 ק"ד דאפי' להרמב"ם דס"ל שהמחייב בדשא"ק פטור
 מודה דיפה כח הרבים להתחייב אפי' בדבר שא"ק יע"ש
 ולז"א ויעטו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' אף
 שהוא דבר שא"ק ט"ג דאלו כח הרבים להתחייב אפי'
 בדשא"ק ע"ג מ"ש הכנה"ג ז"ל שם אות נ"א דהמחייב
 עלמי בדשא"ק וגשכע עליו חייב להשלים מכה שבעתו
 יע"ש וידוע דישאל נשכש בחר חורב לקיים התורה
 והמלות ולכן מחייבים בקבלת התורה אפי' שהיא בדשא"ק
 מכה השבעה ועפ"י פי' ה' קרבן אש"ה ז"ל כו' הפ'
 אפי' פי' מלך שמור ועל דבר שבעת האלהים והוא
 מוכן. וזה פי' ה' שער החלר ז"ל טו' התנא בכל יום
 ויום ב"ק יולאת מה"ח ומכרות ואומרת איי להם לבריות
 מעלבונה של תורה דבא לרמוז סימנא דבר חורב
 שנשכש שם לקיים התורה ואין פטור אחס בנפשה
 שהיא בדשא"ק ורחבה מני ים והרב מטעם המלך ז"ל
 פי' דק"ל תנאי הנעשה בעת החיפה הן הם הדברים
 הנקיים באמירה ובלא קלבה משום ביהיא דחיבת חיפה
 קונה וישאל אמרו ט"ג בעידנא דחיפה שכפה עליהם
 אח ההר כעין פרישת הטלית ולכן נתחייבו פטירה אף
 שאין לה קלבה ולזה אמר בכל יום ויום ב"ק יולאת מה"ח
 ר"ל מכה הר חורב שכפה עליהם כפרישת טלית לכן
 איי להם לבריות מעלבון בטול התורה. ע"ג מ"ש
 מהר"ם הג"י ומהר"ם ז"ל דע"כ ל"ק הרמב"ם ז"ל דאיינו
 מחייב בדשא"ק אלא כשלא קבל המחייב הגאה אבל
 אי אכא טובת הגאה אפי' הרמב"ם ז"ל מודה דמחייב
 יע"ש וידוע דנדולה חירה שפ"א טחנת חיים לשושיה
 בנשיה"ו ונשיה"ב :

מעשה קים קרא להי קראי ויקרא משה אל כל ישראל
 והוא דמרע"ה חש פן ואולי יטעני ישראל
 שהם פטורים מחיוב התורה דכתיב בה אריכה מ"ה
 מדה ורחבה מני ים ואין לה קלבה ויאמרו דקים להי
 כהרמב"ם ז"ל דס"ל שאין אדם מחייב בדשא"ק לכן
 סידר לפנייה כמה השויות שסיתרים לעשנה זו וקודם
 כל ויקרא משה אל כל ישראל והוא רבים ואלים כח
 הרבים להתחייב אף בדשא"ק ויאמר אלהם שמע ישראל
 אל החיקים ואל המשפטים ורמו להם שע"י המשפטים
 נעשים שיחפים להקב"ה וכיון שכן מחייבים אף בדשא"ק
 וכמ"ש ה' אם הנבים משם הפוס' ז"ל ועוד בא לסחור
 לה יענה זו באמרי ה' אליהי כרת עמני בחורב שם

רמו להם ב' טעמים לסחור טענה זו האחד כיון שנשכש
 בחורב נתחייבו אף בדשא"ק מכה שבעתה ועוד רמו
 להם דבחורב כפה עליהם ההר והיו כעין חופה וכמ"ש
 ה' מטענה"מ ז"ל ולכן לתחייבו אף בדשא"ק דהן הם
 הדברים הנקטין באמירה ועוד רמו להם טעם אחר
 באמרו אנתנו אלפ פה כולנו חיים ר"ל שע"י התורה
 מני' להו הגאה שזוכים לחיים ארוכים כידוע וכיון דמטי
 להו הגאה מחייבי לכו"ע ועוד רמו להם טעם אחר
 באמרו פנים בפנים דבר ה' עמכם בחר בתמיהא ר"ל
 אטו פכ"פ דבר ה' עמכם בחר ולא היה ע"י שליח עד
 שאוכלו לטעון שאחס פטורים מן התורה לפי שאין לה
 קלבה וס"ל כהרמב"ם ורבותיו ז"ל דסברי שאין אדם
 מחייב בדשא"ק אלא אנכי עומד בין ה' וכיניכס להניד
 לכס את דבר ה' והו"ל ע"י שליח וכיון שכן אלו"א דכו"ע
 אחס מחייבים וכמ"ש הכנה"ג ז"ל וכיון שכן אין לכס
 מקום פטור בטענה זו אלא חייבים לקיים התורה והמלות
 כל הימים אשר אחס חיים על האדמה :

ובאו אפשר לפ' עוד כו' המשך הפ' הגו' ואדברה
 אך הפעם והוא בהק' לפרש תחילה כו' הפ'
 בפ' בשלח ויאמר ה' אל משה הגני ממטיר לכס לחם מן
 השמים ויאל בעם ולקטו דבר יום ביומו למען אכסו הילך
 בתורתו אם לא וי"ל דאך ע"י המן יודע אם ישמרו את
 התורה אם לאו ויוגן בהק' מ"ש הרב החסיד תנא ירושלמא
 אנ"ן הסה"ר וללה"ה בטה"ט חיים מירושלים בדרוש א'
 לשבח כלה שחקר שם חקירת חכס דאך אטו זוכים בקבלת
 התורה שנתנה לו במחנה מאחר דתמן תנינן במס'
 מעשא דר"ב ע"א מליאת בני וכוה הקטנים הרי אלו שלו
 מליאת בני וכוה הגדולים הרי אלו שלהם ואמרו בנמ' אמר
 רחב"א אמריו"ח לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש
 אלא גדול השמוך על שולחן אביו נקרא קטן וכו' ע"ש ופסקו
 כל הפסוק להלכה וכתב הגמוק"י ז"ל שם וי"ל ואיכא
 דאמרי דבי היכי דבמליאה אמרי' שהיא של אביו קן הדין
 אם נתנו לו אחרים מחנה לכן שפ"א של אביו וכן אם
 נתן לו האב עלמי מחנה לבנו לא קנס הבן שאין לו יד
 לזכות לעלמו עכ"ד ע"ש וכיון שכן מנינו שישראל נקראו
 בניו למקום שני בניו אחס לה' אלפיכס ואלט סמיכס
 על שולחני של מקום דכתיב נתן לחם לכל בשר וא"כ
 נתשבים אט בניו קטנים להקב"ה ואך זכינו במחנותיו
 ית' שהם מחנת הארץ והתורה והרי אין לנו יד לזכות
 כמ"ש הגמק"י ז"ל דאפי' שהאב נתן לו מחנה לא קנה
 כלום :

והוא ז"ל ה' דכל זה שאטו נקראים סמוכים על שילחני
 ש"מ

ש"מ ואין לו יד לקנות ולזכות היינו דוקא כאשר אנו
 אוכלים ושותים ואין אנו מוכרים לה' כהמ"ז כאשר
 לזוט אבל כאשר אנו אוכלים ושותים ומכרימים אין
 אנו נקראים סמוכים ע"ש ש"מ רק חשיב כאלו אכלנו
 מנכסיו וממוניו והיינו כהמ"ז כתיב לה' הארץ ומלוואה
 וכתיב והארץ נתן לבני אדם ומשני ל"ק כאן קודם ברה
 כאן לאחר ברה וכן אמרו בילקוט חזקוני אמרת לה' ה'
 אחי טובתי כל עליך אמר הקב"ה אם אכלת וכרכת
 טובתי כל עליך אל החזיק בזכתי לי שאכלתה משלי אלא
 משלך אכלת מבואר יולא דלחר ברה"מ אין לו דין סמוכים
 על שולחנו של מקום וספיר אנו זוכים במתנותיו של
 מקום :

וּפִי הוא ז"ל בזה טו' המד' אחות לו קטנה אלו
 ישראל ושריים אין לה זו ברהמ"ז מה נעשה
 לאחותי ביום הדין ע"כ והוא תמוה אכן עפ"י יע"ג
 ח"א אחות לו קטנה אלו ישראל שיש להם דין בניס
 קנינים לפי שהם סמוכים על שולחן אביהם אבינו שבשמים
 ועל זה נרגש והרי נתן לו ברהמ"ז ואחר שאנו מכרימים
 נעשים הארץ לבני אדם לז"א ושריים אין לה זו שחקטס
 שריים דהיינו ד' ברכות חקטס שלמה דוד יהושע כמ"ש
 במס' ברכות שר"ת שלהם שרי"ם אין לה ר"ל שאינם
 מכרימים ח"כ מה נעשה לאחותי ביום הדין שבאים
 לזכות במתנת הארץ והחורה באיזה דין יזכ עכ"ד
 ז"ל :

וְהִנֵּה אין לך זמן שהיו ישראל נקראים סמוכים על שולחנו
 ש"מ כאיתו זמן שהיו במדבר והיו כוונים מן המן
 הורד מן השמים דבר יום ביומו ואז באותו זמן קבלו את
 החורה וא"כ יש להם פתחון כה לומר כיון שהם סמוכים
 על שולחנו ש"מ לא זכו בקבלת החורה ופטורים הם מלקיים
 החורה והמליח ו"ש אנו ממטיר לכם לחם מן השמים
 יולא העם ולקטני דבר יום ביומו והוא להו סמוכים על
 שולחני ודבר זה הוא למען אכנסו הילך בחורתי אם לא
 בטענה כיון שהם סמוכים לא זכו במתנת החורה יכמ"ש
 הגמק"י ז"ל דאב אם נתן האב מתנה לבנו הסמוך על שולחנו
 לא קנה הבן שאין לו יד לזכות :

וּבִזְוָה ג"כ יבואר טו' הפ' בגמ' שם י"ה ביום
 השביעי ילאו מן העם ללקיט ולא מלאו ייאמר
 ה' אל משה עד אנה מאנחם לבמור מלתי וחרתי יהוא
 ד"ל בלא עברו אלא על מטה אחת שהיא חלול שבת ולמה
 נקט לשמור מלתי וחרותי לבון רבים בכס עפ"י ח"ש
 ובהק' עיד לתת טעם למש"ל שבת ודינים במרה
 אסקוד דמה נשתי ב' מלתי אלי מכל החורה שהקדים

הקב"ה ולויה לישראל עליהם במרס עד שלא באו להם
 סיני ואפי' במ"ש מר בריה דרבנ"א הו' הה"ב ש"ח
 נאמין ז"ל בשה"ט שמ"ח לבי דרוש א' דף ב' ע"ד וה"ג
 שהביא שם כמה תי' לחקירת ר' אבהו ז"ל כאשר נביא
 מהם לקמן במ"ד ומד מינייהו הלריך לעת עתה הוא
 שהביא מ"ש ה' משפטי שמואל ז"ל סי' כ"א שאם הבן
 היה משוחף עם אביו אף שהוא סמוך ע"ש אביו וזכה הוא
 בחלקו ואין לאחיו חלק עמו חוכה אף שניתן לו אביו
 מתנה ע"ש וידוע מש"ל כל הזמר שבת כהלכתו נעשה
 שוחף להקב"ה במפ"ב עוד ארז"ל כל דין שדן דין אחת
 לאחמה נעשה שוחף להקב"ה במפ"ב לכן הקדים ולויה
 אחס על השבת והדינים במרה כדי שיהיה להם דין שוחף
 עם הקב"ה וזכה יזכ בקבלת החורה אף שהם סמוכים
 על שולחנו של מקום :

וְזָדָה רמז לע"ד מ"ש ישראל בקבלת החורה כל אשר
 דבר ה' נעשה וגשמע דקדם דהול"ל כל אשר ידבר
 ה' שהרי עדיין לא דיבר :

וְעוֹד היל"ל נשמע ונעשה שאם עדיין לא שמעו ולא
 ידעו מה דבר ה' יעל מה לויה אחס אף יעשו
 ויקיימו אף עפ"י יע"ג דכל מה שזוכים ישראל בקבלת
 החורה הוא משום דקדם להו מלתי יהדינים שנלמחו
 עליהם במרה דכזה נעשו שחפים להקב"ה במפ"ב אבל
 בלא"ה אין להם יד לזכות במתן החורה לפי שהם סמוכים
 ע"ש ש"מ והוא כבן הסמוך על שולחן אביו ח"ש אם
 את הדבר היה דכל אשר דיבר ה' לשפער שם השבת
 והדינים נעשה וגשמור אחס וזכה יהיה לו דין שוחף עם
 אביו שבשמים אז וגשמע קבלת החורה דאז זוכים
 בקבלתה הלא"ה לית לן זכייה דאורייתא לכן השתא הבא
 שחללו את השבת כדכתיב ויהי ביום השביעי ילאו מן
 העם ללקיט ולא מלאו וגילו דעתיה דלא יחיה לה
 בקבלת השבת ושמירתו ומינה דאינם זוכים בקבלת
 החורה ואינם חייבים בקיום מלתיה לכן ייאמר ה' אל
 משה עד אנה מאנחם לשמור מלתי וחרותי :

עוֹד נק' מ"ש מהר"פ ז"ל בס' נשמת כל חי ח"ב
 סי' טו"ב דמ"ד ע"א שאם יהיה הענין שנתן האב
 לבנו הסמוך ע"ש יעשע לקיים מתנה קנה הבן לגמרי
 ואפי' אם יהיה האב מוחזק מוליאים המחנה מידו ע"ש
 וידוע דבזו"ל כל המקום ב"ה נחשב לבניפה ומלאט
 כאשר נראה כ' אל משה בראשונה בחורב כה היה דבר
 ה' אליו לאמר בהוליאך את העם ממלריס העבדון את
 האלהים על ההר הזה ולפ"ז בחורב כאלו נכבש ה' לתת
 את החורה לישראל וא"כ אף שהם סמוכים ע"ש ש"מ
 זכ

זכים בה מטעם שבועה ה' עוד כתב מהרש"פ ז"ל שכ
 דמ"ב ע"ב דלא נאמר דין זה שאין יד לבן לזכות מאביו
 כי אם במתנה הראייה להחכר לא כן במלבושים שבושה
 האב לבנו לכסות את בשרן שלא יגיע לו בושה סיווח ערום
 או כזוי בכלווי הסחכות בזה כ"ע מודים דוכה הבן במתנתו
 דמסתמא אמרינן דעתו של אב שאינו טוען שיחזירה לו
 יעש"כ ומינה נלמד ונדון דכ"ש וק"ו הוא שאם נתן לו
 דבר שחיותו של הבן תלוי בו ודאי דקנה וזכה במתנתו
 ואינו יכול האב לחזור בו ומילתא דפשיטא היא וידוע
 שצ"ה התורה וזכה האדם לחיים כידוע כמ"ש התנא גדולה
 תורה שהיא נחמת חיים לעושהה וכתיב כי בני ירכו ימך
 וכו' וכמה פס' נאמרו בחיילת הנמשך ממנה א"כ בודאי
 הגמור שזכר בה ישראל אף שהם סמוכים ע"ש ש"מ ע"כ
 מ"ש מהרש"ך ז"ל בח"ב סי' ר"א וה"ד הרב שמ"ח לבי ז"ל
 הג"ל דכל זה נכתב הנמוקי"ו ז"ל דלא זכה הבן במתנת
 אביו ה"ד אם נתן לו אביו מידו לידו אבל אם זיכה לו
 ע"י אחר וזכה האחר בשבילו יע"ש וא"כ ה"ג במתנת
 התורה כיון שניהנה לו ע"י מרע"ה ודאי דזכו בה ישראל
 אף שהם סמוכים ע"ש ש"מ :

אמור מעשה עפ"י כל האמורים היתנים למעלה קים
 קרא להמשך הני קראי ויקרא משה אל כל
 ישראל וכו' דכנה מרע"ה אף הוא רח"ה דאחר מ' יום
 לקבלת התורה עשו להם עגל מסכה והיא היה מחכוין
 נחמי חמין איך אחר שאמרו בלב שלם ובנפש חפנה כל
 אשר דבר ה' נו"ג וקבלו יאחה בלב טוב ובסבר פני' איך
 חזרו בהם וימירו את כבודם בחבנית שור אוכל עשב
 אין זה כי אם שעלה על דעתם לומר כיון שהם סמוכים
 ע"ש ש"מ לא זכו במתנה טובה זו וכסברת הגימוק"י ז"ל
 לכן נח לפניהם בהנעת כחובים אלו להוליא מלכס של
 ישראל סברה זו בחילוקי' דינים הרמזים בפסיקוס אלו
 כאשר נבאר בס"ד ו"ש ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר
 אליהם שמע ישראל ר"ל שמעו יחמי נפשיכם את החוקים
 ואח המספטים אשר אנכי דובר באזניכם היים כלומר
 דמלבד שנתתי לכם חוקים עוד נתתי לכם את המשפטים
 שהם הדינים וכל דיין שדן דין אחת לאחתו נעשה שיתף
 להקב"ה כמע"ב יכשהבן משותף עם אביו וזכה במתנתו
 וכמ"ש ה' משפטי שמיאל ז"ל יכיון שכן ולמדתם אותם
 ושמרתם לעשותם ועוד ה' אלהיט כרת עמנו ברית
 בחורב ר"ל שבחורב הבניית למרע"ב שיתן לנו את התורה
 ודבריו אל השי"ת הוא כשבושה וכשכשבע האב לקיים
 מתנתו קנה הבן לגמרי קצין גמיר יכמ"ש מהרש"פ ז"ל
 וכנ"ל :

וזהו כו' התנא אשר ריב"ל בכל יום יום ב"ק יולאת
 מהר חורב ומכרות ואומרת אי להם לכריות
 מעלבונה של תורה וכו' די"ל למה יולאת מה"ח ולא
 ממקום אחר ומאי איכפת ליה להודיענו שהב"ק יולאת
 מה"ח ברש לפ"ה ניחא לפי שהיה מקום לומר דמטיקרא
 לא זכו ישראל בקבלת התורה מדון בן הסומך ע"ש אביו
 דאין לו יד לזכות אך כיון שיש שם שבועה בטלה לה טענה
 זו לכן אמר מכת הר חורב ששכבע שם המקום לתת
 את התורה לישראל לכן מכרת ואומרת אי להם לכריות
 מעלבונו ש"ת דחו לא מזו למטען טענה זו ועוד לא
 את אבותינו וכו' כי אחטו אהנו אלה פה היום כילנו
 חיים שם רמזו דהחורה היא היתנה חיים לעושהה כדכתיב כי
 היא חיך ואורך יצרך וכמה פסיקוס נאמרו בדבר הזה ובדבר
 שהוא חיותו של בן זכה הבן במתנתו וכמו שלמדנו זה
 מחורתו של מהרש"פ ז"ל וכאמור לעיל ועוד פנים בפנים
 דבר ה' עמכם בהר מחוך האש בפמיהא ר"ל אטו קבלת
 התורה היתה מיד הקב"ה לידכם ולא היתה ע"י שליח עד
 שהיה מקום לומר שלא זכיתם בה וכסברת הנמק"י ז"ל
 הלא אנכי עומד בין ה' ובניכם בעת ההיא להגיד לכם
 את דבר ה' והו"ל כמו שזיכה לכם ע"י אחר וכבר כתב
 מהרש"ך ז"ל דאם זיכה לו ע"י אחר וזכה האחר בשבילו
 אפי' לדעת הגימוק"י ז"ל וכיון שכן זכיתם בקבלת התורה
 אליבא דכו"ע ותייבס לשמור אותה ולא מולותיה ודו"ק :

עוד זאת אדרוש ואפר' מאמרס ז"ל הגו"ל שלשה היו
 באותה עלה בלעם איוב ויתרו בלעם שיען נהרג
 איוב ששתק נדון ביסורין יתרו שברח זכו וישבו בניו בלשכת
 הנזית והיין דלמה הולרך לטיול עלה ובמה היה מסתפק
 הלא מקרא מלא דבר הכהוב ידוע חדע כי נר יהיה
 זרעך וכו' יעוד למה שחק איוב ולמה נדון ביסורין ואפשר
 לפ' במ"ש בנמוס' נדרים דל"ב אמר"א אמ"ר אלעזר
 מפני מה נענש אברהם אבינו ונשחטנו בניו למלרים
 רד"ו שנים ר' שמואל ב"ג אמר מפני שהפריו על מדותיו
 של הקב"ה שאמר במה אדע כי אירעה ולפי"ז חטא
 ח"ו ויבראש במ"ש במה אדע ולכן נענשו בניו ונשחטנו
 בניו אבל הרמב"ן וכמה מן המפ"י כ"ל דלא הפריו על
 מדותיו של הקב"ה ומ"ש במה אדע דסבר במא יעשו
 הכנענים חסובה וכמ"ש"ה כי לא שלם עון האמורי עד
 הנה משמוע שעל חטאם היא נוטל את הארץ מהם ונתנה
 לבניו של אברהם לכן אמר אברהם שמא יעשי הכנענים
 חשו' ימ"ש לו ה' כי נר וכו' אינו גזירה ועונש אלא
 הודיע לו מה שיהיה ודבר זה אם החסובה מועילה אם
 לאי תלוי אי אמרינן יש את למוקרא או למסירת דכנה
 אמרינן

אמרינן במס' פסחים מאי דכתיב וידי אדם מחמת כנפיהם ידו כתיב זה ידו של הקב"ה שהיא פרושה החת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני מדה"ד ואי אמרינן יש אדם למסורה וידו כתיב והתשובה מהגיויא אבל אי אמרינן יש אדם למקרא וידי קרינן וליכא ראייה שהתשובה מהגיויא ובהא היה מסתפק סרעה אי אמרינן יש אדם למקרא ואין ראייה שהתשובה מהגיויא ומטא אברהם במ"ש כמה אדע שהפריו על מדותיו ית' וע"ז נעשו בניו או"ד אמרינן יש אדם למסורה ולא חטא אברהם ומ"ש כמה אדע וכו' פו' דחשש שמא יעשו הכנענים השו' כמ"ש הרמב"ן ז"ל ובלעט הרשע הוא ס"ל דיש אדם למקרא וידי אדם קרינן ומינה דהש"ו לא מהגיויא וא"כ מ"ש אברהם כמה אדע וכו' איט ר"ל שמא יעשו הכנענים השו' אלא הפריו על מדותיו ית' וע"ז נעשו בניו וכן איוב הוא ס"ל הכי דלין השו' מועילה דיש אדם למקרא והיה ירא לומר כן בפירוש שמא יהיה נדון ביסורין והוא דידוע דאיוב היה נלגלג טרח כמ"ש איש היה בארץ עו"ן ר"ח 'ע'צ'בד' ללמים וכן אמרו בב"ר ע"פ הנה ילדה מלכה גם היא בניס למחור אחיך את עון בטור ור"ל שהיה מחירא מן היסורין שלא יבואו עליו בעון טרח אביו דכתיב פיקד עון הבות על גנים ובשרו הקב"ה שמה בא טרח אביו באיוב ובוא עלמו מקבל היסורין שנ' את עון בטור וכתיב איש היה בארץ עון וידוע מ"ש רש"י ז"ל ע"פ ואתה תבוא אל אחיך בשלום אביו וע"ז והוא מבשרו שיבוא אליו למך שטעה טרח תשובה ואי אמרינן דיש אדם למסורה וידו כתיב א"כ התשובה מהגיויא כיון שטרח עשה התשובה א"כ איט ראוי שיהיה איוב נדון ביסורין בעון טרח שהרי טרח עשה תשובה אבל איוב שטמע עלה בלעס שאברהם חטא במ"ש כמה אדע שהפריו על מדותיו ית' ולכן נעשו בניו ולא כמי שאומר שכוונתו היחה שמא יעשו הכנענים תשובה דאמרינן יש אדם למקרא והמקרא הוב וידי והין ראייה שהתשובה מועילה ואיוב שטמע כן ושחק והיה מפחד לומר כן שלא יהיב יסורין בעון טרח ואכ"ג שטרח עשה השו' הרי לפי סברתו דהתשובה לא מהגיויא לכן נחשב לו שפיקה כבודאס ונדון ביסורין בעון טרח ומדוייל ידיה משתלים :

העם ממלרים העבדון את האלהים על ההר הזה והוא די"ל דאיך מרע"ה סרב בשליחותו של מקום והלא אין מסרבין לגדול מכ"ש כלפי ה' ומאי סלקא דעתיה לומר מי אנכי הלא שליח דידיה הוא ישליחותיה קעביד עוד יש לבנין מ"ש לו ה' כי אחיה עמך למה אמ"ל אחיה עמך וידוע דכס אחיה רימוז אחיה עמהם בגלות זה אחיה עמהם בגלות החר וכמ"ש לי אח"כ ועיד י"ל מ"ש לו כהנאך את העם ממלרים העבדון את האלהים על ההר הזה טרמו לו מת"ה כמ"ש רב"י ז"ל ואיך יהיה תבינה על מ"ש משה מי אנכי ופי' הרב ז"ל דמה סטירט משה הוא לביתו מליך טוב על ישראל ומבקש טיבחס והוא עפ"י מ"ש בשו"ט ע"פ ישראל טבע בה' חשועה שלמים שאם יהיה גאולתם ע"י הקב"ה לא היה אחריה גלות אבל לפי שנאלו ע"י משה שהוא ב"ו מה הוא עובר אף גאולתו עוברת לכן סירב משה ללך בשליחותו ית' ורע"ט שתייה גאולתם ע"י הקב"ה כדי שתייה תביעת עילמים והקב"ה השיב לו שלא כדון אחת מסרב ידאיה לזה מקבלה האורה שיתנה לישראל ולא זכר בה מה"ש :

והנה בפלוגתא זו אי אמרינן יש אדם למקרא אי יש אדם למסורה פי' ה' עמודים שבעה ז"ל בעמוד ג' כו' ספ' הנאמרים בפ' שמות ויאמר משה מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוליא את בני ישראל ויאמר כי אחיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך כהנאך את **צ**

והנה בפלוגתא זו אי אמרינן יש אדם למקרא אי יש אדם למסורה פי' ה' עמודים שבעה ז"ל בעמוד ג' כו' ספ' הנאמרים בפ' שמות ויאמר משה מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוליא את בני ישראל ויאמר כי אחיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך כהנאך את

כנפך על אהקך כי ניהל אלהי כי רות וביעו הם רומזים על ישראל בגלות יבול גאיהם נידע ולכן אמרה שם תפריש כנפך הוא העליות הברוש האב על בני כפירש"י ז"ל שם בזה הדע כי גואל יזה ילא יהיו ישראל עוד בשאר גליות יהנה מרש"ה ה"ל כר"א דיש אם למסורת וכיון שבגד בה טוב איני חוזר ומוכרה לכן סירב בשליחותי יח' הדע שם שהיה ב"ו עיבר כך גאולתו תעבור ו"ש מי הנבי ר"ל יהנה הנבי ב"ו עפר ואפר יגאולתי תעבור ולמה לא היה גאולתם על ידך והיה תשיעם תשיעם טולס ולא יבואי עוד בגלות אחרי בר"א סבר יש אם למסורת וכיון שבגד בה טוב איני רשאי למוכרה ואנא סבירא לי כוחיה ואם הדין להיות גלות מהים רע"ק ח"כ בלח נא ביד תשלח ביד רע"ק יהוא עלמו ילך בשליחותי יי הכיבי לי הקב"ה הדע לך שביעיה אמה שאי אפשר לאר"י כרע"ק דס"ל יש אם למקרא ויכול אני למוכרה בשאר גליות ח"ש כי אהיה עמך ע"ד אהיה עמהם בגלות זה ואהיה עמהם בגלות אחר והא ראיה בהיותך את העם ממלכים תעבדון את האלהים על הכר זה ופירש"י ז"ל שיקבלו את החירה והוא לידוע משר"ל בשעה שעלה משה למרום אמרי מה"ש מה לילד אשה בינינו אמ"ל הקב"ה לקבל החורה בא אמרו לפניו רבש"ע חמדה נטוה לפניך תתקע"ד דירות ואמה מברק ליתנה לב"י הנה הודך על השמים אותה טעה לר קלסתר פניו של משה כאברהם ואמ"ל לא זה שאלתם אלני בשר בחלב יחי' נמלא שנתי מה"ש מקבלת החירה יזי בה ישראל לפי שאלני בשר בחלב אלל הנרה:

והנה בנמ' סנהדרין ד"ה פלגי אם אמרינן יש אם למקרא חי למסורת ומסיק שם כמ"ד יש אם למקרא דהל"כ בשר בחלב מנ"ל דאסיר חי מסיס דכחיב לה הבשל נדי בחלב אמו הא לפי המסורת בחלב כחיב אלא מכאן דיש אם למקרא יהנה משה שלא ר"ה לילך בשליחותי יח' וחשב לקבוע הלכה כר"א דיש אם למסורת אמ"ל הקב"ה טיבה אמה ויה לך האית שהרי בהיותך את העם ממלכים תעבדון את האללים על ההר היה שיקבני ישראל את החורה שם וקשה למה הם ולא מה"ש חי מסיס שאלנו בשר בחלב הרי לדעתך דאילינן אחר המסורת לא מנינן שהיא הבשר בחלב אסיר אלל ידאי דיש אם למקרא עכ"ד ז"ל:

ועפ"ד יובן לענ"ד מהמרה ז"ל בשעה שאמ"ל הקב"ה למשה יתנה הקרב אליך את אהרן אחיך וכו' הדע לי אמ"ל הקב"ה חירה היחה לי ינחמיה לך וכו' יקשה דלמה הדע לו הלא האית משה עניו מאד מכל האדם

וכבר לעיל פירשני אותו ועתה יתבאר בא"א עפי"ה והוא דכבר כתבנו לעיל דעל שסירב ולא רצה לילך בשליחותי ש"מ נענש ויעלה ממנו הכהונה ויתנה לאהרן וכמ"ש בש"ר ע"פ ויחר אף ה' במשה ייחמר הלא אהרן אחיך הלוי מה חרון אף היה שם שניטלה ממנו הכהונה ויתנה לאהרן וכו' לכן עתה שנענש ואמ"ל ואהיה הקרב אליך את אהרן אחיך וכו' לכהנו לי הדע לו דלמה יענש דלפי דעתו דכדון סירב דהלכה כר"א דס"ל דיש אם למסורת ואין אדם מוכר את בניו לשפחות יטוה דכיון שבגד בה שיב איני רשאי למוכרה וא"כ מן הראוי שהיה גאולתם ע"י ה' שלא יהיה אחריה גלות אמ"ל הקב"ה חורה יהיה לי ונחמיה לך ולא למה"ש לפי שאלנו אלל אברהם בשר בחלב ינ"פ נאמר לא חבשל נדי בחלב אמו חד לאסור אכילה ואי אמרת דיש אם למסורת הרי חלב כחיב ולא נאמר בשר בחלב ולמה לא קבליה יזי בה' מה"ש אלל ודאי דאמרינן דיש אם למקרא יבול דין סרבת לכן ניעלה ממך הכהונה ויתנה לאהרן אחיך:

וזה ג"כ כו' הנואמר בשעה שאמר משה לעברה נא ואראה אמ"ל הקב"ה אהמול קבלת את החורה ועכשו אמה רוצה ליכנס אהמאה והוא כבר כתבנו לעיל מ"ש ה' לקט יוסף ז"ל לפי שסירב משה בשליחותי ש"מ נגור עליו שלא יכנס לארץ שנאמר עשה הראה אשר אעשה לפרעה עתה אהיה רואה ואין אמה רואה במלחמת"ל א מלכים והנה מקבלת החירה שזו בה ישראל ולא מה"ש לפי שאלנו בשר בחלב מוכח שלא יפס עשה משפ לשרב דאמרינן יש אם למקרא וכיון שלא פירש עלינו יכול למוכרה לכן נגור עליי שלא יכנס לארץ והרי הוא כמבואר:

וזהו ג"כ כו' המד' אהמול נאמר לו עלא אלי ההרה והיה שם וכו' והייס נאמר לי עלה אל הר העברים הזה וכו' והוא מוכן:

ועפ"ז יביאר ג"כ מהמרה ז"ל אתה 'החלות' להראות אה' אה' עבדך ר"ס 'הדס' לולב 'אחרוג' ערבה ח"כ אעברה יהוא חמיה דמש תלוי זכ"ו משום שזוה ה' על ארבעה מינים הללו בהם 'הדס' לולב 'אחרוג' ערבה לכן מברק הוא שיכנס לארץ אכן עפי"ה ח"ש יהיא דאיתא בנמ' סוכס דל"ד ע"כ הניא ר"ש חומר פרי ען הדר אחד כפת חמרים אחד ערב ען עבית בלשה ערבי נחל שנים ופירש"י ז"ל כפת חמרים אחד משמע דכפת כחיב ע"כ ח"כ מזה מוכח דיש אם למסורת דניטלין לולב אחד ואע"ג דקרינן כפות חמרים כיון דכפת כחיב לכן לולב אחד כפי המסורת ולפ"ז דין סירב ויכול ליכנס לארץ לכן רמז הד' מיטס אלל ולולב אחד

אחד נוטים דכפת כתיב לפי המסורה ואיני ראוי להעגם
שלא אכנס לארץ לכן אעברה נח יכו' :

אשר בזה פי' הבן יקיר לי מנן דוד יהיה בעורו ויהי
דוד בכל דרכיו משביל ופי' עמו מאמרם ז"ל במס'
חולין דקל"ט ע"ב אמרו ליה פפינאו לרב מהנה מלא
קן בראשי של ארם. מהו אמר להו ואדמה על ראשו משה
מן התורה מניין בשגם הוא בכר המן מן התורה מניין
המן העץ אסתר מן התורה מניין ואנכי הסתר אסתיר
מרדכי מן התורה מניין דכתיב מר דרור ומחרגמין
מירא דכייא ע"כ והוא די"ל במ"ש משה מה"ת מניין
מה ר"ל הלא כל התורה ניתנה ע"י מרע"ה ופי' הוא
יז"ו עפי"ה דמרע"ה סירב בשליחותו ש"מ משום דס"ל
דיש אס למסורה ומה שנאמרה בגדו בה לשון בגידה
יכיון שנגד בה טוב אינו יכול למוכרה כר"א וא"כ אי
אפשר להיות ישראל בגלות אחר גלות מצרים לכן סירב
שתייה הגאולה ע"י הקב"ה ולא יהיה אחריה גלות וע"ז
שאלו משה דס"ל דיש אס למסורם מהיכן למד מן התורה
כן דיש אס למסורם עד שסירב בשליחותו ש"מ וע"ז
השיב להם בשגם הוא בכר והיו ימיו מאה ועשרים שנה
והוא דידוע מכו"ל דלמדנו תשובה מדור המבול מודכתיב
בשגם הוא בכר והיו ימיו מאה ועשרים יתרגם הונקלים
בדיל דאיטון כשרא ועבודיהון בישיא הרכח יריכת להין
מאה ועשרין שגין אס יתובון וכן פירש"י ז"ל עד ק"ך
שנה אחריו להם אף והם לא ישובו אביה עליהם מביל
וכבר כתבו לעיל מ"ש במס' פסחים מ"ד וידי ארם
מתחם כנפיהם ידו כחוב מלמד שידו של הקב"ה
פרוסה לקבל שבים דיש אס למסורם לכן כאשר שאלו
אותו משה שסירב בשליחותו ש"מ וסבירא ליה דיש אס
למסורה מהיכן למד זה מן התורה דיש אס למסורם על
זה השיב להם בשגם הוא בכר יהיו ימיו ק"ך שנה שנתן
להם ק"ך שנה זמן חולי ישובו בתשובה ויקבל ימיה למד
משה דיש אס למסורם דמה שידו של הקב"ה פרוסה
לקבל בע"ה מודכתיב ידו ולא חוליין כתר המקרא וידיזת"ד
יז"ו ויבמה לבי גם אני :

ואני אבוא אחרי ומלאחי את דבריו לבאר לשלום
המאמר דהמן מן התורה מניין שנאמר המן
העץ דלונה להו למשאל על שמו של היין בהמ"ה סיהא
רמוז בתורה ועליו נאמר ושם רשעים ירקב ויובן בהק'
מ"ש במס' מגילה שאלו תלמידיו את רשב"י לרשב"י מ"מ
נתחייבו ישראל בבואותו הדיה כלייה אמ"ל אמרו אחס
אמ"ל שנהנו מסעודתו של אותו רשע אמ"ל א"כ שכיסין
יהרגו שכל העולם כולו לא אמ"ל אמיר לני אתה

אמ"ל מפני שהסתחיו לללם טענה נבידונגר אמ"ל איב
ובי משה פנים יש בדבר אמ"ל הם לא עבי אלה לפנים
אף הקב"ה לא טעם עממה אלה לפנים נמא דלסברת
רשב"י נתחייבו על שסתחיו לללם ולס' תלמידיו על
שנהנו מסעודת אחשורוש יד"ל אמרי דנחלבס ס"מ מהמן
ובח לקטריג כל עין העגל כדכתיב וביים פקדי ופקדתי
עליהם העלמהם כתיב הא מפורד ימפורד וכתוב החס
ויזר על פני המים ובין למר בין למד קשה אף עלה על
דערו כל הרשע שחיק נמיא ובר"י לקיטס להשמיד
וכו' דרף שחטיו הלא מורה המבול מיכה דידו כל הקב"ה
פשוטה נקבל שבים ויין לך דבר ששומד בפני התשובה
ולזה אחר שהשיב דמשה למד מדור המבול שיש אס
למסורם מדהאריו להם אפו עד ק"ך שנה חולי ישובו
בשמי' ומה מוכח דהשמי' מהגייא לזה הקטי לשאל איב
לפי' דהמן מה"ת מניין ר"ל מניין לו שאין התשובה
מהגייא ולכן כחוד להשמיד וכו' שהרי אף שחטיו אין לך
דבר ששומד בפני השמי' ואיך מלחו לכו לעציה כו' לזה
השיב להם המן העץ ר"ל שהמן למד מרע"ה עה"ד ע"ר
דהשביבה לא מהגייא דנהה אר"ל דארה"ה אחר שחטא
ונקנסה עליו מיסה התענה ק"ך שנה וביקף נמנו בתשובה
מעלייחא לכפל ממנו גיורה המיה ילא נתקבלו לא
תפלוהי ולא תפניוהי ואם גיורה דהה"ה מהגייא אף
לא נתקבלה השביבה ילא נתקבלה גיורה המיה הלא
ודאי מיכת דאין השמי' מיעילת כלום לכן ענה על דעתי
לקיטס להשמיד יכו' :

והשתא באי לשאל אסתר מן התורה מניין יהיא
בהק' מ"ש ה' כללאל השכמי ז"ל

בסה"ט קרבן שכם דהמן בח עשון דמרדכי ישתחיה לי
כמי שהשתחיה ישיב לפשו וא"כ מרדכי איני הוה דאפסוד
אנפשיה וגרם כל הלער הוה לי ולכל ישראל ח"ו והיה
לי ללמיד מיעקב אע"ה יאט"ג דהשיב מרדכי לי דא
עדין לא טולד בנימן והוא מבנימן קאתי אין זו תשיבה
שהרי אס הוה טולד בודאי שידאי שהיה משהיה לעשו
עם אביי ואהיו ולפי' קשה איך אסתר שמעם למרדכי ונכוסה
בספק סכנה לבוא אל המלך השד לא כדת יסמכה על
הנב דאפסוד בלה יעשה להם גם הקב"ה כיון שהם נרמי
לעלמם הגדה הזאה אמוס ה' ק"ש הני' ז"ל"ת לחקירה
וז דבאני יעקב דהסתחיה לשכינה כמ"ש ביה"ק ע"ש
והוא עבר לפניהם מאן והיא דא שכינתא מנא"כ בימי
מרדכי ואסתר שלא היקה השכינה שרויה לפנייהם אלא
היו בהסתר פנים א"כ יפה טעם מרדכי שלא השתחיה
להמן ח"ש אסתר מן התורה מניין ר"ל מניין לה דאיה
נכמין

לסמוך על הנס לבא אל המלך מבלי שיקרא לה המלך ולסמוך על הנס כיון דמדרי נרם כל זאת דה"ל ללמוד מיעקב שהשתחוה לעשו מפני הסכנה גם הוא ישתחוה להמן לזו השיב ואנכי הכהר אסחיר ר"ל דח"ו שיעקב השתחוה לעשו אלא השתחוה לשכינה שעברה לפניו אבל עתה היו בהסתר פנים ונתקיים בהם מק"ש ואנכי הסתר אסתיר פני מהם לכן יפסעוה מרדכי שלא השתחוה להמן ופל זה סמכה אסתר על הנס ונכנסה מעלמה אשר לא דת :

והנה בעת"ה ילא לטעון טעון אחר **מרדכי** מן התורה מניין ותי' דכתיב ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור ומתרגמין מירא דתיא ויוכן בהק' מ"ש מהר"א ז"ל בס' שמי' שפי' כו' מאמרס ז"ל וסיראן המילדות את האלהים עליהן הכתוב אומר אשה יראת ה' היא ההלל ע"כ והיא תמוה דמה בא למדש שהיו יראות את ה' הלא מקרא מפורש קרא בחייל וסיראן המילדות ועוד מי הגיד להם דעליהם נאמר ולא על סהם נשים דרקניות ופי' פרב ז"ל במ"ש בסנהד' פ' ד' מוחות של ג' עבירות ע"ז וג"ע וש"ד יסרג ואל יעטר ומחלק בין יניעאל לפרהסייא ופריך והא אסתר בפרהסייא הואי ומשי אסתר קרקע שולם היסה :

והנה לפי דברי רז"ל דכנען לתשמיש והגיד לך הכתוב דלא עשו כאשר דבר אליהן מ"מ יפלא דעשו שלא כדין לפמוד בסכנה שכתנן לתשמיש ולא שמעו לו כיון דקרקע שולם נינהו וכבר כתב הרמב"ם ז"ל שכל מקום שנאמר יעבור ואל יסרג אס לא עבר ונהרג ה"ז מהחייב בנפשו ואין זו ממידת חסידות אמנם כבר כתב הנימוקי ז"ל דאדם חשוב ראשי לפחמיר על עלמו היכא שהדור פרוץ וכמ"ס בירושלמי על ר' אבא דאמרו ליה אכול נכילה וחי לא קטילנא לך וכו' וכן אמרו לדעת ר"ח דלס' כ"ג אנדנטי היה ומה שמסרו עלמס חנו"ו סיה מטעם גדולי הדור היו ואסתרי להי למזכר נפשייה כדי שכל העם ישמשו ויראו :

ורפ"ז זהו כו' הכתוב וסיראן המילדות את האלהים לה על המעשה הוא בא להגיד דויל קרי בי רב י"ז כיון שלא עשו כאשר דבר אליהן ודאי שהיו יראת ה' וכל רק בא להגיד טעם הסתר שאלו למסר נפשייה על השמים אף דקרקע שולם הו' לפי שהיו מפורסות לכל כי יראות האלהים הנה ונשים יקרות שבאותו הדור היו ח"ס וסיראן המילדות את האלהים ר"ל מקדם קדמתה היו מפורסמות ביראת האלהים לפיכך לא עשו כאשר דבר אליהן מ"מ שכתנן לתשמיש וכל לעומת זה אמרו

עליהן הכתוב אומר אשה יראת ה' היא תחלל והוא דיל"ד במקרא זה דהול"ל אשה יראת ה' ולא יראת בחירי"ק ועפי"ה ח"ש ור"ל אשה אשר אינה חייבת להכניס בסכנה אבל כדי ללמד לאחרים יראת ה' ועל ידיהן יפרוץ לרוב יראת ה' בעולם כי מהן יראו וכן יעשו להוהר מאד באיסור ג"ע כדאמרינן בעלמא אדם חשוב שאני וע"כ היא לבדה תחלל לאפוקי שאר נשי דלא חשיבי ואינן מפורסמות כאלו זמ"ד ז"ל :

עו"ג מ"ש בסנהדרין דס"א ע"ב איתמר העובר ע"ז מיראה ומאפכה אביי אמר חייב רבא אמר פטור אביי אמר חייב דהא פלחא רבא אמר פטור אי קבליה עליה באלוה אין אי לא לא וכו' אמר אביי מאן אמינא לה דחגיג לא ששתחוה להם להם אי אהה משתחוה אבל אהה משתחוה לאדם כמותך יכול אפי' נעבד כהמן ח"ל ולא תעבדס והא מהן מיראה הוה נעבד ורבא אמר כהמן ולא כהמן כהמן דאישו גופיה ע"ז דאלו סמן מיראה והבא לאו מיראה וסירש"י ז"ל והא מהן מיראה המלך הו' פלחי ליה כדכתיב כי בן ליה לו המלך וקחני דלא ודלא כהמן דקתי יכול אפי' נעבד כהמן לאו למיסרא מיראה אלא למיסר אדם הנעבד לשם ע"ז שלא מיראה למסגד ליה בסתמא והאי דנקט מהן משום ע"ז הוא ע"כ ופסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' ע"ז ה"ו כרבא דפטור יע"ש סיולא מהאמור דעבדי המלך שהיו ישראלים כמ"ס המפ' ז"ל שהשתחוה להמן לא חטאו בזה דמיראה הוה וא"כ יחזי אכן איך מרדכי הצדיק לא יכרע ולא ישתחוה ועבר על מצות המלך ועל דבריו והעובר על דברי המלך חייב מיתה והרי כתב הרמב"ם ז"ל כל מי שנאמר בו יעבור ואל יסרג אס נהרג ה"ז מחייב בנפשו וע"כ ז"ל דס"ל כהנמקי ז"ל דס"ל דאדם חשוב ראשי להחמיר על עלמו היכא שהדור פרוץ וכמו שזכרנו בחמו"ע שמסרו עלמס לכנען שאש אף שהיה אנהרטי של מלכים לפי שהיו גדולי ישראל וש"כ מרדכי הצדיק גדול הדור וכמ"ס רש"י ז"ל שם בחולין מר דרור וקרי ליה ראש לבשמים ולנדיקים ואנשי כנה"ג לכן הוהר לו להחמיר על עלמו בדבר המותר לו לפי שהיה גדול הדור ז"ש **מרדכי** מן התורה מניין ר"ל מניין סיה לו ראייה מן התורה שמוותר לו להחמיר על עלמו שלא להשתחוות להמן כיון דאפסוקא בלכתא כרבא וירי זה מהחייב בנפשו לזה אמר הכתוב ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור ומתרגמין מירא דתייא ר"ל כיון שהוא היה ראש לבשמים שהם הצדיקים ואנשי כנה"ג ומי שהוא גדול הדור הוהר לו להחמיר על עלמו לכן יפה עשה ודו"ק זה מה שנלפ"ד :

שלוש חפלין זוכה שהשכינה שורה עליו ולכן הוא יעקב
 אע"פ אחר ששלח לומר לעשו ויהי לי שור ומחור וכו'
 וגם שלח לו מנחה עוים מאתיים וכו' ומזם נראה שהוא
 עשיר גדול ומספג משש פן וחולי יבא עשו טעון כנגדו
 שהכל גזל בידו כיון שחלקו העולמות וכל מה שיש ליעקב
 הרי הוא של עשו וכי תימא דכה מדין עבד כהן שאוכל
 בתרומת רבו ומשולחטו של מקום זכה הייט דוקא אי
 איכא השראת שכינה דאז מקרי בפני רבו והסתא מי יימר
 דהשכינה עמו לכן יבא לקראתו כשהוא לובש החפלין שגורמין
 השראת שכינה וא"כ זכה מדין עבד כהן שאוכל בתרומת
 רבו בפני רבו :

וידה כמי פ"ש בדר"א ויותר יעקב לבדו ויאבק איש
 עמו מלמד שרצה לפורט ולח היה בו כח מפני
 שהיה מוויין בחפלין ע"כ והוא דידוע שהאיש שנחאבק
 עמו הוא שרו של עשו ורצה להרוג ליעקב בטענה של
 מה שיש ליעקב מקנה לאן ומקנה בקר ועבדים ושפחות
 הכל גזל בידו כיון שחלקו העולמות וכל אשר יש לו שייך
 לעשו ולא היה בו כח להרוג בטענה זו מפני שהיש
 מוויין בחפלין שגורם השכינה שורה עליו וא"כ זכה
 בככסים מדין עבד כהן שאוכל בתרומת רבו בפני
 רבו :

ועפ"ז יובן ג"כ פסוקי קהלת לך אטל בשמחה לחמך
 ושחה בלב טוב יך כי כבר רצה האלהים את
 מעשיך בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל
 יחסר וי"ל דמאי ס"ד שלא לאטל בשמחה ולשחות בלב
 טוב עד שאמ"ל כן ועוד מאי דמשיך ליה בכל עת יהיו
 בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר ואמרו במס'
 שבת סו"פ מי שהחשיך בכל עת יהיו בגדיך לבנים אלו
 זיויות ושמן על ראשך אלו חפלין ע"כ וי"ל דאיך שייכי
 אהדדי למאי דסליק מיניס לך אטל בשמחה לחמך וכו'
 כאילו נותן טעם למ"ש לך אטל וכו' לפי שאחה מעוטף
 בזיויות וחפלין אכן עפ"ה יובנו היטב ובהק' עוד מ"ש
 בפ"ד דמנחות אמר רשב"י כל הוהיר במליה זיויות זוכה
 ומקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אורו וכתיב התם
 את ה' אלהיך תירא אורו מעבוד נמלא והזיויות ג"כ
 גורמים השראת שכינה ח"ש לך אטל בשמחה לחמך ושחה
 בלב טוב ייך ולא תירא ולא תפחד מטענת אור"ע
 שטופעים דגול הוא בידכם לפי שיעקב ועשו חלקי
 העולמות והעוה"ז חלקו של עשו כי כבר רצה האלהים
 את מעשיך ולא תהיו מוסיסים לזה כלל ונתן לזה טעם
 שהרי בכל עת יהיו בגדיך לבנים אלו זיויות ושמן על
 ראשך אל יחסר אלו חפלין וכיון שאחה מקיים ב' מלות
 אלו

מערתה אלכה ואשובה לבאר מאמר הניזכ פחה הפער
 מ"ש בילקוט ראובני משם גלי רזייה ח"ל
 וארבע מאות איש עמו ושלש אותיות של תיבת עשו שלמה
 ח"ג לכן הלך יעקב לנגדו עם החפלין שיש בהם ח"ג
 אותיות ע"כ וי"ל דאמאי יבא יעקב לקראת עשו כשהוא
 לובש חפלין ומה רצה לרמוז לו לעשו בזה ובדרך פשוטה
 אס' לומר דהנה ארו"ל ע"פ וראו כל עמי הארץ כי
 שם ה' נקרא עליך ויראו מאך תניח ר"ח הגדול לומר
 אלו חפלין שבראש נמלא שפ"י חפלין שבראש יפול פחד
 ומורא הלוכש אחסם על הבה כנגדו לכן זחה פשה יעקב
 אע"פ שלבש החפלין והלך לקראתו כדי שיפול פחדו
 ומוראו על עשו ועל ח' איש אשר עמו ולא יעשו עמו
 רעה :

אבר אסתר לפ' עוד כמה שמקרו ראשונים כמלאכים
 ז"ל על אשר חכמים שנידו דיעקב ועשו חלקו
 העולמות ויעקב נטל לחלקו עוה"כ לכן אמר אס יהיה
 אלהים עמדי וכו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש דבר
 שהוא הכרחי דוקא ולא מותרות ועשו נטל חלקו עוה"ז
 וזוה יפלא איך יתנא בישראל עשירי עם האוכלים
 למטריים ובחיים מלאים כל טוב דלכאורה גזל הוא בידם
 וזמה השוכות נאמרו בדבר וחד מנייהו עדיף האריך
 לענייניו הוא מה שחי' רבני אשכנז ז"ל דישראל מדין
 עבד כהן דקיי"ל שאוכל בתרומת רבו וה"ג הקב"ה כהן
 כדכתיב ויקחו לי תרומה וכן זמניו שאמ"ל ההוא מינא
 לר"ג אלוכס כהן הוא כי קבריה למשה במאי טביל
 וכו' ואחטו עבדיו ית' כדכתיב כי לי בני"י עבדים וכו'
 וא"כ משולחן גבוה קא זכינא מתרומתו של עולם אבל
 זה הוא דוקא בזמן שיש השראת שכינה בישראל דהכי
 קיי"ל בעבד כהן שאוכל בתרומת רבו הייט דוקא בפני
 רבו אבל שלא בפני רבו אין לו זכייה בתרומת רבו
 א"כ אס ח"ו אין השכינה שורה בישראל לית לן זכייה
 ואין לנו פה להשיב וזוה פי' ז"ל כו' ספ' היחה לי
 דמעתי לחם יומם ולילה ר"ל היחה לי דמעתי על הלחם
 שאני אוכל היתי זוכה יומם ולילה שהיו אומרים אלי
 אוס"ע אייה אלהיך שאחה זוכה מדין עבד כהן שאוכל
 בתרומת רבו שהרי בעינן שיהיה בפני רבו וליכא ח"ו.
 עו"ג מ"ש הגל"ה הקדוש ז"ל ח"ל ואמר שנאמר הבית
 כחב הקדוש הרשב"י ז"ל שעל החפלין נאמר ועשו לי
 מקדש וסכנתי כחוכם וגם רבינו בחיי סוף פ' בא קרב
 ח"ל ויש שסוברין בענין החפלין ואומרים שכשם שהשכינה
 שורה בד' חיות שבמרכבה כן המניית חפלין נעשה מרכבה
 להשכינה ושורה עליו בד' פרשיה שחפלין ע"כ נמלא דמי

ובזרה פי' ה' ירך יעקב ז"ל כו' הפ' אס' יתי האלהים
 פמדי ר"ל אס' יהיה שס' אלהים עמדי כיהיה
 לעזור לי אז ודאי מוכטמני שושמרני בדרך הזה וכו'
 וסבתי בשלוס אל בית אבי וכו' וכחז רבינו הק' האר"י
 החי וללכ"ס וזיע"א דאיתיות הקודמות לשס' אלהים שהס'
אבד"פ"ם נקראים פני אלהים וזוהו באים הרחמים
 מלד הרין וזהו כו' הפ' אלהים יחננו ויברכנו ר"ל שאנו
 מבקשים שיבואו לנו רחמים משס' אלהים וכייעו שיאר
 פניו שהוא שס' אבד"פ"ם שהוא פני אלהים ועי"ז רחמים
 אלו לא יאיה להס' הפסק ח"ש אחני סלס' תמיד בלפי
 הפסק זמ"ד ז"ל וזו שרמזתי כי ראייתי פנים אל פנים
 שאנו מבקשים מהקב"ה שיחננו בננו ברחמים הבאים
 מהפנים של אלהים שהוא השס' פני' ייחסי לגאלינו ותגלל
 נפשנו מן הגלות בעגלל וכו' ק' יה"ר כיהיה במהרה
 בימינו **אמן** :

אלו שנידמים השראה שכינה אחת ויכה משולחן גביה
 מדין עבד כהן שאיכל מחרימה רבי בפני רבו :

ועפ"ה יתבאר מהאמרס ז"ל במס' מנחות אמר ר"ל כל
 המניח תפלין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם
 יחיי וכו' וי"ל דמאי רבוטא דמטה זו יותר משאר מלות
 שמארכת ימיו של אדם אבל עשי"ה א"ש ובהק' עוד
 משז"ל ע"פ כל הגשמה תהלל יה על כל גשימה וגשימה
 מבקשה הנשמה לנאח אלמלא רואה פני שכינה ואימרת
 דיי לעבד להיית כרבי א"כ איהיית לן השראה השכינה
 שאינה יינאה הנשמה שלא בזמנה וזוכה לאריכות ימים
 ח"ש כל המניח תפלין שנידמים השראה שכינה בזה ויכה
 לאריכות ימים שאין הנשמה יולאה שלא בזמנה שאימרת
 דיי לעבד להיית ברבו :

ובזרה פי' המפ' ז"ל כו' הפ' ואחס הדבקים כה'
 אלהים שהשכינה שורה אלליכס א"כ בזה אחס
 זיכס שחיו חיים כילכס היום :

במשך לזה תלכה ואשובה אל נשאי מקדס בוא יבוא
 ברינה נש"א כי ראייתי אלהים פנים אל פנים
 ותגלל נפשי שס' רמו למ"ש לפול שהתפלין נומרין השראה
 שכינה על האדם וידוע מהז"ל כל האומר דוד חטא
 אינו אלא גיעה שנאמר ויהי דיד לכל דרכו משכיל וה' עמו
 אפשר השכינה עמוחטא בא ע"י א"כ השראה שכינה
 מעילה נ"כ שמונעת את האדם מלחטוא ויהי שרמזתי
 כי ראייתי אלהים פא"פ ר"ל כיון שהיום הוא יוס בשורה
 הוא שנטעיתי חייב במניית ומטה ראשונה הוא מלות
 התפלין שגורמת השראה שכינה ואע"ג שהאדם אינו רואה
 פני שכינה אבל נשמתו רואה ומנעת מלחטוא וזהו
 שרמזתי כי ראייתי אלהים פנים אל פנים ובוה ותגלל נפשי
 מלחטוא ייה"ר שיוכני האל מאן ולהבא לעסוק בתורה
 ולקיים כל מצוה שחבוא לידי שמים ויקיים בי מק"ש ויהי
 דיד לכל דרכו משכיל וה' עמו אכ"ר .

דזר"תי ואמרת עוד כי ראייתי אלהים פנים אל פנים
 ותגלל נפשי שס' רמ"ז על גאולתינו ועל פדות
 נפשנו והוא כהק' מ"ש ה' תהלה לרוד ז"ל על החפלים
 בשס' הרב היסוד רפאל אברהם שלום שרעבי ולה"ה
 ע"פ אלהים יחננו ויברכינו יאר פניו אחני סלה עפ"י
 מ"ש המק' ז"ל שהרחמים הבאים משס' הוי"ה ב"ה
 שהס' מלד הרחמים אינה מסכמת מדה"ד שהוא שס'
 אלהים ואפשר דמה"ד אחר זמן תקטרג ותמנע הטוב
 ההוא שבא מלד הרחמים משא"כ הרחמים הבאים משס'
 אלהים אין להס' הפסק דאין מי שיקטרג עוד שהרי אפי'
 מדה"ד הסכימה בהס' :

דרוש ב' לבר מצוה

ושייך לשבת זכור ופורים

נדרש ביום ט"י לחי' אדר שנת התרס"ב

כי תשא את ראש בני ישראל :

כי תשא את ראש בני ישראל :

כי תשא את ראש בניי לפקדיהם ונחני איש כופר

נפשו :

אִירָחָה במס' מנילה דט"ז לביהודים היחס אורה
 ושמחה וששון ויקר אמר רב יהודה אורפ' זו
 חירה וכן הוא אומר כי נר מלוא ותורפ' איר. ושמחה זה
 יום טוב וכה"א ושמחת במגן. וששון זו מילס וכה"א שם
 חנכי על אמרתך. ויקר אלו תפילין וכה"א וראו כל עמי
 הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותיא ר' אליעזר
 הגדול אומר אלו תפילין שבראש עכ"ל :

יישמח האב ויגל הבן שזיכה ה' שהגיע לאור
 ארבעה עשר להיומו בר

מלוא

לו לעבדים וכבר פסק הרמב"ם ז"ל דכל האמיר בפ' מלך ממ"ב והואיל שהוא נקרא מלך מחייבים לשמוע לו :

והנה לביטול טענה זו מלאנו ראינו להני תרי אשלי דרבני אב יבנו הלא המה מוה"ד מהרמ"פ ז"ל בטה"ט ראה חיים ח"א בסדר משפטים ימר צריה דרבנ"א גדול הנאמר באברהם זלה"ה כס' כך את אברהם ס' תולדות שפציאו כמה חו' יטעמים לביטולה ונביא מהם הזריך לפנינו הא' עפ"י מ"ש במס' יר' אמ"ל הקב"ה לישראל בני בראתי ילה"ר בראתי לו חורה חבלין אס אחס עוסקים בתורה אין אחס נמסרים בידו וכו' וכתב מהר"א הגו' ז"ל הטעם פשוט דאין היו התורה חבלין לילה"ר שלא יתגרה בו משום דכל האמיר בפ' מלך ממ"ב היינו שיכול מס מן העם וכמ"ס רד"ק ורלב"ג בפ' יאחס תהיו לו לעבדים דהיינו ליקח מסמן העם והרי קי"ל דת"ח פטורים ממס וע"ז אמר הקב"ה בראתי ילה"ר בראתי לו חורה חבלין אס אחס עוסקים בתורה והוא לכו דין ת"ח ות"ח פטורים ממס וא"כ אין אחס נמסרים בידו בטענה שהוא נקרא מלך יכל האמיר בפ' מלך ממ"ב :

מלך וזכר שיבא אלנו אורח טוב זה ילה"ט כמוני היום ואען ואומר ברוך שהייתי וקיימני והגיטני לזמן הזה לסיוח גברא בר חיובא בא באנשים יהא רעוא שחובה לאריות ימים ושנים לעבודתו ית"ש ואהיה מוכהר כפחר חורה וביראת ה' כל היום לכוף את הילכ"ר ולגרשו גרש לן וילא על ידי עסק החורה וכמ"ס בפ"ק דקידושין אמ"ל הקב"ה לישראל בראתי ילה"ר בראתי לו חורה חבלין אס אחס עוסקים בתורה אין אחס נמסרים בידו ומהאי טעמא נהגו ישראל הקדושים מחנכים את הקטנים כמוני היום עומד ודורש במקום גדולים לפני מלכים יחילב מחן מלכי רבנן לפי שבהגיע הגער לבן י"ג שנה יום אחד מתחייב בכל המלות והוי מלווה ועושה מחגרה בו הילכ"ר ביותר להחטיו ולריך כח גדול להכניעו לכן עבוד ליה רבנן חקנחא לעמוד ולדרוש בד"ה להיות לו לעזר להכניע הילה"ר מטלוי וכמ"ס שם אמר הקב"ה אס אחס עוסקים בתורה אין אחס נמסרים בידו :

ועוד אפשר לחת טעם למה שנהגו שבהגיע הגער לבן י"ג שנה ויום אחד שדורש כאן בדברי חורה כהיומו מפורט בחפלין בראשו ובזרופו והוא בהק' מ"ט בסנהדרין ד"כ ע"כ אמר רב יהודה אמר שמואל כל האמיר בפ' מלך מלך מותר בו רב אמר לא נאמר פרשה מלך אלא כדי לאיים עליהם שנאמר שום חשים עליך מלך שהאח אימתו עליך כחנאי ר' יוסי אומר כל האמיר בפ' מלך מלך מותר בו ר' יהודה אומר לא נאמר פ' זו אלא כדי לאיים עליהם וכבר הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' מלכים ה"א רשות יש למלך ליתן מס על העם לעורכו או לעורך המלחמות שכל האמיר בפ' מלך ממ"ב וכבר מרן ז"ל בכ"מ דפסק רבינו כשמואל משום דכלל זה מסור בידינו דהלכס כשמואל בדינו וכן כפלוגתא דחנאי ר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי וכן כחבו רד"ק ורלב"ג ז"ל דמה שנאמר בפ' מלך ואחס תהיו לו לעבדים אינו עבדים ממש אלא לשלם מס למלך כדכתיב יהיו לך למס ועבדיך וידוע מ"ס במס' נדרים דל"ב אמר רמי בר אבא מ"ד עיר קטנה ואנשים בפ' מעט עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו האברים ובה אליה מלך גדול זה הילכ"ר וכן דרשו ע"פ טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל טיב ילד מסכן וחכם זה ילה"ט ממלך זקן וכסיל זה ילה"ר נמלא דהילה"ר נקרא מלך בגוף האדם וא"כ האדם שאינו רולה לחטוא ולא לשמוע בעלת הילה"ר מחגרה בו הילה"ר ואומר לו והלא דינא דאורייתא הוא ואחס תהיו

ועוד חירן הרב ז"ל עפ"י מ"ס החיים ז"ל שם הימא למה נענש אחאב על נבית כיון שלא רלה למכור לו הכרם ותי' דלא אמרינן כל האמיר בפ"מ ממ"ב אלא במלך שאלך פ"כ ישראל ואחאב לא היה מלך ע"כ ישראל ע"כ וכחב ה' קול יעקב ז"ל דאף דבשני מלכים לא אמרינן כל האמיר בפ"מ ממ"ב אבל כשיהיה המלך האחד כפוף חחה ידו ורשותו כל המלך האחר אמרינן במלך האריר יהשליט כל האמיר בפ"מ ממ"ב ומלך הכפוף חחה ידו חייב לשמוע למלך הגדיל מדין כל האמיר בפ' מלך ממ"ב וא"כ ה"נ אף שהילה"ר נקרא מלך אין נשמע לפתחי מואחר שכל מנמתו יטלתי היא להעביר את האדם את פי ה' ולעבוד על ד"ח שהם גירותיו של ממ"ה הקב"ה יודוע מ"ס השל"ה ז"ל בשם רבינו

יונה

יונה ז"ל שנחפלין שבראש מורס האדם שהוא משועבד להשי"ת טורח הנשמה שפיה נמוח ונחפלין של יד מורה האדם שהוא משועבד נוסף להשי"ת כי החפלין מורה קבלת עול מלכות שמים והכרת ארון הכל וכל העולם משועבדים אליו כעבד שמשועבד לאדונו נמלא דמי שלובש ומקיים מצות החפלין מורה ומסרסם מלכותו ית' בעולם שהוא ארון הכל ולכן כיון שביום הזה נעשה בר שונשים לפתחייב בחורה ובמטות ומתנבז עליו היתה"ר להחטיאו בטענה שהוא נקרא מלך וקי"ל דהלכתא אולא כמ"ד כל האמור בפ"מ ממ"ב עבוד ליה חקנתא לעמוד לחור ולדרוש בד"ת כשהוא מעטר בחפלין לבטל טענת הדר העורר הוא שטן הוא ילפ"ר ולהורית לו שאינו חייב לשמוע לו חדא שהיום הזה הוא זוכה לנשמה קדושה ונעשה קדוש ובהקדש לא אמרינן כל האמור בפ"מ ממ"ב וכמ"ס בספרי לבתתי רוס לבזו מחיו ולא משל הקדש וכאמור לעיל. ועוד כיון שהוא עומד תורם בדברי חורה כו"ל ח"ה ואינו חייב לשמוע לו דמ"ס ואחס חביו לו לו לעבדים הייט שיטול מס מן העם וקי"ל דת"ח פטורים ממס. ועוד כיון שהיא לובש חפלין בראשו ובורעו שמורה קבלת עול מלכות שמים ושהוא ארון הכל וכל העולם משועבדים אליו ית' ואף היתה"ר שנקרא מלך הוא כפוף תחת רשותו ית"ש א"כ אינו חייב לשמוע לעלמ היתה"ר מדין כל האמור בפ"מ ממ"ב:

אשר בזה אפשר לפ' לענ"ד מאמרים ז"ל בשו"ס הובא בספרי כ' בא ו"ל אמ"ר אלעזר אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע את רועים ליגע בחורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי אמ"ל הקב"ה קיימו מצות חפלין ומעלה אני עליכם כאלו אתם יגיעים בחורה יום ולילה דכתיב יהיה לאיך ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך ע"כ וי"ל דמה היתה טונתם של ישראל בזה. ועוד איך בקיום מצות החפלין יחשב להם כאלו הם יגיעים בחורה יום ולילה. אכן עפ"י"ה יפ"ג ובהק' עוד מ"ס מרן ז"ל במו"מ סי' קס"ג ס"ה ת"ח פטורים ממסים כמ"ס בטו"ד סי' רמ"ג וכתב הבאה"ט ז"ל שם סקט"ז בשם הס"ך וז"ל ז"ל ס' החסידים סי' תתרי"ג ודוקא אחסם שלימדים יום ולילה ואין להם ענין אחר אבל אם לימוד ועוסק בדרך ארץ הרי הוא כאחרים ויסייע לכל עולים שמטילים הקהל עכ"ל ודעת הפוסקים אינו כן כמו שנחבאר ביו"ד סי' רמ"ג ע"ש וז"ש אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע את רועים ליגע בחורה יומם ולילה כדי שיהיה לנו דין ת"ח שהוא פטור ממש וכמ"ס בש' החסידים ז"ל ובזה נלא לתרות מתחת רשות היתה"ר

המפחה אוחנו לשמוע לו בטענה שהוא נקרא מלך וכל האמור בפ' מלך ממ"ב ואעפ"י שלדעת הפוס' ז"ל אינו לריך להיות יגע בחורה יומם ולילה כמ"ס פס"ך ז"ל מ"מ ר"ט ישראל לפיות פטורים חליבא דט"ע אלא שאין לנו פנאי וא"כ חזרה עלינו טענת היתה"ר לומר שהוא מלך ומחוייבים אנו לשמוע לו מדין כל האמור בפ' מלך דקי"ל ממ"ב לזה בא הקב"ה וחדש להם ואמר קיימו מצות חפלין דמינה מוכח קבלת עול מלכות וכמ"ס השל"ה בשם רבינו יונה ז"ל וכיון שהקב"ה מלך ע"כ העולם א"כ לא יהיה להיתה"ר טענה לומר שמחוייבים לשמוע לו מדין כל האמור בפ"מ ממ"ב דכיון שהוא כפוף תחת רשותו ית' לא אמרינן ביה כל האמור בפ"מ ממ"ב ואדרבא כלפי לייא מחוייבים אנו לקיים מצותיו מדין כהבפ"מ ממ"ב וז"ש ומעלה אני עליכם כאלו אתם יגיעים בחורה יומם ולילה ר"ל דכשם שע"י המורה אחס לנוליס מטענת הדר העורר הוא שטן הוא ית"ר כן הוא ע"י מצות החפלין חובלו להגלל מטענתו כיון שהוא עלמו כפוף תחת רשותו ית' וכמ"ס פ' קול יעקב ז"ל:

ובזה אפ' לפ' מאמר תמוה הובא בס' נח"י אשכנזי ז"ל וז"ל בשעה שאמ"ל הקב"ה לקיין אי הבל אחיך והשיב לא ידעתי וכו' אמ"ל הקב"ה קרקפתא דלא מנח חפלין אח עכ"ל והוא תמוה אבל עפ"י"ה דמי שלובש חפלין מורה קבלת עמ"ס ושהוא ארון הכל א"כ בזה אודא לה טענת היתה"ר שטופן עליו שחייב לשמוע לו מדין כל האמור בפ"מ ממ"ב כיון שהיתה"ר עלמו כפוף תחת יד ממ"ה הקב"ה וז"כ קיין ששמע לעלמ ילרו הרע בודאי שהסיתו בטענה זו ומשו"ה שמת לעלמו והרג את אחיו לכן אמ"ל הקב"ה קרקפתא דלא מנח חפלין את שאם היית מנח חפלין שמורה לקבלת עול מלכות שמים ושהוא ארון הכל לא היית שומע לעלמ ילרך הרע דכיון שהיתה"ר עלמו כפוף תחת רשותו איך מחוייב לשמוע לו לעבור ה"ה פי ה' :

ועפ"י יובן ג"כ משרז"ל במס' ברכות וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ר' אליעזר הגדול אומר אלו חפלין שבראש ע"כ ויש להבין דמה יש להם טענה עמי הארץ על ישראל ובראיהם שישראל לובשים חפלין הם מתיראים לטעון טענתם. ועוד למה הארץ בה"א הידיעה ועפ"י"ה א"ש ובהק' עוד מ"ס מהרי"א ז"ל בשארית יעקב פ' בהעלותך דס"ח פ"א על מ"ס רש"י ז"ל פ' בראשית מה טעם פתת בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לחת להם נחלח נויס לפי שאוה"ע

שאוה"ע מונים אח ישראל לומר לסטים אחס שכנשתם
 ארץ ז' עממים אמ"ל כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה
 ונתנה לאשר ישר בעיניו ברלונו נתנה להם וברלונו נעלה
 מהם ונתנה לנו ע"כ וע"ז קשה וכי דינא הכי מי שנתן
 מחנה לאחד וזכה בה יכול לחזור ליטלה ממנו ויחננה
 לאחר וכחב ה' ווי העמודים ז"ל דהיה זה מדון כל האמור
 בפ"מ ממ"ב ובפ' מלך כתיב שדוחיכם הטובים יקח
 ונתן לעבדיו עש"ב עכ"ד :

וזה רמז כו' הפ' ה' מלך עולם ועד שהוא מלך ע"כ
 העולם ומלכותו בכל משלה לכן אבדו גויים מארצו
 מדון כל האמור בפ' מלך ממ"ב עו"ג מ"ש החום ז"ל
 דמ"ש ר"א הגדול אלו תפלין שבראש כוונתו הוא על כללות
 התפלין של יד ושל ראש ומה שנקט של ראש הוא משום
 שהם בגובה הראש שיך בהו וראו כל עמי הארץ וכבר
 כתבו מ"ש השל"ה בשם רבינו יונה ז"ל שהתפלין מורה
 קבלת עול מלכות שמים והכרת אדון הכל וטלם משועבדים
 אליו ומלכותו בכל משלה כמלא לפ"ז דמי שבוש ומקיים
 מצות תפלין מפרסם מלכותו ית' בעולם ושהוא אדון הכל
 ולפ"ז בטלה לה טענת אוה"ע שאומרים לישראל לסטים
 אחס שכנשתם ארץ ז' עממים כיון שהקב"ה מלך ע"כ
 העולם וכל האמור בפ"מ ממ"ב ובפ' מלך כתיב שדוחיכם
 הטובים יקח ונתן לעבדיו ח"ש וראו כל עמי הארץ הידועה
 שהיא ארץ ז' עממים שהיו טוענים לסטים אחס וכו' כשיראו
 אחס שחם מקיימים מצות תפלין כמורה לקבלת עמ"ש
 ושהוא אדון הכל וכל האמור בפ"מ ממ"ב ויראו מנוך
 לטעון כנגד כמ"ל :

ובזה ג"כ אפי' לפ' לענ"ד מאמרס ז"ל ח"ל למה נסמכה
 ביהח ההרץ לתפלין אמ"ל הקב"ה לישראל עבו
 מלוח זו שצבילה חכמו לארץ וחזכו לחיי העוה"ב ע"כ
 ויש לנו לדעת דמחי שגא מלוח זו יומר משאר מצות החורה
 אמנם עפי"ה הגה נכון דכיון דמתנת הארץ זכינו בה
 מדון כל האמור בפ' מלך ממ"ב ומלוח התפלין מורה
 קבלת עמ"ש ושהיא אדון הכל ומלכותו בכל משלה וא"כ
 הן לו יהי דיש מלכי הגויים עכ"ז זכינו למחנת פארץ
 משים היותו ית"ש מלך ע"כ העולם לכן אמ"ל הקב"ה
 לישראל עבו מלוח זו שהיא מצות התפלין דמינה מוכח
 שהקב"ה הוא מלך ע"כ העולם ומלכותו בכל משלה
 ובצבילה חכמו לארץ מדון כל האמור בפ"מ ממ"ב וגם
 חכמינו הילנה"ר מטליכם ותעשו מצות ומע"ט ובזה חזכו
 לחיי העוה"ב :

ועם האמור יבואר היטב לענ"ד כו' הסמיכות תביאמו
 ותעשו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' וכו'

לפ' ה' ימלוך לעולם ועד ור"ל הנהגת יתום
 נחלתך וכו' שהיא מחנת הארץ וכי תיזיל השמימים דר"ש
 עליהם לומר לסטים אחס וכו' ל"א ה' ימלוך לעולם
 ועד יבין שכן אנו זוכים בה מדון כל האמור בפ' יתום
 ובפ' מלך כתיב שדוחיכם הטובים יקח ונתן לעבדיו :

אשר בזה אפשר לפ' מאמרס ז"ל במ"ס ביצה דר"ח
 שלשה היו באיזה ענה בלעם יאייב יתרו בלעם
 שיטן נהרג אייב שחוק גדן ביסירין יתרו שבת יתה
 וישבו בניו בלשכת הגזית וכו' וי"ל דמה הפק הי ללש"ט
 עד שהולך ליטול ענה מבלבה הלה בני חו ייבן
 במ"ש הרב ווי העמודים ז"ל הי"ד בס' לקט יוסף ע'
 אברהם אות יו"ד ח"ל אברהם יש לו תירוק במ"ש במה
 אדע כי אירשנה הייט שהבטיח איתו הקב"ה שיתן לזרעו
 אח ארץ ישראל וכבר הקב"ה נתן אותה לבנענים וא"כ
 במה אדע שחטול איתו מכניען הלה אחת נתת איתיה
 לכנען עכ"ד ואפי' לומר דס"ל לאברהם כל האמור
 בפ' מלך אסור בו וכמ"ש רב שלא נאמר פ' מלך
 אלא לאיים עליהם ואנו קימ"ל הלכתא כשמואל דכל
 האמור בפ"מ ממ"ב ולכן בעינינו ואח"ל כי נר יהיה
 זרעך וכו' וזה היה ספיקו של פרעה חי אמרינן כל
 האמור בפ"מ ממ"ב וזה היה עונש והמשחטבד בהם
 מקיים גזרתו ית' אי"ד כל האמור בפ' מ' ח"ב ומ"ש
 כי נר יהיה זרעך וכו' אינה גזירה הלה הידועה בעלמא
 ובלעם הרשע יען דהכי קי"ל כל האמור בפ"מ ממ"ב
 וח"ו חטא אברהם והעניבו הקב"ה במ"ש כי נר יהיה
 זרעך וכו' וזה היה משנאחו לישראל כדי שיחטבד בהם
 פרעה ולא כיוון שיאמר כהלכה עו"ג מ"ש ה' יד
 אבישלום ז"ל דהייב היה מהרעם על מדוהיו של הקב"ה
 וקרא חגר נגד מדה"ד ואמר כי תבקש לעוני **הוא** שהוא
 יודע בעלמו שהוא איש חס וישר כמו שהעיד עליו
 הקב"ה והיה מושפע בבנים ובנות ובנכסים רבים ואבד
 העובר ההוא ברגע וגם בניו ובנותיו וקרא חגר היתכן
 למלך סנותן מחנה לעבדי לחזור וליטלה ממנו בלי
 עון ואשמה השיבוהו חבריו וכי בצביל שכתב עליך איש
 חס ויבר אחת רולה לעמוד על מקורותיו של הקב"ה
 סנטל המתנות ממך דמלך עולם הוא הקב"ה וכל האמור
 בפ"מ ממ"ב ומשפט המלך בניכם ובנתיכם ושדוחיכם יקח
 והוכיחו לו מכמה מקומות דדינא הכי שכל האמור בפ"מ
 ממ"ב יעש"ב בד"ק וא"כ נוכל לומר שגם אייב הוא
 ס"ל הכי כבלעם שכל האמור בפ"מ ממ"ב אבל היה
 מפרד לומר בפירושו כן דא"כ יכול הקב"ה לחזור וליטול
 ממנו כל מה שנתן לו מדינא דמלכותא לכן הקב"ה
 שידוע

שידע מחשבות הוליא מחשבתו לפועל והביא עליו יסירין :

נמשך לזה פי' ה' שערי שמים ז"ל כו' הפ' ויקס מלך חדש ע"מ אשר לא ידע את יוסף והוא חימא אך לא ידע את יוסף אשר זן ופרנס אחס בימי הרעב והלילס מנזות ולחי דוקא המלריים היו יודעים אלא אף שאר עיריות כדכתיב וכל הארץ באו מלרימה לשבור אל יוסף ופי' הרב ז"ל בהק' מ"ש במס' שבועות דל"ה אמר שמואל מלכותא דקטיל חד משיח בעלמא לא עניש עליה דכתיב האלף לך שלמה ומאחיים לנטורים את פרוי האלף לך שלמה למלכותא דרקיטא (מלך שהשלוס שלו) ימאחיים לנטורים את פרוי מלכותא דארעא ופירש"י ז"ל מלכותא חד משיח בעבידה המלך ושמואל הוא דס"ל כל האמיר בפ"ו ממ"ב וכיון דס"ל שמוית ליקח בניהם לעבידתו לכן אמר מלכותא דקטיל חד משיח בעבודתו לא מיענש עלה ומליטו דיוסף הנדיק ס"ל כל האמור בפ"מ מלך אסיר בו מדקנה כל אדמת מלריים לפרעה ואי ס"ל דכל האמור בפ"מ ממ"ב למה ליה לקנות אדמת מלריים בדמים הלא בלא"ה מיתר למלך ליקח שדות וכרמים הטיבים אלא משום דס"ל כרב דכל האמור בפ"מ מלך אסיר בו. עו"ג מ"ש המפ' ז"ל טעם שלא היו ישראל בגלות מלריים בחוקף השעבוד רק פ"ו שנה. והיה ראוי להיות ת"ל שנה כמנין נפ"ש אלא לפי שכל ס"ד נרשבים לדור אחד ואילו היו ישראל במלריים רק במספר ס"ד היו לריבים להיות בקושי השעבוד ת"ל שנה שלמים אבל כיון שהיו חמשה פעמים ס"ד שהם חמשה דרית סג' וחמושים עלי בני מא"מ אחד מחמשה עלו יד' חלקים מתי בימי החושך לכך ילאו בפ"ו שקים. ועל זה קב"ה בהרי ארז"ל שהיו ששה דורות קמי שדרשו ע"פ ובנ"י פרו וישרלי ירדו יעלמו במאד מאד ותמלא הארץ איתם מלמד שהיו יולדות ששה בכרם אחד וכל חסה שהיתה ראויה להוליד ילד אחד היתה יולדת ששה בבטן אחד יא"ה היה די צפ"ח שנה וששה חדשים בקריב אבל חלק הכסית המיתו ה' לריים מישראל מהן טבעי במים מהן טקטי בבנין מהן שחטי ק"ן ילדים בבוקר יק"ן ילדים בערב יעשם בהמיתו מהם במספר היה דיקף לפי שרלו להעמיד דבריהם על דין תורה ולא יהיו היצרים עליהם ימנו שאמר גמיהל מלכותא דקטיל חד יציה בעלייה ליה עניש עליה ישמאל הוא דס"ל כל האמיר בפ"ו ממ"ב אבל נאכרת רב דס"ל כל האמור בפ"מ מלך אסיר בו מעניש עליה וכבר כתבנו דיוסף הדיק היה ס"ל כל האמיר בפ"מ מלך אסיר בו כדכתיב

ויקן יוסף א"כ אדמת מלריים לפרעה ואי ס"ל דמלך מיתר בו לא היה לריך לקנות דבלא"ה מיתר למלך ליקח שדות וכרמים הטיבים (וג"ל דמה"ע לא שמע לעלמא ילרו שהיה מפחה אותו לחטוא עם אשת אדוניו בטענה שהילכה"ר נקרא מלך וחייב לשמע לו מדין כל האמור בפ"מ ממ"ב ויוסף הוה ס"ל דכל האמור בפ"מ מא"ב לכן לא שמע אליו ולכן לחזק סברתו ויקן יוסף א"כ אדמת מלריים לפרעה וכו'). וז"ש ויקס מלך חדש ע"מ אשר לא ידע את יוסף ר"ל דלא סבירא ליה כיוסף שכל האמור בפ"מ מא"ב אלא ס"ל כל האמור בפ"מ ממ"ב דהלכתא כשמואל דס"ל הכי לכן אמר הגה עם בני"ו רב ועטם מזוני הנה נתחבמה לו למושיען של ישראל שלא נתחייב עליהן להמית הששית בעבודת המלך וכמ"ש שמואל מלכותא דקטיל חד משיח לא עניש עליה ופירש"י ז"ל בעבודת המלך לכן ויבן ערי מסכנות וכו' :

ורגנה למ"ד כל האמור בפ"מ ממ"ב כדון עשה פרעה שהמית הששית מישראל בעבודת המלך ואינו חייב בתשלומין אבל למ"ד כל האמור בפ"מ מא"ב שלא כדון עשה וחייב בתשלומין הע"ר רב וכנגד מה שהמית פרעה מישראל וכאמור לעיל כן באו מספר הע"ר כמ"ש בזה"ק וחמושים עלו בני ישראל מא"מ חמשה מישראל וחד מנהום הם הע"ר ומשה הוא שקבל הע"ר דס"ל כרב שאמר כל האמור בפ"מ מא"ב אבל הקב"ה לא ניחה ליה בסון והוא שהקב"ה ס"ל שכל האמור בפ"מ ממ"ב לכן לא הסכימה דעתו בקבלת הע"ר אבל מרע"ה ס"ל כרב שאמר שלא נאמרה פ"מ אלא לאיים עליהם ולכן קבל הע"ר במספר הזה להייהם תשלומין בעד ישראל שמתו בסבלות מלריים וידוע משרז"ל דלא נכנס משה לארץ משום שקבל הע"ר ולפי מ"ש לעיל דמה שנטל הקב"ה את הארץ מנהגעניס ונתנה לישראל הוא מטעם שכל האמור בפ"מ ממ"ב ובפ' מלך כתיב שדוחיהם הטובים יקח ונתן לעבדיו ינושה דס"ל כל האמור בפ"מ מא"ב לכן לא נכנס לארץ (וכ"כ השל"ה ז"ל הו"ד בס' לקט יוסף ז"ל ע' משה אית ע"ל וז"ל משה קבל ערב רב מוסיס שפרעה קבל סג' ויביחאל סג' וחמושים עלו בני ישראל מא"מ ר"ל חמשה חלקים ילאו לכן קבל משה ערב רב לתשלומים אבל אית' בט"ס כל האמיר בפ"מ ממ"ב א"כ לפ"ו למה קבל משה הערב רב אלא ל"ל דמשה ס"ל כל האמור בפ"מ מלך אסיר בו לכן לא בא משה לארץ דלפי

דלפי דעתו אינו מה"ד שיטול הקב"ה הארץ מכנען ויחננה להם עכ"ד):

ובזה פי' בני יודי דוד הי"ו כו' הפ' ואחזקן אל ה' בעת ההיא לאמר לעברה נא וכו' ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה והוא דמרט"ה התפלל תקט"ו הפלות כדי שיכנס לארץ והשיב לו הקב"ה רב לך ר"ל אחת גלים דעתך דסבירא לך כרב שאמר כל האמור בפ"מ אלך אסור בו מונה שקבלת הע"ר א"כ לפי דעהך שאיני כדון שאטיל הארץ מהכנענים ואחננה לישראל א"כ אל תוכף דבר אלי עוד בדבר הזה עכ"ד יל"י ומנן דוד יהיה בעורו):

וכתב ה' שערי שמים הגו' ז"ל דמשו"ה ויקח משה את עלמות יוסף עמו והוא דכבר אמרנו דיוסף ג"כ ס"ל הכי שכל האמור בפ"מ מא"כ ולכן כאשר אמ"ל הקב"ה למשה עתה תראה ואין אחת רואה במלחמת ל"א מלכים וידע משה דהטעם הוא משום דקבל הערב רב יס"ל כל האמור בפ"מ מא"כ וכיון דיוסף ג"כ ס"ל הכי לקח את עלמותיו עמו אמר כמו שיקרה את יוסף ככה יקרני):

ויזדו'ו כו' מאמרן ז"ל בשעה שאמ"ל הקב"ה למשה רב לך וכו' עלה ראש הפסגה וכו' כי לא תעבור את הירדן הזה אמר לפניו רבש"ע עלמותיו של יוסף גבנסות לארץ ואני לא אכנס לארץ אמ"ל הקב"ה יוסף שכודה בארצי דכתיב כי גוטיב גונבתי מארץ העברים נקבר בארצי אחת שלא הודית בארץך ששמעת באומרים עליך איש מזרי הלילנו מיד הרועים ושתקת לך חניך נקבר בארץ ע"כ):

וזהנה חניך מדרכינו הפ' לפ' לענ"ד בהק' מ"ש האר"י ז"ל בשער הפסוקים ס' בשלח ע"פ ויקח משה את עלמות יוסף עמו ז"ל כבר ידעת עפ"י רז"ל בפ' לכו אל יוסף אשר יאמר לכם חטשו שגור עליהם שימולו וגייר כמה נפשות ומל אחסו והם הערב רב שעלה עם ישראל ממזרים ומשה גם הוא רלה לקרבם ולהכניסם חתה כנפי השכינה ולפי שיוסף החמיל במנוח זאת וזה העיקר הראשון לגיירם לכן לקחו משה עמו עכ"ד. לכן כאשר אמ"ל הקב"ה כי לא תעבור וכו' עבור שקבל הערב רב וגיירם אמ"ל רבש"ע עלמות יוסף שהוא העיקר והתחיל במנוח זו יכנס לארץ ואני לא אכנס (לארץ ודו"ק):

אבל ה' שערי שמים הגו' ז"ל פי' אותה עפי"ה ומדובר לעיל ור"ל דמידי הוא טעמא מענישני שלא אכנס לארץ משום דסבירא לי כל האמור בפ"מ מלך

אסור בו והלא יוסף ג"כ ס"ל הכי וא"כ מאי שנא שעלמותיו של יוסף יכנסו ואני לא אכנס:

והשיב לו הקב"ה יוסף שהודה בארצי דכתיב כי גוטיב גונבתי מוארץ העברים נקבר בארצי אחת שלא הודית בארץך ששמעת באומרים עליך איש מזרי הלילנו מיד הרועים ושתקת חניך נקבר בארץ וטונח דבריו הוא שבהמה יש לישראל עוד חסוב נילחח על מה שלקחו הארץ מיד הכנענים לפי שבתחילה בחלקו של שם נפלה הארץ וכמ"ש רש"י ז"ל ע"פ והכנעני איז בארץ שהיה כושם והולך מורעו של שם והם היו לפטים וישראל חת שלהם לקחו מידם חתו שהשיב לו הקב"ה יוסף שהודה בארצי חף שכבר גילה דעהו דס"ל כמ"ד כל האמור בפ"מ מא"כ ומטעם זה אי אפשר ליטול הארץ מידם מ"מ אפשר לו ליכנס מטעם אחר שבחלקו של שם נפלה וכס גזלו חת שלנו כמ"ש הוא עלמו כי גוטיב גונבתי מארץ העברים הרי נקרא את הארץ על שם העברים חף שהיתה בידי הכנעני ולכן נקבר בארץ אבל אחת שלא הודית בארץך ששמעת באומרים עליך איש מזרי הלילנו ולא אמרת שאתה מארץ העברים לפי שאינה של עברים אלא היא של כנענים ולא רנייה להיליח שקר מפוך ולכן הודית שאתה מארץ מזרים לפי המקום שאתה שם ולפי סברתך בחלקם נפלה וגם סבירה לך כל האמור בפ' מלך מלך אסור בו לכן אי אפשר לך ליכנס עכ"ד ז"ל):

ובזה חפ' לפ' לענ"ד כו' הפ' ס' בלק מלאכים אל בלעם בן בעור וכו' לאמר הנה עם ילא ממזרים וכו' יעשה לכה נא ארה לי חת העם הזה וכו' אולי אוכל נכס בו ואגרשנו מן הארץ והוא דבלק הוא ס"ל כל האמור בפ"מ מא"כ וא"כ שלא כדון ישראל לוקחים את הארץ מהכנענים אבל בלעם הוא ס"ל כל האמור בפ"מ ממ"ב לכן נתן עלה לפרעה להשתעבד בישראל ולהמית מהם אחד משה וכו' אמר לעיל ולפ"ז כדון לוקחין ישראל מהכנענים ולזה בא בלק להוכיחו דטועה הוא אלא הלכתא היא כמ"ד כל האמור בפ"מ מא"כ וא"כ אין זכות ליקח הארץ מהכנענים ז"ש הנה עם ילא ממזרים שהם הערב רב כנגד מה שהמית פרעה מישראל ומה מוכח דכל האמור בפ"מ מא"כ וא"כ שלא כדון רולים ליקח הארץ מהכנענים לכן לכה נא ארה לי חת העם הזה שהם ישראל אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ הידועה שלא יכנסו לארץ ישראל דאין להם זכות בשם:

י' עפ"י ז' ה' ל' ג"כ כיו' הפ' וישמע יתרו כ"מ חותן
 משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל
 עמו כי הוליא ה' את ישראל ממלרים והוא די"ל למה
 נקט אלהים שהוא דין והח"כ כי הוליא ה' את ישראל
 ממלרים בשם הי"ה ב"ה ועפ"י ה' א"ש דהנה בחחילה
 הוה ס"ל ליתרי כל האמור בפ"מ מא"ב ומשו"ה ברח
 מעלת בלעם וגם לא בא להחנייר עד עתה אבל עתה
 שראה שפגעה מדה"ד ח"י במשה ונגזר עליו שלא יכנס
 לארץ לפי שקבל הערב הרב כנגד מה שהמים פרעה
 מישראל משום דס"ל למשה כל האמור בפ"מ מא"ב חזר
 בו ובא להחנייר והוא בהק' עוד מ"ש מהרי"א ז"ל
 בשארית יעקב פ' בהעלותך בשם הרב חוזה דוד ז"ל
 שחקר הקירה נכונה בענין ביאת הגרים להחנייר דלפי
 משו"ל בפ' בהנחל עליון גויים בהפרידו בני אדם שהפיל
 הוא ית' גורלות לכל אימה ואומה באיזה שר יהיה גורלו
 וגם גורל ישראל בחלקו ית' וכי' א"כ איפה לפ"ז למ"ד
 גורל קנה א"כ כל שר קנה האומה שעלמה בגורלו
 להיות שגו לגמרי א"כ איך מקבל הוא ית' גוים רבים
 הגלויים אל ה' ובאים להחנייר דנראה ח"ו כנזל ללאת
 מתחם יד השר שלהם ולברור להם ארון אחר הואיל ובגורל
 קנה אחס והאימה היא קיום השר והוא מפרק לה דשאני
 הקב"ה שהוא מלכו של עולם וכו"ע דיליה ואף שקנאו
 בגורל כל הכתוב בפ"מ מלך מותר בו עכ"ד. מעתה
 ז"ש וישמע יתרו כ"מ חותן משג' את כל אשר אלהים
 שהוא מדה"ד למשה שנגזר עליו שלא יכנס לארץ משום
 שקבל הער"ב רב כנגד מה שהמית פרעה מישראל דהוה
 ס"ל כל האמור בפ"מ מא"ב וכיון דנענש משה עבור
 זה מוכח דהלכתא הוא כל האמור בפ"מ ממ"ב לכן בא
 עתה להחנייר ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל
 האלהים שהכל כפופים תחת רשותו ית' ומלכותו בכל
 משלה וחייבים לשמיע לו א"כ יכול הוא להחנייר והקב"ה
 יקבל אותו מדין כל האמור בפ"מ ממ"ב :

ויד' ג"כ כיו' מאמרים ז"ל וישמע יתרו מה שמעוה
 קר"ם שמע' יבא והוא דקריעת ים סוף היא מדיכא
 דמלכותא וכמ"ש בפ"ב דסנהדרין ופסקה הרמב"ם ז"ל
 בפ"ה מה' מלכים ה"ג וסורן לעשות לו דרך ואין ממחין
 בידו וכו' וזוה מוכח דדינא הוא כל האמור בפ"מ ממ"ב
 לכן בא עתה להחנייר :

מערתו הביא נבוא לבאר מאמר הגלגל פתח השער
 ליהודים היתה אורה וכו' אמ"ר יהודה אורה
 זו תורה וכו' ושמה זו יי"ט וכה"א ושמתה בחגך וששון
 זו מילה וכה"א ש' חכמי על אמרתך ויקר אלו תפלין

וכה"א וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ותניח
 ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש ע' - ופירש"י שעל
 כל אלו גזר סמן על ישראל לבטלן יע"ש. וכאשר נתלה
 הסמן נתבטלו גזרתיו וניתן להם רשות לקיימם וכמ"ש
 בתרגום שני ח"ל ליהודאי הוה רשותא למעסק באורייתא
 ולמיטר שבייא ומועדייא ולמגזר עורלה ב"יהון ולאכתא
 תפלין על ידיון ועל רישיהון ע"כ וי"ל דמה עלה על ז' וז'ו
 של סמן רשיעא שחיק טמיה לבטל מהס' ד' מלות אלו ווקא
 ולא מלות אחרים :

והאפ"ש ל' בהק' להבין מלשינות הסמן הרשע באומרו
 ישנו עם אחד מספור ומפורד בין העמים
 בכל מדינות מלכותיך ודחיהם שונות מכל עם ואת דחי
 המלך אינם פושים וכו' דיש להבין כוונתו במ"ש מספור
 ומפורד וכו' דמאי ג"מ אס הוא מספור ומפורד וכו' או
 אס הם שרונים על אדמתם ויובן בהק' לבאר תחילה
 כו' הפ' הנאמרים בפ' בא וו"ה ויושב את משה ואת
 אהרן אל פרעה ויאמר אלהם לכו עבדו את ה' אלהיכם
 מי ומי ההלכים ויאמר בעערינו ובזקנינו נלך וכו' ויאמר
 אלהם יהי כן ה' עמכם וכו' ראו כי רעה נגד פניכם
 ופרש"י ז"ל וז"ל ומ"א שמעתי טכב אחד יש ששמו רעה
 אמ"ל פרעה רואה אני באלטגנינות שלי אותו כוכב עולם
 לקראתכם במדבר והוא סימן דס והריגה וכשחטאו ישראל
 בעגל ובקש הקב"ה להרגם אמר משה בתפלתו למה
 יאמרו מלרים לאמר ברעה הוליאם זו היא שאמ"ל ראו
 כי רעה נגד פניכם מיד וינחם ה' על הרעה וכו' וי"ל
 דמה ראה השתחא פרעה לרמוז להם עון העגל והול"ל למשה
 כן בתחילה ביאתו ולמה המחין עד עתה :

והאפ"ש ל' בהק' ח"ש הכנ"א ז"ל ע"פ הנה חכמי
 שולח מלאך לפניך וכו' השמר מפניו ושמע
 בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם ואז"ל שהוא מלאך
 מט"ט ויש לנו לדעת איך שרו של עולם שהוא מט"ט
 עושה הפך רלונו יה' שהוא ית' מקבל תשובת השבים
 ונושא עון ועובר ע"פ ומלאך מט"ט לא ישא לפשעכם
 וכו' הרב ז"ל במ"ש הרב כנפי יונה ז"ל תרי מתיבתי
 אית ברקיע מתיבתא עילאה דקב"ה ומתיבתא תתאה
 דמט"ט האחת שהיא מתיבתא עילאה דקב"ה הולכים
 אחר הכתיבה שהיא המסורת ובמתיבתא תתאה דמט"ט
 הולכים אחר הקריאה. עו"ג מ"ש במס' פסחים מ"ד וידי
 אדם מתחת כנפיהם ידו כתיב זה ידו של הקב"ה שהיא
 פרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני
 מדה"ד וא"כ אס הולכים אחר הכתיבה וידו כתיב מוכח
 שהקב"ה מקבל תשובת השבים והתשובה מועלת אבל
 אס

עילאה מתיבתא דרב' ה דה"ו בחר הכתיבה וידו כתיב
 מלמד שידו של הקב"ה פרוכה הרה כנפי החייה לקבל
 בעלי תשו' וא"כ אף שחטאו מהנייא להו תשובה
 ואס לא תקבל אותם בתשובה יאמרו באומות ח"ו
 מבלתי יטלה ה' להביאם אל הארץ אשר נשבע להם
 וישחטם במדבר אז השיב לו הקב"ה ואמר סלחתי
 כדברך :

עוד נק' משרו"ל במד"י שארץ ישראל נטלה הקב"ה
 לחתה ממשלתו וחול' חלקה לשרים תחת ממשלתם
 וכתיב ה' יושב אוהלים ז"ל בפ' בלק דקי"ח ע"א דה"ט
 דבלק שרשם לדמות את ישראל מליכנס לארץ ישראל
 כמ"ס במד' ע"פ ואגרשט מן הארץ שלא יכנסו לארץ
 דראוי להסיס לב דמה ראה לדמות את ישראל מכניסת
 הארץ אלא הוא הדבר שרלה למנוע מהם התשובה ואס
 יכנסו לארץ הוו תחת ממשלת מתיבתא עלאה דקב"ה
 ואז יש להם תקנה בתשו' אס יחטאו ובחר הכתיבה
 אזלין וידו כתיב וכו' אבל כיון שהם בחול' תחת
 ממשלת השרים שהיא מתיבתא תתאה דאזלי בחר הקריאה
 א"כ ליכא ילפוחא דהתשו' מהנייא וכוה יומתק מאמו"ל
 כל השרוי בא"י שרוי בלא שון דכתיב וכפר אדמתו עמו
 והיינו ורלי דהכוונה דהתשובה תועיל שפיר בא"י כיון
 שהיא תחת ממשלת מתיבתא עילאה דאזלי בחר הכתיבה
 והיינו שמביא ראה מדכתיב וכפר אדמתו דמשמע
 שחוטא ויש לו כפרה והיינו שחועיל תשובתו פס
 עכ"ד :

מערה זהו כו' המן פרשע שחיק טמיה ישחקו
 עלמותיו בניגש ושר"י ישנו עם אחד מפוזר
 ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודחיהם שוטת
 מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ולמלך אין שווה
 להגיתם אם על המלך טוב יכבדו לאבדו ור"ל ישנו
 עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים והם עתה יושבים
 תחת רשות השרים מתיבתא תתאה ואת דתי המלך מש"ע
 אינם עושים שאינם עושים רש"מ כמה שהשתחוו לאלם
 נ"כ או משום שגהנו מסטודת אחסורוש והטובה לא מהנייא
 להו דבשלמא אס היו שרויים על אדמתם תחת רשותו
 ית' מהנייא להו תשובה דמתיבתא עלאה אזלי בחר
 הכתיבה וידו כתיב מלמד שידו של הקב"ה פשוטה לקבל
 שבים אבל עכשו שהם מפוזר ומפירד בין העמים בכל
 מדינות מלכותך והם תחת רשות השרים מתיבתא תתאה
 דאזלי בחר הקריאה א"כ ליכא ראייה דהתשו' מהנייא
 ולמלך מש"ע אין שווה להגיתם כיון שחטאו לכן
 אס

אס אזלין בחר הקריאה דקריין וידי אדם אזי אינו מוכח
 שהקב"ה מקבל תשובה השבים ובמתיבתא תתאה דמט"ט
 אזלי בחר הקריאה וקריין וידי אדם וו"ש הנה אנכי
 שולח מלאך לפניך שהוא מט"ט והוא מתיבתא תתאה
 דאזלי בחר הקריאה וקריין וידי אדם וליכא ראייה שהקב"ה
 מקבל תשובה השבים לכן השמר מפניו ושמע בקולו
 אל חמר ט כי לא יסא לפשעכם זח"ד ו"ל. ע"ג מ"ס
 ה' עשרה מאמרות ז"ל דמ"ש מרבע"ה כנערינו וכו'
 דמו לו על מלאך מט"ט שנקרא נער שהוא ילך עם
 ישראל וידוע משרו"ל דלא חטאו ישראל בעגל אלא
 להורות תשו' לרבים ולפי מתיבתא תתאה דמט"ט ליכא
 ראייה שהקב"ה מקבלת תשובה השבים דאזלי בחר הקריאה
 וקריין וידי לכן בחחילת ביאחו של משה אל פרעה ואמ"ל
 כה אמר ה' בני בכורי ישראל שלח עמי ויעבדוני וחלק ה'
 עמו והם תחת רשותו ית' במתיבתא עילאה לא אמ"ל
 פרעה ראו כי רעה נגר פניכם לרמוז לו חטא העגל
 דכיון שהם תחת רשותו ית' במתיבתא עילאה דאזלי בחר
 הכתיבה וידו כתיב לומר שידו של הקב"ה פרושה תחת
 כנפי החיות לקבל בעלי תשובה א"כ יש לומר דמה
 שחטאו ישראל בעגל הוא להורות תשובה לרבים אבל
 השתא שאמ"ל משה כנערינו ובזקינינו לכן ורמוז לו שמלאך
 מט"ט שהוא מתיבתא תתאה ילך עמהם והם תחת
 רשותו ח"ל ראו כי רעה נגר פניכם בשון העגל דליכא
 למימר דמה שחטאו הוא להורות תשו' לרבים דמתיבתא
 דיליה אזלי בחר הקריאה וקריין וידי אדם וליכא הוכחה
 שהקב"ה מקבל תשובה השבים ומי יימר דהתשובה
 מהנייא :

רבזר ג"כ חפ' לפ' פסוקי שלח לך ויאמר משה אל
 ה' ושמעו מלרים כי העלית בכחך את העם
 הזה מקרבנו ואמרו אל יושב הארץ הזאת שמעו כי תחה
 ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה תחה ה'
 וענגך עומד עליהם ובעמוד ענן תחה הולך לפניהם
 יומם ובעמוד אש לילה והמתה את העם הזה כחיש אחד
 ואמרו הגויים אשר שמעו את שמעך לאמר מבלתי יכולת
 ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם
 וישחטם במדבר ולפי האמת קשה מי אמר למרע"ה
 שיאמרו כן מבלתי יכולת ה' ח"ו ולא יאמרו בשביל שחטאו
 העניינם ועוד מה לורך להלטה זו שמעו כי תחה ה'
 בקרב העם הזה וכו' ואדרבה כיון שה' הולך לפניהם
 בעמוד ענן יומם ובעמוד אש לילה אס יחטאו יגדל
 עונשם יותר אמנם עפי"ה ח"ש דכיון שהשכינה עמהם וה'
 הולך לפניהם יום וכו' א"כ הוו להו תחת רשותא דמתיבתא

אם על המלך טוב יכתב לאחדם ושלמותיה יתברך קח עבדה :

האמנם זאת מלאנו שאע"פ שכאשר ישראל הם בגלות מפוזר ומפורד בארץ העמים תחת רשות השמים שהיא מתיבתא חתאה יש דברים שעושים ישראל שגורמים שיהיה השפעתם ע"י הקב"ה והשכינה שורה עליהם כאילו הם שרויים בארץ והם תחת ממשלת מתיבתא עילאה דאולי בתר הכתיבה וזכיר מהם הנריכים לענייני והם האחד מ"ש בעל ספר ראשית חכמה ה"ד ה' יושב אוהלים שם דק"ו ע"ג דכשהאדם עוסק בחורה אז בא השפעתו מהקב"ה דהיינו מתיבתא עילאה וכשאינו עוסק בחירה בזה לו השפעתו מן המלאכים דהיינו מתיבתא חתאה והו' משד"ל שעיקר החסו' הוא עסק החורה דכיון שהוא עוסק בחורה והשפעתו מתיבתא עילאה דאולי בתר הכתיבה וידו כתיב ר"ל ידו של הקב"ה פרוסה לקבל השבים, והשגית מ"ש הקדוש האר"י ז"ל דבשבתות וימים טובים ההשפעה וההנהגה מהקב"ה עלמו ולא ע"י השמים של מעלה וזימות החול ע"י מט"ט וא"כ ביום השבת וי"ט שבתה ההשפעה מתיבתא עילאה דקב"ה ושם אולי בתר הכתיבה שמוזה מוכח שהקב"ה ידו פרוסה לקבל השבים משו"ה טחה החשובה לסתקבל ביום השבת ביותר משא"כ בימי החול דהנהגה ע"י מט"ט שהוא מתיבתא חתאה דאולי בתר הקריאה ואין הוכחה כ"כ שיש חקנה בתשובה :

עו"ג מ"ש בזה"ק פ' לך לך מאן דנטיר האי את קדישא שהוא ברית מילה אחאחיד ביה בקובצה"ו ועליו נאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא ש"ך וברכתך יע"ש גמלא שהמקיים מלוח המילה השגחתי מהקב"ה עלמו ולא ע"י השמים של מעלה :

עו"ג מ"ש השל"ה ז"ל שאחר שנחרכו הבית על התפלין נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכן איתא בזה"ק פ' חיי שרה דקכ"ט במדרש הגעלם דקב"ה ברחימותא שניאה דהוה ליה פס ישראל אמר לון למעבד ליה צי משכנא כנוונא דרתיכא עילאה דלעילא וייתי דיוריה עמהן הה"ד ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ושמענא מאבוי דהכא סחיס טעמא דתפלין בהאי פסיקא וכ"כ רבינו בחיי ז"ל כשם שהשכינה שורה בד' חיות שבמרכבה כן המניח תפלין נעשה מרכבה לשכינה יע"ש למדט שארבעה דברים הללו גורמים שיהיו ישראל מרכבה לשכינה והיא ית' משנית בהם והשפעתם ע"י ית' ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם בחו"ל הרי הם כאילו ושבים בארץ ישראל והשפעתם מתיבתא עילאה ומהכ"א

להו' תשובה דבמתיבתא עילאה בתר הכתיבה אולי וידו כתיב וכאזכור לעיל והמן הרשע שהלשין על ישראל ישנו ג"כ אחר נופיור ומפורד בין העמים וכו' שהם בחו"ל והם תחת רשות השמים ומתיבתא חתאה אך בראותו שהם מקיימים ד' מצות אלו שגורמים השגחה שכינה עליהם ושהיו מושפעים מתיבתא עילאה וכלל להם יעשו תשובה ותשובתם מחקבלת לכן כדו לעול דלתי התשובה בפניהם גזר יביטל מהם ד' מצות אלו שהם לימוד התורה ושמירת השבת וי"ט והמילה והתפלין הגורמים שיהיה השפעתם מתיבתא עילאה וכאשר נעקר המן וחלו אותו יאח בניו על העץ וישבות המן ממחרת הפסח חזרו ישראל והחזיקו בארבע דברים אלו שהם תורה וקיום השבתות וי"ט ומלוח מילה ומלוח התפלין שגורמים שיהיה שכינה ביניהם והם נעשים מרכבה לשכינה לתורות דאף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם הם תחת רשות ית' מתיבתא עילאה דאולי בתר הכתיבה וידו כתיב ואפי' שחטאו הם חזרו בהם מהנייח להו' תשובה וז"ש ליהודים היתה אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט וששון זו מילה ויקר אלו תפלין ודו"ק :

ובא"ר א' אפשר לפ' כו' המאמר ליהודים היתה אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט וכו' וקודם כל נבוא לבאר כו' הפסוק **וצבור** את אשר עשה לך עמלך בדרך בלאחכם ממלרים וכו' והיה בהגית ה' אלהיך לך מכל אויביך מסביב בארץ אשר ה"א גומן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק וכו' והוא דו"ל למה אלטרך להודיענו שבה עליהם עמלק בדרך בלאחכם ממלרים הלא דבר זה ידוע לכל שאחר שילאו ממלרים בא זדון זה עמלק, ועוד למה חלה מחיית עמלק בביאחם לארץ ותו למה ליה למידבר הכא שארץ ישראל נחלה היא להם ירשו אותה מאבותיהם ואפשר לפ' לענ"ד והוא בהק' מ"ש המפ' ז"ל דעמלק בא להחזירם למצרים בטענה שעדין לא השלימו הזמן ולפי האמת הכל יפלה פיהו וממה שלקחו ישראל את הארץ בתורת ירושה ונחלה מאביהם מינה מוכת דהשלימו הזמן ובזמנם ילאו ושלח כדן בא להחזירם והוא בהק' מ"ש בפ' המוכר פירות ד"ק תנא הלך בה לאורכה ולרוחבה קנה דכתיב קום התהלך בארץ לארכה ולרוחבה וכתב ה' היפס ז"ל בב"ר פ' לך לך דא"ך קניאה בזה אהע"ה דהא מאמרו ית' לאמר קום התהלך בארץ לארכה ולרוחבה והוא לא הלך אלא לארכה וכתב הרב ז"ל שם דאחייא כמ"ד דוא"ו לחלק וה"ק לארכה או לרוחבה ע"כ ואנן הכי קי"ל דהלכה אלא כמ"ד וא"ו לחלק וכמ"ש הרשב"א ז"ל בכמה מקומות

דכיון שכן שפיר קנה אברהם את הארץ והיחא שלו וזכי בה ישראל בחורח ירושה מאביהם. עו"ג את הידוע דטעם שילאו ישראל ממלרים קודם הזמן משום דקושי השעבוד השלים הזמן וכח החסיד מהרי"א ז"ל בס' תבא דאיך נוכל לומר דקושי השעבוד השלים הזמן והלא כך היחה גזירתו ית'. ועו"ע אותם ת"ש אמנם נראה דהך מילתא הלייח בפלוגתא דתנאי אי וא"ו לחלק או להיסיף ואין קי"ל אליבא דהלכתא כמ"ד וא"ו לחלק וכיון שכן ליגנא דשטרין דכתיב ביה ועבדום וענו אותם יש לומר דוא"ו דועינו לחלק ילחח עבדות או עינו קאמר ולפי שטעם המלריים שתייהן יחד קושי השעבוד השלים הזמן ות"ד ז"ל כמנא לפ"ו דאי אמרינן וא"ו לחלק קושי השעבוד השלים הזמן וזמנא ילאו ושלא כדון בא עליהם עמלק להחזירם למלרים בטענה שעדין לא השלימו הזמן דכיון דקי"ל דוא"ו לחלק קושי השעבוד השלים הזמן וראיה לזה ממה שלקחטו ארץ ישראל בחורח ירושה ואם איתא דוא"ו להוסיף הרי מליט דאמע"ה לא הלך בארץ כי אם לארצה וקרא כתיב קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה ולא קנאה אלא ודאי מוכח שפיר דהלכתא היא כמ"ד וא"ו לחלק וזכה אמע"ה בארץ וזכינו בה מדין ירושה וז"ש זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בלאתכם ממלרים ר"ל שבא עליכם למלחמה על יליאתכם מומרים וכל מגמתו היחה שילאתם קודם הזמן ורלה להחזיר אתכם לשם להשלים הזמן משום דסבירא ליה דהלכתא היא דוא"ו להוסיף והגזירה היחה ועבדום ועינו אותה והרתי בעינן וא"כ לא מליטו חו למימר דקושי השעבוד השלים הזמן ברם והיה בהגיה ה"א לך מכל אייביך מסביב בארץ אשר ה"א ניחן לך נחלה לרשתה ר"ל שזיתם בה מדין ירושה שכבר זכה בה אברהם כמה שהלך בה לארצה ומינה מוכח דהלכתא דוא"ו לחלק וגזירת בה"ב היחה עבדות או עינו ולפי שהמלריים עשו שתיים רשות קושי השעבוד השלים זמן הגליח ושלא כדון בא עליכם עמלק להחזיר אתכם לכן תמחה את זכר עמלק לא

השכח :

ובהצעה זו יתבאר ג"כ מאמרן ז"ל בפסיקהא ס' תלא וז"ל זכור את אשר עשה לך עמלק זה שאמר הכתוב זכרוניכם משלי אפר לגבי חומר גזירה אמר הקב"ה לישראל אותן שתי זכירות שכחתי לכם בחורה הו זכירין בהם אחת כאן יאחה כי מזה אגזרה את זכר עמלק אם עשיתם כך תהיו בניו של אברהם שהמשיל עלמי לעפר ואפר שנאמר ואנכי עפר ואש ואש לאו לבני חומר גביכם החקיני עלמיכם לשעבודה של

מלריים בחומר ובלבנים שנאמר וימרו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ע"כ וי"ל דלמה אם יזכרו למחות זרעו ש"ע יהי נמשלים לאברהם דוקא ולא לילחח או ליעקב. ועוד למה יהיה עונשם אם לא יזכרו למחות זרעו ש"ע שיחזירם למלרים לששעבד סם אמנם עפי"ה ח"ש והוא דכבר כתבנו לעיל בדריש הקודם דקע"ו ע"א שאמר השטן לפני הקב"ה שטמי בכל העולם ולא מלאתי נאמן כאברהם שאמרתי לי קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה כי לך אחננה ובטעה שבקש לקטור את שרה לא מנא מקום עד שקנה בת' שקל כסף ור"ל דאע"ג שלא הלך כי אם לארצה קנאה יהרי היא שלו והי"ל להרהר אחר מדותיו ית' ולא הרהר וציה נמלא לבבו נאמן לפניך ומה מוכח דקי"ל דוא"ו לחלק וזכי שבחו של אברהם ולפ"ו מה שנאמר בגזירת בה"ב יעבדום וענו איהם או אי קאמר ובחדא מנייהו סני והמלריים שטעו שתייהם יחד קושי השעבוד השלים הזמן וזמנא ילאו ושלא כדון בא עליהם עמלק להחזירם למלרים ולכן לווה חיתו ה' לזכור תמיד למחות זרעו של עמלק וז"ש איתן שתי זכירות שכחתי לכם בחורה למחות זרעו ש"ע הו זכירין בהם דשלא כדון בא עליכם אם עשיתם כך תהיו בניו של אברהם שנמלא לבבו נאמן עם ה' שהי"ל להרהר שכבר קנאה לארץ והרי היא שלו ולא מנא מקום לקטור את שרה עד שקנה בת' ש"כ ולא הרהר ואם לאו דסבירא לכו דוא"ו להיסיף ילא קנה אברהם את הארץ לפי שלא הלך אלא לארצה ח"כ לפ"ו גם מה שנאמר בגזירת בה"ב ועו"ע וא"ו להיסיף וקושי השעבוד לא השלים הזמן ח"כ ההריו עלמיכם לשעבודה של מלריים להשלים הזמן :

ובזה נלע"ד לתח טעם לקריאת שבת בקודם פירוש **שבת זכור** הגם דשיקר הטעם הוא לפי שקירין בי פ' זכור את אשר עשה לך עמלק אך יש לדריש ג"כ דהך רמז יהיא בהק' עוד מ"ש בה"ד ז"ל עפ"ת דטעות השבטים במכירת יוסף היה בקרא דכתיב כי ימלא חיש נוגב נפש מאחיו מבנ"י יהתעמר בו ונכדי דס"ל דיא"ו להיסיף יאני הייב כי אם עד שיחטמו בי ר"ל שיבאנו כי יחח"ג ומכרו והם לא נבאנו בו ומשי"ה חמרי לבי יגמדרנו לישמעאלים יידינו אל תהי בו והם לא ירשו דהלכתא כמ"ד יא"ו לרלך יבמה לבד זייבים ע"ג מ"ש בס' אספקלרייה מאירה בהם ה"ח פ' ישב דבבני מנציה יוסף היה גלית ילדים יבנ"ו למדה ק"ו. מדה"ד ג"ה להם להיות בגליה שבט על חג"ט ושב"י כ"ב ש"ט על בליעריהו כ"ב שנים שלא דחה חניו ל"ב שנה

שנה יום אדני היה שהרגג גליו כ"ב שנה וכ"ב פעמים
 עשרה הם ר"ף שנה הנה עשרה שנים על שנפטרו
 שה במלריה שהיה ק"ל יחי דד"ו שנים בגלות ומדה"ד
 היחה מקטנה גדולה שיסתפרו נצט זמנין כמניין זה
 יאמ"ל הקב"ה שימרו את השנה והיא חכפר דשביעאה
 היא ז"ל א"י א"י כה יכדאי לכפר עכ"ד נמלא לפ"ז
 דשנה בא לכפר פון מכירת יוסף ואם הדין דוא"ו
 לר"ק יקרא דכתיב יההעמר די ומכרו או או קאמר
 חטאי השבטים במכ"י וחייבים לשמור את השנה כדי
 לכפר על מכירתו אבל אי אמרין דהלכתא כמ"ד וא"ו
 להוסוף פטורים השבטים על מכירתו כיון שלא נשתמו
 די וא"כ פטורים ג"כ מלשמור את השנה כדי לכפר על
 מכירתו וממה שמלאנו ראינו שליונו ה' על מלוח שמירת
 שנה מוכח דהלכתא דוא"ו לחלק וחטאו במכירתו ולכפר
 חטאם ליה לשמור את יום השנה ומינס יש ללמוד דגזירות
 כה"כ שנאמר בה ועו"ע אותם או או קאמר ובהד מינייהו
 סני וכיון שהמלריים עשו שתייהן יחד לכן קושי השעבוד
 השלים זמן הגלות וכומנס ילאו ושלא כדין בא עמלק
 עליהם להחזיר אותם למלריים וזה רמז **שבת** ר"ל מכח
 מלית שמירת שנה שליוני חכנס לשמור לכפר על מכ"י
 מוכח דוא"ו לחלק וא"כ קושי השעבוד השלים הזמן ושלא
 כדין בא עליהם עמלק להלחם בכם ולהחזיר חכנס למלריים
 לכן **זכור** את אשר לך עמלק ומטה עליך למחות את
 זרעו מחמת השמים לא חשכה :

ובדרך זה יובן לעג"ד מאמרס ז"ל אמרו ישראל
 לפני הקב"ה רבש"ע כיון שהגליחתו בין האומות
 בדין היא שלא נשמור את השנה ע"כ והוא תמיה דאיך
 ולמה לפי שגלו בין האומות נעשו פטורים ממלוח שנה
 אבל עפ"י ח"ש ובהק' עוד משרז"ל והו"ד בס' איש
 לעיר הנד"מ בסו"ס דרכי איש ד"ב ע"ב דהגליות הם
 המה להשלים גלות מלריים שילאו משס קודם הזמן יע"ש
 ומה נלמד דקושי השעבוד לא השלים הזמן דמה שנאמר
 ועו"א וא"ו להוסוף ועיקר הגזירה היתה כן שינעשו בהם
 חרתי ומבו"ה הנלרכו לשאר גליות להשלים גלות מלריים
 ומינה נלמד דגם מה שנאמר והתעמר בו ומכרו וא"ו
 להוסוף ואינו חייב עד שיסתמש בו והשבטים לא נשתמו
 בו כמ"ש וידינו אל תהי בו וא"כ אינס לריכיס כפרה
 וכיון שכן פטורים הם משמירת שנה שניתן להם לכפר
 להם על עון מכירת יוסף ח"ש ישראל לפני הקב"ה כיון
 שהגליחתו בין האומות כדי להשלים גלות מלריים דקושי
 השעבוד לא השלים הזמן ומאי דכתיב ועו"ע אותם וא"ו
 להוסוף א"כ בדין הוא שלא נשמור את השנה לכפר על

מכ"י דפטורים אלו כיון שלא נשתמשו בו כדכתיב וידינו
 אל תהי בו ודו"ק :

ובא"ו א' חפ' לפ' כו' מאמר בפסיקתא הלו ופ' זכור
 את אשר עשה לך עמלק בדרך בלאחכס
 ממלריים והיה בהניח ה"א לך וכו' והוא דכבר לעיל
 כחבנו דלמה תלה מחיית עמלק בביאת הארץ האמנס
 ידוע משרז"ל ע"פ ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים
 על שרפו ידיהם מן החורה וי"ל דמה עלה על דעתם
 של ישראל שרפו ידיהם מן החורה ועוד למה נשרפו
 ידיהם מה"ת בא זרון זה עמלק ויובן בהק' נו"ש הש"ך
 עה"ת ה"ד יושב אהלים ז"ל טעם שזכו המלריים בישראל
 יותר משאר אומות דהגזירה היהיה בארץ לא לבס לפי
 שארץ מלריים היא סמוכה לארץ כנען וזכו בהם מדין בן
 המלך והקשו עליו ממ"ש הרשב"א ז"ל וה"ד רמ"א ז"ל
 בח"מ סו' קע"ה בסופו דמי שמוכר שדה לזמן ולא
 לחלוטין לית בה דינא דבה מלרא וישראל נמכרו לזמן
 ותי' דעת הרשב"א ז"ל כר"ל דאמר דקניין פירות לאו
 כקניין הגוף דמי אבל לריו"ח דאמר דק"פ כקב"ד אף
 במוכר לזמן אית ביה דב"מ :

ובזה פירשתי אנו לשעבר מאמרן ז"ל בסוטה די"א
 אמר"ח בר אבא אמ"ר סימאי ג' היו באותה
 ענה (דהנה נתחכמה לו) בלעם ואיוב ויטרו בלעם שיטן
 נהרג איוב ששחק נידון ביסורין וכו' יש לדעת דמה ספק
 הי"ל לפרעה על שנטל עלה משלשה אלא ב"ג ואפשר
 לומר דבהא הוה מסתפק פרעה בהמוכר לזמן אי אית
 ביה דינא דב"מ וכיון שארץ מלריים היא סמוכה לא"כ
 יכול להשתעבד בישראל אע"ג שהגזירה לזמן ח"ש היא
 וק"פ כקב"ד או"ד ק"פ לאו כקב"ד והמוכר לזמן לית
 ביה דב"מ ובלעם יען דק"פ כקב"ד וכבר זכה בהם
 ויכול להשתעבד בהם כחפלו ורלטו ואיוב שחק ושתיקה
 כהודאה אבל כיון שלא אמר כן בפירוש נדון
 ביסורין :

האמנס מתנת הארץ הוכ"ח חובי"ח דק"פ לאו
 כקב"ד והוא בהק' מ"ש בתנחומא וה"ד
 רש"י ז"ל ריש פ' בראשית אמרי"ל לא היה לריך להתחיל
 את החורה אלא מהחודש הזה לכם ומה טעם פתח
 בבראשית כדי שלא יאמרו אזה"ע לטטים אחס שכבשתם
 ארץ ז' עממים והם יאמרו להם העולם ומלואו של הקב"ה
 ברלונו נחנה להם וברלונו נטלה מהם ע"כ והקשו ז"ל וכי
 כך היא שורת הדין חס נתן מהנה לאחד וזכה בה יכול
 לחזור בו ויטלה ממנו ותי' ז"ל יה"ד ה' ייטב איהלים ז"ל
 דהקב"ה

דהקב"ה לא נחנה להם לחליטיון אלא לזמן דיקא לפירות וק"פ לאו כקהג"ד :

עוד נק' מ"ש ה' חיים עמרם ז"ל צב' לחם עוני על הגדה דס"ח ע"ב וז"ל מלינו דמה"ש טעמו בקבלת התורה דאית להו דינא דבר מלרא שהיא קריבה להם אמנם יש תירוק על זה שהמוכר לזמן קלוב לית ביה דדב"מ ימלינו דהמלות בטילית לעת"ל ח"כ מכר התורה לזמן קלוב הוא ולית ביה דדב"מ אכן זהו דוקא כמ"ד דק"פ לאו כקהג"ד זמ"ד והנה ישראל שרפו ידיהם מן התורה כמשז"ל ע"פ ויחטו ברפידים משום דס"ל דק"פ כקהג"ד ולפי"ז התורה שייכה למה"ש מדינא דב"מ ושלח כדון זכו בהם המלריים ולכך רפו ידיהם מן התורה לכן בטענה זו עלמה בא עמלק להחזיר למלריים להשלים הגלות דכדון זכו בהם המלריים מדדב"מ :

ובבר נתבני לעיל דממה שמלינו שנטל הקב"ה את הארץ מהכנענים לאחר שנחנה להם לפי שהנחיתה היתה לזמן ולא זכו בה הכנענים לעולם וק"פ לאו כקהג"ד מעשה ז"ש זכור את אשר עשה לך נמלק בדרך בלאתכם ממלריים ר"ל עבור שילאתם ממלריים קוה"ז לפי דעתו וס"ל דק"פ כקהג"ד וזכו בכס המלריים מדדב"מ לכן רנה להחזיר אתכם למלריים להשלים הזמן אך והיה בהנחה ה' אלהיך לך מכל אייביך נסביב בארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נתלה לרשעה שטטלה מהכנענים ונחנה להם ומינה מוכח דק"פ לאו כקהג"ד והמוכר לזמן לית ביה דדב"מ ולא זכו המלריים בכס מדהב"מ ויכולים ללאת קוה"ז ושלח כדון בא עמלק להלחם בכס להחזיר אתכם למלריים לכן חמחה את זכר עמלק וכו' :

א"כ מעשה זהו כו' הפסיקתא זכור את אשר עשה לך עמלק זש"ה זכרוניכם משלי אפר לגבי חומר נביכס אמר הקב"ה לישראל אותן ב' זכירות שכתבתי לכם בחורה כו' זהירין בהם אחת כאן ואחת כי ממה חמחה את זכר עמלק אם עשייתם כך דמוכח דסבירא לכו דק"פ לאו כקהג"ד ושלח כדון בא עליכם עמלק להחזיר אתכם למלריים שהיו בניו של אברהם שהמשיל עמו לעפר ואפר ר"ל שיהיה לכם זכות גדול בזה שאחת בניו של אברהם אהובו של מקום שהי"ל מקום להרהר את מדותיו ית' ולא הרעיר ואם לאו ר"ל שלא תהיו זהירין במחייב זרעו ש"ע ח"כ מוכח דסבירא לכו דק"פ כקהג"ד ח"כ לפ"ז כדון זכו בכס המלריים מדדב"מ ושלח כדון ילאתם משם קיה"ז יחייבים אתם לחזור לשם להשלים

הגלות ח"כ לגבי חומר נביכס ההיקני עלמיכס לשתעבודה של מלריים בחומר ובלבנים ידו"ק :

ועפ"ז יתפרש היטב ג"כ טו' הפ' בסדר הנרכה יגדש מפניך חייב ויאמר השמד ייטבן וישראל בטח בדר עין יערקב אל ארץ דגן ויחירוב יהיה דבס"ר ס' חליה אמרו ר' אימר ויגדש מפניך חייב זה המן הרשע שנאמר חיים לך ואייב המן הרע היה ויאמר השמד אלו בני וכו' יע"ש וי"ל דה"ך סמך ליה ושכין ישראל וכו' אל ארץ דגן והירוש שהי"ה ארץ ישראל דמשמע דממתנה ה"רן מיבט דרחוי המן לעונש לכן יגדש מפניך חייב זה המן וי"ל דמה חליי זכ"ו אכן עפי"ה יע"ג יבהק' עוד משז"ל דלרת המן היתה שקטרג ס"מ על עין מזירת יוסף ונתלבש בהמן להפרע מהם יכן אמרי צמד' חסדר חמ"ל הקב"ה לשכטיים אחס מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה (שנאמר וישבו לחל לחם וכו') קך חנו רעשה לכם ה"א היא דכתיב יהמלך יהמן ישבו לשהות ע"כ :

ובזה יבאר כי"ה הפ' מ"ג רבחר כי נמכרתי חגי ועמי להשמיד וכו' יהילו לעבדים ולשפחיות נמכרתי ההרשתי כי אין הנר שזה בנזק הנזק יהיא רידוע דבנימין לא היה במכירת יוסף וגם הנשים לא היו בנימין ולא מן הראוי שלא יהיו בכלל הגזירה לה שבט בנימין ולא הנשים והמן הרשע גיר ע"כ היהודים טף ינכים וז"ש כי נמכרנו חגי ועמי וכו' ר"ל חס הגזירה היא צהעא מכ"י חגי והשכט שלי איגס חייבים במכירתו ח"ש כי נמכרנו חגי שאנו חשה ועמי ר"ל השכט שלי שהוא שבט בנימין לא נתחייבנו במכירתו יעיד חילי לעבדים ולשפחיות נמכרתי החרשתי דהוי מדה כנגד מדה כסס דלענד נמכר יוסף קך הם נמכרו לעבדים ולשפחיות אבל עתה נמכרנו להשמיד וכו' כי אין הנר שיה ר"ל הגרה שלי אינה שיה מכ"מ בנזק המלך מלכי ש"ע יהנה כל זה חי הלכתא כיוסף דס"ל דק"פ כקהג"ד ח"כ חייבים במכירתו אבל חי הלכתא דלא כיייתה אלא דק"פ לאו כקהג"ד כדון מכרוהו והמן הרשע שבא לקניחם ראוי לעונש יכבר כתבני דממתנת הארץ מוכח דק"פ לאו כקהג"ד וז"ש ויגדש מפניך חייב זה המן ששש רעה על ישראל לקניחם בחטא מכ"י דלפי האמת איגס חייבים במכירתו והאמת אחס כמה שהיו קירין לבני השפחיות עבדים דאין לו ליעקב באמותיפס בלהה חלפה כי חס פירות ולא היה יכול לשחרקן דק"פ לאו כקהג"ד וכי תימא מגא לך הא לז"א וישכון ישראל בטח וכו' אל ארץ דגן ויחירוב וז"ל ח"י יאך זכו בה ישראל אחר שניתנה לכנענים י"ל

בלא יתנה להם לחליטין כי הם לימן לפירות וק"פ לאי
קק"ג ד ח"כ מיה מיכח שהדין מדבריה ופטורים על
מכירתו יהמן הרשע שלא כדון בא עליהם לחייבם ועניש
יענש לכן ייגרש מפניך חייב זה המן ויאמר השמר
אלו בני :

ובזה ייבן ב"ו הפ' ייאמר משה אל ה' מן אנכי כי
אלך אל פרעה יבי איליא את בני ישראל מארץ
מצרים והיא דמרט"ה היה ס"ל דק"פ קק"ג ד והמוכר לזמן
חית ביה דדב"מ יספיר זכו המלריים בישר' מדב"מ לכן
אמר ח"ך איליא את בני מא"מ קיה"ז כ"ן דזכו בהם
המלריים וע"ז הביב לו ה' בהוליאך את העם ממלריים
תעבדין את האלהים על הכר הזה רמו לקבלת החורה
ר"ל שיהיה טיפה בסברה י" דק"פ קק"ג ד וראיה
ממה"ה שהתם תקבלו החורה ילא מה"ש ח"ך דאית להו
דדב"מ משיס בהמליית בטליית לעת"ל והמוכר לזמן לית
ביה דדב"מ ח"כ גם המלריים לא זכו בישראל מדב"מ
כ"ן שהגלות היא לימן :

וזאת מלאני שחור יסירב בשליחותי ש"מ דכתיב למה
הרעייתה לעם הזה למה זה שלחתי ינראה דעדיין
מחוייך עבדתי דק"פ קק"ג ד לכן נענש יאמ"ל עתה
תראה יאין אתה ריאה במולחמת ל"א מלכים לפני סברתך
דזכו הכעננים בארץ יאין ליטלה מהם ייקחיה ישראל
מהם וזהו ידבר אלהים אל משה וכו' וגם הקימותי את
בריתי אחס לתת להם ח"כ דק"פ לאי קק"ג ד ומה"פ
ילקחתי אחסם לי לעם רמו למת"ת דו"ק :

ובזה יובן ג"כ מאמרם ז"ל בשעה שאמר המן אס על
המלך טיב יכתב לאבדס ילאה ב"ק ויאמרה אילוי
לא מוח משה יפה אמרת עכשי שמת משה ותלי איתו ואת
בני על הפץ ע"כ יהוא תמוה דמה חלוי זכ"ז וכל המפ'
ז"ל דרבי קסח"ס יפירטי בי אופנים שינים וגם ח"כ פני'
פ"י בי כמה חיפנים יהמה בכתיבים והנה בעת"ה
עפ"ה יתבאר היטב והוא דכבר כתבנו דמשה היה
ס"ל דק"פ קק"ג ד ומשי"ה סירב בשליחותי ית' דס"ל
דספיר יכו המלריים בישראל דדב"מ ואי אפשר להם
ללאח קיה"ז ולכן נגור עליו שלא יכנס לארץ ימזה מוכח
דק"פ לאו קק"ג ד והדין עם השבטים דסבירא להי הכי
ומה"פ י"י קורים לבני השפחית עבדים ולא עשה יוסף
יפה שהביא דכחם רעה אל אביהם שהיו קורים לבני
השפחית עבדים ולכן לעבד נמכר יוסף ולא חטאו
במכירתו יהמן הרשע דהו"ה שכל לקנותם לעבדם וח"כ
ז"ך יכתב לאבדס שנחלבס בו ס"מ להענישם בחטא מכ"י
שלא כדון היא שהאמת היא עם השבטים דק"פ לאי

קק"ג ד יראה לזה ממה שנענש משה שלא נכנס לארץ
משום שסירב בשליחותי ש"מ דהוה ס"ל הכי דק"פ קק"ג ד
ח"ש בשעה שאמר המן אס על המלך מלכי ש"ע יכתב
לאבדס בחטא מכ"י שהדין עמו דק"פ קק"ג ד ילאה ב"ק
ואמרה אילו לא מוח משה במדבר אלא היה נכנס לארץ
יפה אמרת לחייבם בחטא מכ"י אבל עכשי שמת משה
ר"ל במדבר ולא נכנס לארץ משום שסירב בשליחותי
ש"מ משמע שהדין עם השבטים דק"פ לאו קק"ג ד
ולפי שהביא דכחם רעה אל אביהם שהיו קורים לבני
השפחית עבדים לכן כדון הוא שיעניש ולעבד נמכר יוסף
והמן שכל להנקם מהם על זה הוא חייב לכן ותלו אותי
ואת בני על הפץ :

דל"א מעתה נבוא לבאר ט"ו המאמר ליהודים היתה
אירה זו תורה והוא דכבר כתבנו שנחלבס ס"מ
בהמן ובא לקטרג על עון מכירת יוסף יס"ל שהדין עם
יוסף דק"פ קק"ג ד ויכול יעקב לשמרר לבלהה זולפה
ושחרורו שחריר ולכן ויבא יוסף את דכחם רעה אל
אביהם שקורין לבני השפחית עבדים אך ממה שזכר
ישראל בקבלת התורה ולא מה"ש מוכח דק"פ לאו
קק"ג ד ולא עשה יוסף יפה ולכן לעבד נמכר יוסף
עוד אז"ל שהשבטים דנוהי ליוסף על המחשבה שאלמלא
היה מוכב ביום לנולך עליהם לא היה ריאה כן בחלום
כמש"ל יאין מראין לו לארס בחלום אלא שההודי לבו
שנ' חנח מלכא רעיווך על משכבך סליקי ואס המחשבה
חשיבא אינס חייבים על מכירתו וידוע משז"ל דמה שטענו
מה"ש במת"ת חנה הודך על השמים משום דהס קדמו
בבריאה קודם האדם והשיב להם הקב"ה ישראל עלה
במחשבה תחילה וא"כ הם גדולים ממה"ש דהמחשבה עיקר
וכיון שכן אינס ראיים ישראל לעונש על מכ"י שדמוה על
המחשבה עוד איתא בחרגים שני שכל המן לחבוע
עלבון עשו זקני על שלחן ממנו הבטורה אך ידוע משרז"ל
דעיקר הבטורה ליעקב מולד המחשבה שהוא טיפה רחמינה
משל לשפופרת וכו' ואס המחשבה עיקר שלא כדון בא
עליהם המן עוד ארז"ל שבאותו הדור נתחייבו כלייה על
שהשתחויו לללס נ"ג אבל מחשבתם שהיו משתחוים לזין
שחלה בו נ"ג כידוע וכתוב עליו קדש לה' וא"כ פטורים
יו"ש ליהודים היתה אירה זו תורה דמינה מיכח דק"פ
לאו קק"ג ד ופטורים על מכירת יוסף יעד ממ"ת שזכו
בה ישראל ולא מה"ש לפי שגדולים ישראל ממה"ש שעלו
במחשבה להבראות תחילה מוכח דיפה דנוהי ליוסף על
המחשבה גם פטורים על שהשתחויו לללס דמחשבתם לזין
שכתיב בו שס המפירש עוד מינה מיכח שהבטורה שייכה
ליעקב

ליעקב שהוא צבור במחשבה ועל זה אמרו ליהודים היתה אירה זו תורה שמן החורה נובח שהם פטורים מכל אלה :

ומה שאמרו ישמחה זה יו"ט וכן הוא אומר ושמחת בחגיך יובן בהק' משו"ל והו"ד בס' מלא חיים ז"ל שגרת המן היתה שפקד עליהם הקב"ה באוחו זמן עון העגל על דרך מש"ה וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם ונחלבם ס"מ בהמן והיה מקטרג על ישראל על מה שחטאו בעגל דכתיב ביה ויז'ר ע"פ המים וכתיב הכא בלדת המן ישט עס אחד מפוזר ומפירד אבל ידע משרו"ל שהקב"ה נתן לישראל ימים טיבים שנאמר בהם אלה מיעדי ה' לכפר על עון העגל שאמרו אלא אלהיך ישראל ויהכפר אלה בצלחה וכחז בס' שער החזר ז"ל סי' קס"ז דמ"ט ע"א וז"ל וראה זה מלאחי בס' כתיבת יד וז"ל הנה ידוע משרו"ל דמה שעבדו ישראל את העגל היה שש פעית ולא ייתר שנאמר וירא העם כי ביטש משה ודרז"ל כי בא שש ר"ל כבר היה שש פעית ולא בא משה לכן ייקהל העם על אהרן וכו' וקי"ל דכדי שיחבטל האיסור לריוך שיהיה ששים נגדו לבטלו וא"כ כדי לבטל איסור העגל שהיה שש פעית לריבים לשמור שלש מחית וששים פעות כדי לבטל אותה השש פעות מה עשה הקב"ה תקן להם לישראל שלש רגלים בהם שבעה ימים דפסח ושבעה דסוכות יום אחד דשבעות ובחלו הט"ו יום דוק ומשכח ש"ס פעית :

וזהו כיו' המסרה ארבעה אלה. אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי. אלה אלהיך ישראל. גם אלה חשכנה. אלה מועדי ר"ל שאומרים ישראל אלה אזכרה יאשפכה עלי נפשי יאזיה אלה לו"א אלה אלהיך ישראל שאמרו בעגל והסיב להם הקב"ה א"כ גם אלה חשכנה וביולד בצלחה מועדי ה' שאתם שומרים אותם מחבטלים אותם השש פעות של העגל עכד"ק וכחז ה' שער חחלה הגו' ז"ל וז"ל כי עפ"י יסודו גלע"ד שזהו סמיכות הכתיבים בפ' משפטים ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וסם אלהים אחרים לא חזקו לא ישמע על פיך שלש רגלים חחוג לי בשנה ר"ל וסם אלהים אחרים לא חזקו כמו בראשונה במעשה העגל וכדי שיחכר לכס עין העגל שלש רגלים חחוג לי בשנה עכ"ד ז"ל למדנו מזה ששמירת יו"ט ניתנו לכפרת עון העגל וראיים להנלל בימי המן לו"א ושמחה זה יום יוצב וכה"א ושמחת בחגיך שבזכות קיום היום טוב נחכר עון העגל ונלולו מנזירת המן שכל לפקוד עליהם עון העגל :

ומה שאמר ושבון יי מילה וכה"א שש אנכי על אמרתך

יובן בהק' מ"ש החיד"א ז"ל והרב מהר"י גלאנטי ז"ל בכ"ו הפ' ישט עס אחד וכו' בפ"י חיתו בני נביאים נחנכחו בסגנון אחד והיא בהק' מ"ש במדר' ס' משפטים גוי אחד שאל ה'ה ריב"ק כתיב בהרשעם אחרי רבים להטות מפני מה אין אהב משייך עמוני בע"ז וכו' ורבני אבכנו ז"ל תי' לחקירה זו עפ"י מאי דקי"ל כל הקביע כמחנה על נחלה דמי ישראל קבע איהם הקב"ה בא"י כי היכי דליהוי להו דין קביע דלח בטיל ברובה :

ובזה פי' ז"ל מאמרס ז"ל כל הדר בא"י דימה כמי שיש לו חלום דהי"ל קביע יחיני בכל צדו אפי' חלל איה"ע דימה שיש לו חלום שאינם יכולים לטעון עליו דליוול בחר ריבה יכל הדר בחי"ל ואין לו דין קביע דימה כמי שאין לו חלום וכו' :

ובזה פי' הרב החסיד מהרי"א ז"ל כיו' הפ' בית ישראל יושבים על ארמחם יר"ל דהיי להו דין קביע ואין להם לאיה"ע לטעון עליהם לילך אחרי הדיב יעכ"ז ויטמאו חיתה בדרבס ובעלילהם : וזממה וס"ה כמזיחר : וזהנה ה'ק בעתה בזמן הגלות בגלגלי מהלכני יאין אגמתי קבועים על אדמתנו וטעם כל הקביע כמעמ"ד חלקך הלך לי עכ"ז שהטו מקיים להביעה ה' לקיים לנו מה שהבטיח איתנו ע"י מרש"ה יסב ה' חלהיך את שבוחך וריחמך ושב וקבך מכל העמים אשר הפילך ה' אלהיך שמה ידברו של הקב"ה היו מעשה דכתיב אני ה' דברתי יעשיתי הי"ל כאילו עכ"ז ג"כ אגמתי קבועים על אדמתנו וכל הקביע כמעמ"ד :

ובזה פי' המזיחר הרי"ף ז"ל בספרו זכור כיו' הפ' כי אורים גיים מפניך ירחבתי את גבליך ולא יחמיד חיש את חרלך בעלותך לראות את פני ה' אלהיך יר"ל כי אורים גיים מפניך בטענת שהם רבים יאחס המפט מכל העמים והטעם כי ירחבתי את גבליך ותהיי קבועים בא"י וכל הקביע כמעמ"ד וכו' תימא ח"כ יבואי כל הגוים לנרש חיתנו מהרלינו לבטל טענה זו דכל הקביע וכו' לו"א ולא יחמיד חיש את חרלך ר"ל שלא ירומי סוס דבר זה כי אף שחיי נפילים בדר' נפית הארץ דין קביע יש לכס והטעם בעליותך לירחית את פני ה"א כמו שהבטיח ה' אתכם ח"כ ה'ף בזמן הגלות דין קבעי יש לכס ולא בטלי ברוב זת"ד :

ועפ"י פי' הרב אברהם אבכנו ז"ל כו' הפ' ברנח בעלמיתי חרפוני לורדי באמרס אלו כל היום חייה אלהיך מה מה תבתיחתי נפשי ומה תהמי עלי הוחילי לאלהים כי עוד חידנו וכו' והיא בהק' עיד מ"ש במס' חילין מנ"ל דאוליין בחר בריבא דליתיה קמ אחייאן מרילח

מרוצה שחייב מיתה ודילמא מריפה הרג וגברא קטילא קטיל אלא ודאי דאזלין בחד רובא ועוד איתא שם דאחייא מקרבן פסח שאמר תורה יעלם לא חסברו בו ודילמא ניקב קדים של מוח אלא ידאי דאזלין בחד רובא ו"ש ברבא ר"ל מן הרועה דאמר רחמנא קטליה וגם בעלמתי ר"ל רמי לעלמתי של פסח בשחיים אלו שמיכה מהם דאזלין בחד רובא חרפוני טורי באימרוס אלי כל היום איה אלהיך דלריכס לילך אחריהם לעבוד ע"ז שהם רבים אכן מה השחוחתי נפשי יכו' היחולי לאלהים כי עוד חודי כמה במקיים הבטחתי אלינו ושב ה' אלהיך את שבוךך וריחמך יבב וקבךך מכל העמים וכו' וכיון שאנתי מקיים ימחלים ליכופת ה' א"כ נחשב כאילו משכחי קביעיס אחתי על חדמתיני וכל הקבוע כמעמ"ד פכ"ד ו"ל :

אך ורק המן הרע היה שחיק עמיא לא ס"ל הכי אלא כיון שאנתי נפילים בד' ננסות הארץ עכשו חול חלקי הלך לי טעמא דקבוע יחייבים לעט"ז מטעמא דאזלין בחד רובא וחי המלשינות שאמר לחשירוש ישו עס אחד מפיו ומפורד בין העמים וא"כ אין להם דין קבוע וא"כ אחתי יהיו דתיהם שונות מכל עם ולמה לא יהיו עמתי בפ"ז אין זה כי אם רוע לב למרוד בדתי המלך יא"כ ילמך אין שיה להניחה :

דאמנא לפי האמת הכל ישלה פיהו דאף בהיוהם בארץ אייביהם נעים וגדים ובטל דין קבוע אינם חייבים לעט"ז מטעם דאזלין בחד רובא וביא יצדוע מ"ש מהר"י אלגאזי ז"ל בשא"י פ' חוריע דרום צ' דכ"ט ע"ג דכיון שישראל נמילים ומליינים במלות המילה הו"ל כמי שניכר האיסור ועומד בעינו דקי"ל שאינו בטל ברוב :

ויצביר ה' מאמרוס ז"ל בפ"ד דסנהדרין אמ"ל קיסר י"ב לר' תנחום חא יגיהי לעמא חדא אמ"ל ליחיי גי' ארץ דמהלין לא מלין למיהי כותיכו אפון דלא אצלהי אלהי ויהיו כותן ע"כ ור"ל דקיסר בא בטענה דאמרי צדיק להטות א"כ הא יגיהי לעמא חד והטיב לו דר' אצח"ס איהי אן דמהלין לא מלין למיהי כותייהי איהי צדק ששאלה הם מליינים במילה שבבשרם יהיו להו כמי שניכר האיסור יניכר בעינו דקי"ל שאינו בטל דפ"ב אמ"ל לה' מלין למיהי כותיכו מטעם דאזלין בחד רובא ויפ"ד מו' שנימול חקרי בן להקב"ה כמ"ש אצח"ס איהי אצח"ס דלמיהי בחד רובא ילעזוב את אצח"ס שבבשר דאיהי הכן חייב לכבד את אבי מעשה אצח"ס וישלם ד"ל דמה שבה עליהם המן דכיון

שהם מפיו ומפורד ואינם שריים על אדמחט ולא הוו קביעי וחייבים לעט"ז מטעם דאזלין בחד רובא אין בדבריו כלים שהרי וששון זו מילה יכיון שהם מליינים במילה לא בטלי ברוב ועוד כיון שהם נמולים ובוה איקרו בניס למקום אין לני לעזוב את אבינו ולעבוד ע"ז ס"ו :

ויצביר ויקר אלו תפלין וכה"א וראוי כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש יובן במ"ש ה' יושב איהלים וכו' קילו של משה גלאנטי ז"ל בכ"ו הפ' ישני עס אחד וכו' דהמן הרשע בא על ישראל בטענה דכיון דיעקב ועשו חלקו הטולמות והעוה"ז הוא חלקו של עשו הרשע יא"כ כל מה שישראל אוכלים בעוה"ז יוחר מכדי חיהם כמ"ש יעקב אע"ה ונתן לי לחם לאכול ובנד ללבוס דבר שהוא הכרחי כדי חיות הגפס דוקא ויוחר מזה גול הוא בידם ח"ו שהוא לעשו וורעו :

והנה לטענה זו כבר תי' מהר"ש פרימו ז"ל עפ"י מאי דקי"ל המליל מוטו של ים ומשליחתי של נהר הרי אלו שלו והכא נמי אלמלא שקבלי ישראל את התורה ומקיימים אותה היה העולם חוזר לחוהו ובוהו שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה וכו' א"כ זוכים בטוב העוה"ז מדין המליל מוטו של ים וכו' ומהר"י אלגאזי ז"ל כת' שע"י המילה נ"כ זוכים מטעם זה דעיקר קרא אם לא בריתי וכו' הוא על המילה א"כ בזכות המילה נ"כ זוכים בטוב העוה"ז ואין לעשו ולורעו עליהם שגול הוא בידם וידוע דעין בטול תורה גרם חרבן הבית והגלות כדכתיב על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עובס את תורתו ועוד אמרו במד' איכה שבאשר נחרב הבית בא ארע"ה ושאל להקב"ה בני היכן הם אמ"ל בניך מטאו וגלו אמ"ל היה לך להסתכל במילה שבשרם אמ"ל חיך כפרו בה שנאמר ובשר קדש יעברו מעליך הרי דביטול התורה והמילה גרם להם הגלות שיהיו מפוזרים בין העמים וא"כ זו היא מלשינות המן הרע הזה ישנו עס אחד ואז"ל שאמר המן לחשירוש שניהין רבדין שאוכלים למעדנים ומפקי לשחא בשאי' פה"י שבת היום פסח היים ומעדנים עלמס בשבחות וימים טובים ולאי חדידהו קא אכלי חלקי העו' אלא גול הוא בידם שכבר יעקב ועשו והעוה"ז הוא חלקו של עשו וכדי שלא ישיב לו לחשירוש שהם זוכים מדין המליל מוטו של ים לז"א ימפורד בין העמים ר"ל שגלו מארצם לבין האימות על עובס את התורה וגם הפרו ברית מילה יא"כ אין להם בעוה"ז כלים כיון דאחדתי המלך מש"ע אינם עושים יא"כ ולמלך אין שיה להניחם לאכול ולשמיח

מן הגזל דבר שאינו שלהם א"כ אם על המלך טוב יכתב
 לאדם וכו' ז"ל הני תרי אשלי רברבי זלה"ה :
האמנם מטעמא אחרינא זוכים ישראל בדיון בטוב
 העוה"ז אף שהוא חלקו של עשו והוא מ"ש
 רבני אשכנז ז"ל דישראל זוכים בעוה"ז מדין עבד כהן
 דקי"ל שאוכל בתרומה רבו והקב"ה נקרא כהן דכתיב
 ויקחו לי תרומה גם ידוע מה ששאל ההוא מינא אלהיכם
 כהן הוא כי קבריה למשה במאי עביל ואנחנו עבדיו
 יח' דכתיב כי לי בני עבדים א"כ לפ"ז משולחן גבוה
 קא זכינא אך ידוע שאין עבד כהן אוכל בתרומה רבו
 כי אם בפני רבו א"כ אף אכן בזמן שיש לנו השראה
 שכינה אז יש לנו זכיה משולחן גבוה אבל בזמן שאין
 השכינה שרוייה עמנו ח"ו אין לנו זכיה מדין עבד
 שאיכל בתרומה רבו יבזה פי' המפ' ז"ל כו' הפ'
 היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה באמור אלי כל היום
 היה אלהיך והוא דבחרבן הבית נסתלקה השכינה למעלה
 דכתיב אלכה ואשובה אל מקומי הראשין כי טוב לי
 אז מעתה וז"ש היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה ר"ל
 שהיתי ביכה ומוריד דמעות על הלחם שאני אוכל יומם
 ולילה לפי שאומרים לי אוה"ע היה אלהיך הלא ה'
 טוב אחכם וא"כ אין לכם לזכות מדין עבד כהן שאוכל
 בתרומה רבו דבעינן בפני רבו וליכא וא"כ הכל הוא
 גזל בידכם :

אבל כבר כתבנו לעיל מ"ש הרשב"י ז"ל שעל התפלין
 נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בהכם וגם רבינו
 בחיי ז"ל צפ' בא כתב כשם שהשכינה שורה בד' חיות
 שבמרכבה כן המניח תפלין נעשה מרכבה לשכינה והשכינה
 שורה עליו בד' פרחיו לכן כנגד מה שבא המן הרשע
 לטעון דיפקב ועשו חלקו העולמית והעוה"ז היא חלקו
 של ועשו מה שאוכלים ישראל ומפננים א"ע נבצח וז"ל
 גזל הוא בידם לזה אמר ויקר אלו תפלין ר"ל כיון
 שע"י שמקיימים מלות התפלין נעשים מרכבה לשכינה
 זוכים מדין עבד כהן שאיכל בתרומה רבו בפני רבו וזוה
 יסכר פי דיבר שקר והרי הם פטירי יעטירי מכל טענותיו
 ומיעולותיו הרעים ודו"ק :

והנה ידוע משרו"ל במס' מגילה דט"ז ויהי ביום השלישי
 ותלכז אסתר נולכות צנדי מלכות מיבעי ליה
 אמר"א אמר"ר חגינא מלמד שלבשתה רוח"ק וכו' עוד
 איתא שם אמר"ר לוי כיון שהגיעה לבית הללמים נסתלקה
 ממנה שכינה ואמרה אלי למה עזבתני וכו' :
וכתב ה' בללאל אשכנזי ז"ל במ' ק"ש פ' יו"ד סי'
 כ' דיש להבין המשך הפ' שאמרה אסתר הלא הלא

בתפלה זהה דהנה אמרו במד' ע"פ והנה קדים יוב
 הבלות ישראל ישראל כבא ירבה ישראל כבא מאין דבר
 שמה הכא עיד אמרו במד' ע"פ והנכי הולעת אמרה
 אסתר לפני הקב"ה רבש"ע זכיר מה שטעו לך ישראל
 משכן דכתיב ביה יתלעה בני יו"ל דמה ענין עשייה המשכן
 ללדת המן ע"ל מ"ש ולא ח"כ דידחי היא בלא היה
 איש וכתב הרב ז"ל להבין היה זאת נקדים לזהר ספ'
 הלא דיק אבד ואין איש שם על לב יאנכי הכד נאכפס
 וכו' יבא שלום יניחו על משכניהם די"ל מ"ש הלא דיק
 הידוע צב"א הידועה ילא ידענו על אייה לריק מדבר
 ועי"ל מ"ש אבד ילא אמר גיבז או נאכף אלא לבון
 אבידה עוד בהחילה אמר הלא דיק אבד על יחיד והדר
 אמר ואנכי הכד נאכפס לבון רבים יבא שלום לבון
 יחיד יניחו על משכנותם לבון רבים אבל ענין יה מדבר
 על יוסף כשמכרו אחיו בחי' צא כ"מ לפני הקב"ה יטען
 רבש"ע כחצת בתורהך יגונב איש ימכרו ימלה בידו
 מוח יומת והשיב לו ה' אני כחבתי יגונב איש יוסף אינו
 איש אלא והוא נער ועוד דאיקרי ביר ינטשה פיוות
 הדין עד שנזר ונהרני עשרה הרוני מלכות בהטא מכ"י
 וידוע שמי שנלח יביה דמי היכס ורומח ולא ינוח עד
 שנהרג הרינא וז"ש הלא דיק הידוע שהוא יוסף שנקרא
 צפי הכל יוסף הלא דיק אבד ר"ל אבד מאביו במכריהו
 אחיו ולא יעלה על דעתך שהשצטים חטאו ועבדי על
 מ"ש בתורה יגונב איש ומכרו אלא ואין איש שם על לב
 ר"ל שהקב"ה נתן אל לבו דיוסף אינו נקרא איש אלא
 נער ויור ואנכי חסד נאכפס ר"ל אפי"ה אנכי חסד
 שהם עשרה הרוני מלכות נאכפס נחלצו זהם נחמית
 השצטים ונהרגו ע"י ס"מ בחטא מכ"י וא"כ דמס תיבם
 ולא יסקוט ולא ינוח דמס עד אשר יעשה הקב"ה נקמה
 במ"מ ז"ש יבא שלום ר"ל כאשר יהיה שלום על ישראל
 שהקב"ה יקבץ הגלויות ויפקוד על לבא המרוס במרוס
 ויהרוג ה' למ"מ אז אחס הפרונים ינוחי על משכנותם
 ר"ל ינוח דמס ולא יהיה חוסם שאז ינקים ה' נקמתם
 ממי שגרס בהריגתם :

ויען יוסף יואמר עפ"י דברים הללו פורסתי אני'
 עני' כו' הפ' צפ' שמות ויהי צמים ההם ויגדל
 נבזה וילא אל אחיו וירא בפצלותם וירא איש מלרי מכה
 איש עברי מאחיו ויפן כה יכה וירא כי אין איש דהול"ל
 ואין אדם אז אין עיבר ובב אך עפי"ה יע"ג ובהק' עוד
 מ"ש במס' שנת ד"י ואמר רבא בא מחסיא אמר רב
 חמא בר גוריא אמר רב לעולם אל ישנה אדם בני בין
 פצנים שנשביל משרל ב' סלעים מילת בתון יערב לייסף
 ייאר

יותר משאר בני נתקנאו בו אחיי וגתגלגל הדבר וירדו
 אביחתי למלכים וכתבי החום ז"ל יאע"ג דבלא"ה נגזר
 דכתיב ועי"ע איתס שמא לא היה נגזר עליהם עניו כל
 כך אלא ע"י זה שהרי ת"ס התחילו משטגד ילחק ע"כ
 הרי לדברי החיים ז"ל דקושי השטבוד היה בעין מכ"י
 ואם פטידיס על מצירתו אינס חייבים עניו כ"כ שהיא
 קושי השטבוד וכבר כתבתי מ"ס ב"ח שאמ"ל הקב"ה
 לס"מ כלים כתבתי בחירה אלא ינוב איש יוסף לא
 חיקרי איש אלא נער יסיר ולפ"ז אינס חייבים בקושי
 השטבוד על מצירתו ז"ש יירא איש מלרי מכה איש עברי
 מאחיו ויהי קושי השטבוד ולכן ויפן כה יכה לראית אם
 חמאיו במכ"י ילכן הם נענשים בקושי השטבוד וירא כי
 אין איש ר"ל דיוסף לא חיקרי איש אלא נער או שור
 וקרא כתיב ונוב איש וא"כ אינס ראויים להענש בקושי
 השטבוד ומש שהיה המלרי מכה לאיש עברי הוא שלא
 כדין לכן ויד אה המלרי וכו' ודו"ק) :

וערתה נחזור לבאר המשך הפ' שכתב ה' ק"ס
 הא' ז"ל דמלאני ראינו דעביר ה' דברים
 היתה לרח המן ילכל אחד מהם יש תירון וצאה אסחר
 הלקת בחכמה לתרן חמשה חירולים בדבריה הנעמיים
 לחמשה דברים שצורס היתה לרח המן והם :

הא' מ"ס בחריגים שני שהמן בא טעון שיסתחוו לו
 מרדכי כמו שסתחוו יעקב לעשו כדכתיב וישחתי
 ארצה ז"פ וכו' מיראחי ממני וכן מרדכי מן הרחי
 שיסתחיה להמן מחמת יראה שלא יגזר איזה גזרות רעות
 על ישראל כמו שהיה לבסוף א"כ הוא היה גרמא
 בעיקרון :

והרירוי' לזה שיאע"ה לא השתחוו לעשו ח"ו אלא
 לשכינה וכמ"ס בזה"ק ע"פ והיא עבר
 לפנים מאן והוא דא שכינתא יראייה לזה ממשרז"ל
 שתק הקב"ה לירחו של יעקב החת כסא הכבוד ומשחבט
 בו בכל יום לפני מה"ס כדכתיב ישראל אשר בך אתפאר
 ואם איתא שהשתחוו לעשו שהוא אל אחר לא היה
 הקב"ה משחבט בו בכל יום :

הב' ורג' הם מ"ס במס' מגילה שאלו חלמודיו
 לרשב"י מפני מה נתחייבו ישראל שבאוחו
 הדור כלייה אמ"ל אמרו אחס אמ"ל מפני שנהנו מסעודתו
 של אותו רשע אמ"ל א"כ שבשישן יהרגו שכל העולם
 לא אמ"ל אמור לנו אחס אמ"ל מפני שהשתחוו לללם
 נבוכדנצר אמ"ל א"כ וכו' יש משוח פנים בדבר אמ"ל
 הם לא עשו אלא לפניס אף הקב"ה לא עשה עמהם
 אלא לפניס ע"כ נמלא דלסכרת רשב"י לרח המן היתה

על שהשתחוו לללם כ"ג והתי' לזה דטוונחס היתה לשם
 הוי"ה בכתוב בליך וי"ג נתן הליך בראש הללם והשתחוו
 לה' וראייה לזה ממה שלא העניסם ה' באיחו ומן ולסכרת
 חלמודי רשב"י על שנהנו מסעודתו של אותו רשע והתי'
 לזה שלא כל ישראל נהנו מאותה סעודה כמ"ס במד'
 שמרדכי וכמה לדיקים שהיו באיחו הדור היו מוכיחים
 את העם שלא ליהנות מאותה סעודה ויש הרבה שלא
 שמעו ולא קבלו דברי מרדכי וחבריו כמשו"ל י"ח חלק
 אנשים מישראל שנמלאי באיחה סעודה וכתיב ואתה כי
 הזכרת את הרשע אתה את גפסך הללח ופגזורה היתה
 בכללח על כל היהידים :

הד' הוא מ"ס לעיל שנהלכב ס"מ בהמן להנקס
 מהם על שון העגל והתי' לזה דעשיית המשכן
 היחה לכפר עון העגל וכמשו"ל יבא זהב שבמשכן וכפר
 על מעשה העגל :

הה' הוא חטא מצירת יוסף וכבר כתבתי שהקב"ה
 הליך טוב בעדס דבחורה כתיב ונוב איש ומכרו
 ויוסף לא חיקרי איש יכאמור לעיל :

והגה' כל אלו הטעמים רמזה אפסחר הלקת בחסלתה
 בפסוקים אלו דכיון שהגיעה לבית הללמים
 ונסתלקה ממנה השכינה והיא לא ידעה הסיבב דמשום
 שהגיעה לבית הללמים נסתלקה השכינה אלא סברה
 בדעתה דלא ניח"ל להקב"ה בהללמס של ישראל לזה פיה
 פתחה בחכמה ואמרה אלי אלי למה עובדתי רחיק
 מיסועתי דברי שאנתי אלהי אקרא יומס ולא תענה ולילם
 ולא דומייה לי :

א מפני שמרדכי היא הגירס על שלא השתחוו
 להמן והיה לו ללמוד מיעקב שהשתחוו לעשו
 מפני היראה לו"א ואתה קדוש יכו' ר"ל ח"י שיעקב
 השתחוו לעשי אלא לשכינה השתחוו כדכתיב והוא עבר
 לפנים מאן והוא דא שכינתא וראייה לזה שאהה קדוש
 יושב תהלות ישראל וע"ז אמרו במד' ישראל סבא שכל
 יום הקב"ה מהלל ימשבח לישראל סבא לפני מה"ס
 כדכתיב ישראל אשר בך אתפאר יאילי השתחוו לעשו
 שהיא אל אחר לא היה מתפאר בו ה' אלא ודאי שהשתחוו
 לשכינה יאין ללמוד ממני שמרדכי ישתחוו להמן :

ב עבור שהשתחוו לללם הלא כך בטחי אביחתי
 שלא עשו אלא לפניס וראייה לזה בטחי יתפלגמי
 ר"ל שהללח לאוחי הדור על שהיה בטחונס כך :

ג עתה נפקד עליהם עון העגל לזה אמרה ואנכי
 חולעת ואמרו במד' שאמרה לפני רבש"ע וטר
 כשהיו ישראל במדבר עשו לך משכן דכתיב ביה יחולעת

במניין כ"ו תשא את ראש בני ישראל משערי טימאה ולהכניסם לבערי קדושה :

שׁוֹב חזרתי ואמרתי כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כיפר נפשו שם רמו על גאולתיו יפדיח נפשיט והוא המחלית הסקל היא בחירת לדקה יידוע שהלדקה מקרבת את הגאולה וכתיב ליון במשפט תפדה יבניה בלדקה ו"ש כי תשא את ראש לפקדיהם ונתנו איש כיפר נפשו ר"ל כמה הרים קרנם של ישראל מן הנלות בני תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כיפר נפשו שהיא מליח הלדקה ובזה יהיו נגאלים יבא ליון נוהל בענלה וב"ק כיר"א :

שני וא"כ כבר נתכפר להם וכמ"ש יבא זהב שבמשכן ויכפר על מעשה העגל :

וְאִם בעון מכירת יוסף נמכרו עמה בימי המן לז"א ול"א איש ר"ל דייסוף לא נקרא איש אלא נער וקרא כתיב יגוב איש וא"כ פטורים על מזירתו :

וְאִם לפי שנהנו מסעודתו של אוחו רשע לז"א חרפת אדם ובזוי עם ר"ל אלו שנהנו ואכלו הם מדלת העם חרפת אדם ובזוי עם אבל הלדיקים כמרדכי וחבריו לא נהגי ואדרבא היו מוכיחים אוחם וא"כ פטורים הם וכלפי ליוח כל רואי ילעינו לי ולחברי הלדיקים לכן גיל אל ה' יפלטוהו לאחתו הדור ייליה כי חפץ בו יאחת שאלנו מאת ה' כשם שהגיל איתנו מיד המן רשיעא כן ייל איתנו מיד כל הקמים עלינו לרעה ויושיענו בקרוב אכ"ר :

מַעֲתָה חנכי הרואה שהטרחתי למ"ע מור לכן אמרתי אלכה ואשיבה אל נושאי מקדש בוא יבוא ברינה נושא כי תשא את ראש בני ישראל שם רמו למ"ש בקוטב דרובינו שהתפלג גירמים השראת שכינה ובה גללים ישראל מטענת אזה"ע שטוענים עליהם כיון שיעקב ועשו חלקי העילמות יעוה"ו היא חלקו של עשו א"כ כל מה שאוכלים ונהנים מהעוה"ו יותר מכדי חיותם ה"ה גול בידם דכיון דאיכא השראת שכינה זוכים מדין עבד כהן שאוכל מתרומת רבו בפני רבו וזה רמו מ"ש במד' אמר משה לפני הקב"ה כמה חרום קרנם של ישראל ר"ל כמה שטוענים עליהם איה"ע כל מה שאוכלים גול הוא בידם אמ"ל בני תשא את ראש ר"ל ע"י חפלין שבראש שגורמים השראת שכינה הם גללים מטענה זו והו שרמזתי כי תשא את ראש בני ר"ל ע"י חפלין שבראש יתיה נשיאות ראש לישראל מטענת אזה"ע עליהם :

חֲזַרְתִּי ואמרתי עוד כי תשא את ראש בני ישראל רמו למ"ש מרן בשה"ט סי' תכ"ט ו"ל פיליין בהלכות פסח קידם לפסח ל' יום יכתב הח"י ז"ל דמתחילין מיום פורים עלמו שהוא היום הזה והטעם עפ"י מ"ש ה' חסד לאברהם אולאי ז"ל דבכל שנה ושנה ל' יום קידם לפסח השי"ת בריב רתמיו וחסדיו ממליא פדיין לבניו הנם שע"י העונית גרמו שיהיו נפשותם ח"ו שקוטות צבערי עומאה באותם השלשים יום שקידם לפסח השי"ת מוליא איתם בכל יום חלק אחד ופודה אוחם עד כי כליל י"ד בניסן הם עומדים חין לטימאה ובליל ט"ו הם בני חירין לגמרי זמ"ד ז"ל ויהי שרמיתי כ"י ר"ל בלתיב יום קידם לפסח